



การเรียนรู้  
ยกกำลัง  
2



วารสารการศึกษาไทย  
Journal

ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2563

ISSN : 1686-5073

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา  
Office of the Education Council

[www.onec.go.th](http://www.onec.go.th)

# สารบัญ

วารสารการศึกษาไทย

OEC JOURNAL

ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2563

- 2** บทความวิชาการ..... ดร.แววดาว อุทิศ  
**สร้างสมดุลเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล**
- 7** เสือกระดาษ..... คอลัมน์นิสต์นิรนาม  
**Move On ยังไงต่อ?**
- 8** “Digital Native”..... กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ สำนักรมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้  
**ห้องเรียนโลกแห่งอนาคต**
- 9** “เล่นให้เป็นเรื่อง”..... อีระพจน์ คำธณฤทธิศร  
**เลี้ยงลูกรักให้รู้จักเล่น**
- 10** รายงานการวิจัย..... ดร.สัมพันธ์ กางเพ็ง  
**การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: แนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา**
- 21** รายงานการวิจัย..... เกริน ช้อยเครือ  
**การสร้างและพัฒนาสื่อในการทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ  
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ชุมชนวิชาชีพ  
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2**
- 30** บทความวิชาการ..... สิริกานต์ แก้วคงทอง  
**การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning)**
- 37** สกู๊ปพิเศษ..... ทีมเฉพาะกิจ OEC Journal  
**โรหัสการศึกษา ยกกำลังสอง**



สร้างสมดุล  
เด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล

4



ห้องเรียนโลก  
แห่งอนาคต

8



โรหัสการศึกษา  
ยกกำลังสอง

37

- 41** รายงานการวิจัย..... ปรีชาพล กำแพงทิพย์  
**ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้  
บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย  
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1**
- 50** บทความวิชาการ..... ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์  
**การสะสมผลการเรียนรู้**
- 54** บทความวิชาการ..... สหรัฐ ลักษณะสุด  
**Bilingual Education in  
Thailand: Background,  
Implementation, Limitation  
and Case Study**
- 60** รายงานการวิจัย..... ทศายา รัชดาธิวัฒน์,  
มารุต หิรัญศรี และนางสาวณัฐสุดา พลชา  
**การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย**
- 67** รายงานการวิจัย..... ดร.ศศิธร สุขศิริ  
**การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน  
ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ  
การจัดประสบการณ์  
สำหรับเด็กปฐมวัย  
โรงเรียนสมคิดวิทยา**
- 75** บทความวิชาการ..... ดร.จอมทยาสนิท พงษ์เสฐียร  
**โรงเรียนแห่งความฉลาดรู้**
- 80** **บทบรรณาธิการ**

## วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเผยแพร่นโยบาย ยุทธศาสตร์ นวัตกรรม องค์ความรู้ การพัฒนาการศึกษาไทย
- 2) เพื่อเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมทางการศึกษา
- 3) เพื่อเป็นการเปิดเวทีการนำเสนอเรื่องราวทางการศึกษา สำหรับหน่วยงานการศึกษารวมถึงประชาชนทั่วไป สู่เป้าหมายในการเป็นวารสารชั้นนำที่มีมาตรฐานและคุณภาพทางวิชาการ



## กองบรรณาธิการ

### เจ้าของ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

### ที่ปรึกษา

ดร.สุภัทร์ จำปาทอง

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.อุษณีย์ ธโนศวรรย์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.คมกฤช จันทร์ขจร

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กร

### คณะทำงาน

นางนันทิชา ไวยนพ

ดร.วิภาดา วาณิช

ดร.รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์

นางสาวพิบูล กันทะวัง

นายปานเทพ ลาภเกษร

นางสาวดวงดาว ศิลาอาสน์

นางสาวณัฐิกา นิตยาพร

นายอิทธิกร เกกิงมหาโชค

นายวีระพงษ์ อุ่เจริญ

นางสาววรัญภรณ์ คุณเวช

นายภาณุพงศ์ พนมวัน

นางสาวโสภิตา พิมสอน

### จัดพิมพ์

บริษัท เอส.พี.เค. การพิมพ์ จำกัด

# สร้างสมดุล เด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล

ดร.แววดาว อุกัส  
สำนักนโยบาย  
การพัฒนาเด็กปฐมวัย



**ป**ัจจุบันมีคุณพ่อคุณแม่มือใหม่ รุ่นดิจิทัล “D (Digital) - Gen” จำนวนไม่น้อยที่กังวลในการเลี้ยงดูลูก และมีข้อคำถามมากมายว่าจะดูแลลูกน้อยซึ่งเป็น “ชาวดิจิทัลโดยกำเนิด” (Digital Native) (Prensky, 2011) อย่างไรให้เกิดสมดุลในการเข้าถึงและเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology: DT) ในขณะเดียวกัน คุณพ่อคุณแม่ยังเป็น “**ชาวเน็ตหรือพลเมืองเครือข่าย**” (Netizen) ซึ่งเป็นสมาชิกถาวรของสังคมออนไลน์ไปโดยปริยาย ด้วยเหตุนี้ การเลี้ยงดูลูกของครอบครัวสมัยใหม่จำเป็นต้องนำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาการของลูกน้อย แต่อาจจะมียข้อสงสัยคือ เราควรใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมากน้อยเพียงใด และมากเท่าไรจึงจะถือว่ามากเกินไป (How much is too much?) ซึ่งแท้จริงแล้วไม่ได้มีสูตรเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความพร้อมและความรับผิดชอบของครอบครัว ในการเลี้ยงดูเด็ก รวมถึงความพร้อมของลูกน้อย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางด้านพัฒนาการเด็กทั้งไทยและต่างประเทศจำนวนมาก ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้านตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงอายุ 6 ขวบ ซึ่งคุณพ่อคุณแม่สามารถสืบค้นออนไลน์ได้ตลอดเวลา ประหนึ่งว่ามีผู้รู้ (Guru) ช่วยให้การปรึกษาตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งนี้หัวใจสำคัญ คือ คุณพ่อคุณแม่ต้องเปิดใจรับและเรียนรู้ทั้งข้อดี ข้อควรระวัง รวมถึงเอาใจใส่และคัดเลือกใช้สื่อสมัยใหม่อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลทางบวกต่อการพัฒนาลูกน้อยอย่างสูงสุด

การเลี้ยงดูลูกน้อยในโลกอันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสินค้าและบริการทางดิจิทัล (Digital - Rich World) ซึ่งพัฒนาแบบไร้ขีดจำกัดและเป็นอิสระจากกรอบของเวลา สถานที่ หรือระยะเวลา หากพิจารณาด้านมิติความเจริญทางเทคโนโลยีดิจิทัล จะเห็นว่าคุณพ่อคุณแม่ยุคนี้มีช่องทางหรือเครื่องมือช่วยส่งเสริมพัฒนาการเลี้ยงดูลูกน้อยมากยิ่งขึ้น ทว่าความหลากหลายและความซับซ้อนของสื่อเทคโนโลยีเหล่านี้ก็กลับทำทลายศักยภาพของคุณพ่อคุณแม่ยุคดิจิทัลเพื่อรองรับต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการเลี้ยงดูลูกแนวใหม่ที่ไม่ใช่แบบฉบับเฉพาะตัวหรือแบบแผนอื่นใดเป็นแหล่งอ้างอิงว่า คุณพ่อคุณแม่ได้เลี้ยงดูลูกตามหลักทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งอีกต่อไป หากแต่จะเป็นการเลี้ยงดูลูกแบบผสมผสาน เป็นไปตามสภาวะการณ์ของโลกยุคผันผวน (Disruptive World) โดยอาศัยเหตุและปัจจัยแวดล้อมหลาย ๆ ด้าน และอาศัยการลองผิดลองถูกจากกระแส “เขาเล่าว่า” หรือ “เขาแนะนำ” ในสื่อสาระออนไลน์หลากหลายช่องทาง เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของลูกน้อย ขณะเดียวกันคุณพ่อคุณแม่ยังจำเป็นต้องเรียนรู้พฤติกรรมของลูก เพื่อศึกษาสภาพ เงื่อนไข หรือชุดการเลี้ยงดูของครอบครัวที่เป็นอยู่ รวมถึงสภาพบริบททางสังคมเพื่อสร้างชุดการเลี้ยงดูลูกน้อยแบบฉบับเฉพาะของคุณพ่อคุณแม่ในแต่ละครอบครัว ฉะนั้น กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่สามารถลอกเลียนและส่งต่อในลักษณะคัดลอกและวาง (Copy and Paste)

ชุดประสบการณ์การเลี้ยงดูลูกแบบดั้งเดิมเหมือนมรดกตกทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้อีกต่อไป หากแต่เป็นการปรับใช้และสอดแทรกเทคโนโลยีดิจิทัลในรูปแบบฉบับเฉพาะของแต่ละครอบครัว อีกทั้งต้องพิจารณาความสอดคล้องและสอดคล้องตามวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมด้วยเช่นกัน

ในมุมมองของผู้เขียน **การสร้างสมดุลเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล** คือ การพิจารณาเลือกสรรและประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยสำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมถึงกระตุ้นจินตนาการและการแก้ปัญหาด้วยตนเองของเด็กให้สมกับวัย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่นำเสนอผลเชิงลบของการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะผลกระทบจากการใช้เวลาหน้าจอ (Screen Time) ที่มากเกินไปของเด็กปฐมวัยกับสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้เวลาหน้าจอแบบเนือยนิ่ง (Sedentary/ Passive Screen Time Behavior) ไม่ว่าจะเป็นการใช้คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ ที่เกินกว่าระยะเวลาที่เหมาะสม ส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการของเด็กและวัยรุ่น และอาจส่งผลให้เด็กพลาดโอกาสการพัฒนาความสัมพันธ์ ลักษณะนิสัย การแสดงออกซึ่งความรักหรือการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการใช้เกม/การเล่นผ่านหน้าจอ (Active Screen - Based Games) ที่ส่งเสริมกิจกรรมทางกายหรือการเคลื่อนไหวร่างกายสำหรับเด็ก (ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และ ปัญญา ชูเลิศ, 2560; McGlynn - Stewart, Murphy, Pinto, Mogyorodi & Nguyen, 2019; World Health Organization [WHO], 2019)

ด้วยเหตุและผลดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้พยายามกำหนดมาตรการพร้อมข้อเสนอแนะทางการแพทย์เพื่อให้ผู้ปกครองจำกัดเวลาหน้าจอ (Screen Time) ของเด็ก อาทิ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) เสนอแนวทางการใช้เวลาหน้าจอ (Screen Time) สำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ขวบ ไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมงในแต่ละวัน และไม่แนะนำให้ใช้เวลาหน้าจอ

สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ (WHO, 2019) ในขณะที่สถาบันกุมารแพทยอเมริกัน (American Academy of Pediatrics: AAP) เสนอแนะให้เด็กอายุตั้งแต่ 18 เดือนถึง 2 ขวบใช้เวลาหน้าจอให้น้อยที่สุดโดยต้องมีคุณพ่อคุณแม่คอยกำกับดูแล ในขณะที่เด็กอายุ 2 - 5 ขวบสามารถใช้เวลาหน้าจอได้วันละ 1 ชั่วโมงแต่ต้องเป็นรายการที่มีคุณภาพสูงสำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้ ไม่มีการจำกัดการใช้เวลาหน้าจอสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 6 ขวบขึ้นไป หากการใช้เวลาจอไม่นำไปสู่ผลลบกวนการนอน การเคลื่อนไหวร่างกาย หรือส่งผลต่ออุปนิสัยเพื่อการมีสุขภาพที่ดีของเด็ก (Terada, 2020)

คุณพ่อคุณแม่สมัยใหม่คงไม่อาจปฏิเสธถึงอิทธิพลของสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่เริ่มเข้ามามีบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อมต่อวิถีการเลี้ยงดูลูกน้อยในปัจจุบัน รวมทั้งอาจกังวลถึงผลเสียที่อาจจะเกิดแก่ลูกน้อย แต่แท้จริงแล้วหากมองในมิติเชิงบวก จะพบว่า การใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างพอเหมาะพอดี และใช้ให้สมวัยของเด็ก สามารถเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังการศึกษาวิจัยของ McGlynn - Stewart et al. (2019) เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี Talking Stickers ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันที่แสดงผลได้หลากหลายภาษาทางโทรศัพท์มือถือควบคู่กับการใช้หนังสือภาพสอนภาษา (Language Picture Books) สำหรับการเรียนรู้ทางด้านภาษาของเด็กในชั้นเรียนอนุบาลและในบ้านที่มีการใช้ภาษาแม่ที่แตกต่างจากภาษาที่ใช้ในห้องเรียน โดยได้รับความร่วมมือจากคุณครูและคุณพ่อคุณแม่เป็นเวลา 4 สัปดาห์ในเมืองโตรอนโต ประเทศแคนาดาพบว่า การใช้ Talking Stickers ควบคู่กับหนังสือภาพสอนภาษา (Language Picture Books) เป็นการสร้างโอกาสที่ดีสำหรับเด็กในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้พหุภาษา (Multi - Lingual Literacy Skill) ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skill) และทักษะทางสังคม (Social Skill) ในทำนองเดียวกัน ผลการศึกษาทดลองของ Reeves, Gunter & Lacey (2017) เกี่ยวกับการใช้บทเรียนสำเร็จรูป (Mobile Learning) ในการฝึกทักษะคณิตศาสตร์และทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน (Mathematics and Literacy Skills) ผ่านการใช้แอปพลิเคชันที่หลากหลาย (Applications) บนไอแพด (iPads) พร้อมด้วยเทคนิคการถามตอบสะท้อนคิดของเด็กอนุบาล (Informal Pre-K Students Feedback) ในช่วงอายุ 4 - 5 ขวบ จำนวน 2 ห้องรวมทั้งสิ้น 28 คน ในมลรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา

พบว่า เด็กอนุบาลกลุ่มที่ได้รับการเรียนการสอนผ่านการใช้บทเรียนสำเร็จรูปบนไอแพด (iPad Class) มีผลการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแยกแยะเสียง (Phonological Awareness) สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งประเด็นที่สำคัญ คือ การเตรียมความพร้อมทักษะสำหรับเด็กยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านดิจิทัล (Digital Skills) ยกตัวอย่างกรณีของนักวิจัยทางเทคโนโลยีการศึกษาของมหาวิทยาลัย The BabeS - Bolyai ประเทศโรมาเนีย ซึ่งได้ริเริ่มพัฒนาแอปพลิเคชันที่มุ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Interactive Applications) โดยอาศัยหลักการออกแบบที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง (Human (User) Centered Design: UCD) รวมถึงการสร้างเนื้อหาที่มุ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Interactive Content) ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศโรมาเนีย ประกอบด้วยรายวิชา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (Science: Mathematics and Natural Science) ภาษาและการสื่อสาร (Language and Communication) มนุษย์และสังคม (Human and Society) และสุนทรียศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ (Aesthetics and Creativity) เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาล ซึ่งเป็นการส่งเสริมทักษะพื้นฐานด้านดิจิทัล (Basic Digital Skills) เนื่องจากเล็งเห็นว่าในอนาคตการใช้เทคโนโลยีในตลาดแรงงานและอาชีพ (Digitalization) มีแนวโน้มสูงขึ้นมาก และจะต้องการคนที่มีทักษะด้านดิจิทัลประมาณร้อยละ 90 จึงจำเป็นต้องพัฒนากำลังคนให้พร้อมตั้งแต่วัยเด็ก โดยเริ่มจากการฝึกทักษะด้านคอมพิวเตอร์ (Computer Skill) ซึ่งเป็นพื้นฐานของทักษะด้านดิจิทัล (Digital Skills) และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้เด็กได้รับรู้ว่าเทคโนโลยีสามารถช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในเนื้อหาได้ (Guran, Cojocar, & Moldovan, 2018) ในทำนองเดียวกัน Miller (2018) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการใช้เทคโนโลยีที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Interactive Technology) ในรูปแบบของแอปพลิเคชันทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Applications) ผ่านการใช้ไอแพด (iPads) ต่อการเรียนเรื่อง ความรู้สึกเชิงจำนวน (Number Sense) ของเด็กอนุบาล จำนวน 13 คน เป็นเวลา 2 สัปดาห์ ในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ห่างไกลของประเทศแคนาดาที่มีการจัดกระบวนการ



เรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-Based Learning) พบว่า การใช้แอปพลิเคชันทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Applications) ที่หลากหลายผ่านการใช้อิแพด (iPads) ในชั้นเรียนของเด็กอนุบาลทุกวัน วันละ 20 นาที ควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play - Based Learning) ตามหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย ช่วยพัฒนาทักษะด้านจำนวนและตัวเลข (Numeracy Skills) ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เด็กอยากเรียนรู้มากยิ่งขึ้นจากเทคโนโลยีที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Interactive Technology) คือ คุณภาพของแอปพลิเคชัน (Applications) กล่าวคือ ต้องเป็นแอปพลิเคชันที่น่าสนใจ สร้างสรรค์ และทำให้เด็กรู้สึกสนุกที่จะเรียนรู้ อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับปัจจัยเสริมคือ ทักษะการสอนโดยใช้เทคโนโลยีช่วยสอนของครูปฐมวัย รวมถึงความพร้อมและความสามารถของเด็กด้วยเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า การใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับเด็กปฐมวัยให้เกิดประโยชน์สูงสุด อยู่ที่การสร้างสมดุลของ



การใช้เป็นสำคัญ ซึ่งคุณพ่อคุณแม่อาจใช้แนวคิด **“3 M 7 แนวทางการใช้สื่อดิจิทัล”** ของ สรวงมนต์ สิทธิสมาน (2562) เพื่อประกอบการพิจารณาเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับลูกน้อย โดยข้อคิด 3 M ประกอบด้วย *เปลี่ยน Mindset ปรับ My Time* และ *มี My Rule* กล่าวคือ เริ่มจากการเปลี่ยน Mindset ของผู้ใหญ่ว่า “สื่อดิจิทัล เป็นของมีคม” จึงสมควรให้ลูกน้อยใช้เมื่อถึงวัยที่เหมาะสม ปรับ My time คือ การที่คุณพ่อคุณแม่สละเวลาตนเอง ให้เป็นช่วงเวลาคุณภาพสำหรับลูกน้อย และมี My Rule คือ การกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา และกำหนดระยะเวลา เล่นในกรณีที่เด็กถึงวัยที่เหมาะสมในการใช้สื่อดิจิทัล โดยคุณพ่อคุณแม่ต้องตระหนักว่าการใช้สื่อดิจิทัลนั้น ควร *“ใช้ให้เหมาะกับวัย ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ใช้เสริมสื่อหลัก ใช้เท่าที่จำเป็น ใช้วิธีกำหนดเวลา ใช้อย่างปลอดภัย และใช้ร่วมกับเด็ก”* ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการชี้แนะ (Guiding Principle) ว่าด้วยการใช้ เทคโนโลยีสำหรับเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 8 ขวบ ที่กำหนดโดยสำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ สหรัฐอเมริกา (US Department of Education [DOE], Office of Educational Technology, ม.ป.ป.) ในหลักการข้อที่ 1 คือ การใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมจะเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ ของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีคุณพ่อคุณแม่หรือผู้ใหญ่ คอยแนะนำ โดยใช้ **“หลัก Three C’s”** ประกอบด้วย *เนื้อหา (Content) บริบท (Context) และ ความต้องการ ของเด็กแต่ละคน (Child)* เริ่มจากการตั้งประเด็นคำถามว่า เนื้อหาจากสื่อเทคโนโลยีที่นำมาใช้จะช่วยให้ลูกน้อย ได้เรียนรู้ ลงมือทำ แสดงพฤติกรรม จินตนาการ และ สืบเสาะสำรวจได้อย่างไรบ้าง รวมถึงสังเกตว่า ลูกน้อย มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interactions) ลักษณะ ไตบ้าง ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากการใช้สื่อเทคโนโลยี อีกทั้ง คุณพ่อคุณแม่ควรพิจารณาว่า การใช้สื่อเทคโนโลยี นั้น ๆ เป็นตัวขัดขวางหรือช่วยส่งเสริมประสบการณ์ การเรียนรู้และรูปแบบการเล่นของลูกน้อย ทว่าเหนือ สิ่งอื่นใดแล้ว การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เติบโต และพัฒนาการของเด็กนั้น ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ และระดับพัฒนาการของลูกน้อยเป็นสำคัญ (Guernsey, 2012 อ้างใน US DOE, Office of Educational Technology, ม.ป.ป.)

ในทำนองเดียวกัน คุณพ่อคุณแม่เองควรมีความรู้ ทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีเป็น (Digital Literacy) หรืออาจเรียนรู้ไปพร้อมกันกับลูก มีการจัดวางสื่อ เทคโนโลยีในบริเวณที่อยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ ติดตั้ง ซอฟต์แวร์ (Software) หรือไฟร์วอลล์ (Firewall) เพื่อช่วยคัดกรองและสกัดกั้น (Block) เว็บไซต์ (Websites) ที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก เลือกโปรแกรม คอมพิวเตอร์หรือเกมที่มีเนื้อหาสำหรับส่งเสริมพัฒนาการ หรือทักษะด้านต่าง ๆ ควรกำหนดเวลาเล่นให้เหมาะสม ตามวัย และที่สำคัญคือ คุณพ่อคุณแม่ควรจรรยาบรรณว่า เด็กพร้อมและสนใจเล่นหรือเรียนรู้จากสื่อเสียก่อน จึงค่อยเริ่มแนะนำให้เด็กเข้าถึงสื่อเหล่านั้น (พนิดา ขาตยาภา, 2559) เนื่องจากมีงานวิจัยพบว่า การเป็น **“ชาวดิจิทัลโดยกำเนิด” (Digital Native)** ของเด็ก ยุคนี้ไม่ได้ช่วยเสริมสร้างทักษะดิจิทัล (Digital Skills) แต่อย่างใด กล่าวคือ การเข้าถึงเทคโนโลยีเร็วของเด็ก ไม่ได้ส่งผลทางบวกต่อระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competencies) หากเด็กไม่ได้รับการฝึกฝน (Guran, Cojocar, & Moldovan, 2018) ดังนั้น จึงไม่จำเป็น ที่คุณพ่อคุณแม่ต้องเร่งรัดลูกน้อยให้สนใจสื่อเทคโนโลยี ต่าง ๆ ควรอดทนรอจนกว่าลูกพร้อม

จะเห็นได้ว่า การสร้างสมดุเด็กปฐมวัยของคุณพ่อคุณแม่ยุคดิจิทัลครองเมืองต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและการสังเกตพฤติกรรมของลูกอย่างใกล้ชิดเพื่อเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลให้ถูกต้องตามช่วงเวลาและพัฒนาการของเด็กตามแต่ละช่วงวัย การเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีช้าหรือเร็วของลูก ไม่ใช่เป็นปัจจัยหลักที่จะตัดสินว่า ลูกจะเติบโตขึ้นมาพร้อมกับมีความฉลาด

ทางดิจิทัล (Digital Quotient: DQ) (Catlin, Scanlan & Willmott, 2015) หากแต่อยู่ที่คุณพ่อคุณแม่ได้ส่งเสริมลูกน้อยให้ลูกที่ ถูกจุด และถูกต้องเหมาะสมตามระดับพัฒนาการ นอกจากนี้ การส่งเสริมพัฒนาการของคุณพ่อคุณแม่อย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ลูกน้อยเติบโตเป็นเยาวชนและเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล (Digital Citizen) ได้อย่างมีคุณภาพ

### รายการอ้างอิง

- ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และ ปัญญา ชูเลิศ. (2560). ประสิทธิภาพของต้นแบบการลดพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอในวัยรุ่น. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*. 6(2) (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560), 124-137.
- พินิตา ขาดยาภา (2559). เทคโนโลยีกับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยและสังคมศาสตร์*. 6(2) (พฤษภาคม-สิงหาคม 2559), 150-162.
- สรวงมนต์ สิทธิสมาน (2562). *สื่อดิจิทัลส่งเสริมหรือบั่นทอนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/qol/detail/9620000087277>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562*.
- Catlin, T., Scanlan, J., & Willmott, P. (2015). *Raising your digital quotient*. *McKinsey Insight, Quarterly* (June, 2015). Mckensey & Company. Retrieved from <https://www.mckinsey.com/business-functions/strategy-and-corporate-finance/our-insights/raising-your-digital-quotient>
- Guran, A.M., Cojocar, G.S., & Moldovan, A. (2018). *Initiative to Support Basic Digital Skills Development of Romanian Preschool Children*. *RoCHI*.
- McGlynn-Stewart, M., Murphy, S., Pinto, I., Mogyorodi, E., & Nguyen, T. (2019) Technology supported early literacy learning in a multilingual community preschool, *Education 3-13 International Journal of Primary, Elementary, and Early Years Education*, 47 (6), 692-704. doi:10.1080/03004279.2018.1520279
- Miller, T. (2018) Developing numeracy skills using interactive technology in a play-based. *International Journal of STEM Education*, 5(39), 2-11. doi:<https://doi.org/10.1186/s40594-018-0135-2>
- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants Part 1. *On the Horizon*, 9(5), 1-6. doi:10.1108/10748120110424816
- Reeves, J.L., Gunter, G.A., & Lacey, C. (2017). Mobile Learning in Pre-Kindergarten: Using Student Feedback to Inform Practice. *Educational Technology & Society*, 20, 37-44.
- Terada, Y. (2020). Pediatricians on balancing screen time, sleep, and family during coronavirus, *Edutopia*, (April 20). Retrieved from <https://www.edutopia.org/article/pediatricians-balancing-screen-time-sleep-and-family-during-coronavirus>
- U.S. Department of Education, Office of Educational Technology (n.d.). *Guiding principles for use of technology with early learners*. Retrieved from <https://tech.ed.gov/earlylearning/principles/>
- World Health Organization [WHO], (2019). *Guidelines on physical activity, sedentary behavior and sleep for children under 5 years of age*. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/311664/9789241550536-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>





# Move on ยังไปต่อ?



**กฤษฎีกา** ส่งคืนร่าง  
กม.ศึกษา!

คณะกรรมการกฤษฎีกาคัดร่าง  
**พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....**  
ออกจากสารบบอ้างว่าเป็นร่างกฎหมาย  
ที่ไม่มีการเสนอความเห็นเข้ามา  
ตามเวลาที่กำหนด

ปรากฏการณ์สะท้อนวังจันทรถษม  
ทำให้ต้องกลับมาฉึกคิดอีกรอบว่า  
ความพยายาม **“ปฏิรูปการศึกษา”**  
ในห้วง 2 - 3 ปีมานี้ ยังว้ายเวียน  
อยู่กับวังวนเก่า ๆ ทั้งที่แรงเหวี่ยงและ  
กระแสนุดรั้งจากวิกฤตโรคโควิด - 19  
สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตวิถีใหม่  
(New Normal) ได้ทั้งโลก

ยกเว้นก็แต่ พ.ร.บ.การศึกษา  
แห่งชาติ ฉบับใหม่นี้แหละไปต่อ  
ไม่ได้ และยิ่ง set zero ตั้งลำ  
กันใหม่อีก

ผ่านขวบปีบนเก้าอี้ รมว.ศธ.  
ของ **“เสมา 1”** ณี ฐฎพล  
ที่ปสุวรรณ ยังไม่มีความก้าวหน้า  
เท่าที่ควรในสายตาสื่อมวลชน ทั้งที่  
สังคมค่อนข้างคาดหวังสูง เพราะ  
มาจากภาคเอกชนที่ควรกล้าคิด  
กล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาด้าน  
การศึกษาชาติอย่างตรงไปตรงมา

แต่พอนั่งว่าการจริงจังก็นิ่ง  
ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์  
ได้อย่างตรงจุด แม้จะมีการประกาศ  
นโยบายบางประการแต่เมื่อเกิด  
เสียงต่อต้านจากกลุ่มผู้เสีย  
ผลประโยชน์ก็หยุดชะงักไป

เช่น แนวคิดการปรับโครงสร้าง  
ศธ. รวมทั้งการพิจารณาร่าง  
พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....  
ซึ่งทอดระยะเวลาเนิ่นนานมาก สอนทาง  
กับสังคมที่หวังว่าจะได้เห็นภาพ

## คอลัมน์นิสต์นิรนาม

การปฏิรูปการศึกษาที่ชัดเจน  
มากขึ้น

แม้จะมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำ  
บางประการเพื่อลดความขัดแย้ง  
ปรับเป็น **“ใบอนุญาตประกอบ  
วิชาชีพครู”** จากเดิมที่คณะกรรมการ  
อิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา  
(กอปศ.) เคยเสนอให้ใช้คำว่า  
ใบรับรองความเป็นครู คืบตำแหน่ง  
**“ผู้อำนวยการสถานศึกษา”** จากเดิม  
ที่เสนอให้เปลี่ยนเป็นตำแหน่ง  
ครูใหญ่

ส่วนการแบ่งส่วนราชการ ศธ.  
ให้ออกเป็นกฎหมายโดยรัฐสภา  
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร  
ไทย พ.ศ. 2560 จากเดิมที่ กอปศ.  
กำหนดให้เป็นอำนาจ รมว.ศธ.  
ทว่าทางเขตพื้นที่การศึกษาหลักดัน  
ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลุดจาก  
แนวคิดการขับเคลื่อน **นโยบายแบบ  
เบ็ดเสร็จ (Single Command)**  
และต้องการให้ ศธ. ปลอดภัย  
การแทรกแซงทางการเมืองเป็น  
วาระแห่งชาติซึ่งทุกฝ่ายควรสนับสนุน  
ผลักดันกฎหมายให้มีผลบังคับใช้  
โดยเร็ว

**แต่เรื่องก็ค่อย ๆ เยียบไป**

โครงสร้างไม่ (กล้า) ขยับ  
ไร้กฎหมายรองรับ นับประสาอะไร  
กับแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา  
ยังไม่ตกผลึก ประคองระบบการศึกษา  
ดั้งเดิมกันไปเรื่อย ๆ สอนทางกับ  
วงล้อ Disruptive ที่กำลังไล่ล่า  
อนาคตเรา

**Idea ก้าวไกลเกินเลย  
ไม่ได้ไปต่อ....**

**กลุ่มพัฒนาโยบายด้านการเรียนรู้**  
 สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

**ก**ารเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในวันนี้ทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีอย่างแยกไม่ออก การจัดการศึกษาที่ถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงต้องใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ให้ได้เหมาะสมสร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ ประกอบกับเด็กรุ่นใหม่มีพฤติกรรมชอบการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว สามารถทำงานหลายอย่างพร้อมกัน มีการจดจำภาพเสียง วิดีโอมากกว่าจดจำข้อความ (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2561) ห้องเรียนแบบเดิม ๆ อาจไม่ตอบโจทย์ความท้าทายการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ได้ ดังนั้นถึงเวลาที่จะต้องปฏิรูปห้องเรียนให้มีชีวิตด้วยเทคโนโลยีที่ตอบโจทย์ผู้เรียนในยุคพลเมืองดิจิทัล



ตัวอย่างไอเดีย “ห้องเรียนแห่งอนาคต” หรือ Apos Creative Platform Thailand เป็นแนวคิดของนายพันธิศ ลวเรืองโชค ผู้บริหาร Apostrophys Group Co., Ltd. และนักออกแบบ Experience Design ผู้เชี่ยวชาญการผนวกความคิดสร้างสรรค์เข้ากับเทคโนโลยี ได้ร่วมกับ Thammasat Design School คิดค้นห้องเรียนแห่งอนาคตขึ้นมา โดยห้องเรียนนี้มีขนาด 250 ตารางเมตร รองรับการใช้งานหลากหลายรูปแบบ มีการบรรจุเทคโนโลยี และ Feature กว่า 40 ชนิด เพื่อให้การเรียนการสอนในสาขาต่าง ๆ สามารถใช้งานได้ อีกทั้งยังได้ทำการศึกษาดูตัวอย่างห้องเรียนสมัยใหม่จากทั่วโลก พบว่าลักษณะสำคัญของห้องเรียนที่สอดคล้องกันทั่วโลก คือ การเป็นห้องเรียนที่ไร้มีติระหว่างครูกับนักศึกษา ที่ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 5 ข้อ ได้แก่ ให้พูด ให้ทำ ให้เป็น ให้เห็น ให้แชร์ เป็นพื้นที่ที่สามารถ

# ห้องเรียนโลกแห่งอนาคต

ใช้ปฏิบัติงานและนำเสนอผลงานได้หลากหลายรูปแบบพร้อมด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การเรียนการสอนทางด้านสถาปัตยกรรมที่ใช้เทคโนโลยี Virtual Reality และ Augmented Reality จำลองพื้นที่และองค์ประกอบต่าง ๆ ได้จริงแบบ 360 องศา โดยไม่ต้องเสียเวลากับการใช้กระดาษเขียนแบบหรือโมเดลจำลอง

ในขณะเดียวกันบริษัท เซอร์ทิส จำกัด ร่วมมือกับมูลนิธิทีช ฟอร์ ไทยแลนด์ พัฒนาเครื่องมือเอไออัจฉริยะ Diamonds หรือ Data and Impact Assessment Monitoring and Development System เป็นระบบวิเคราะห์การเรียนรู้ของนักเรียนพร้อมสร้างข้อสอบตามตัวชี้วัด ช่วยลดภาระงานครู และสร้างห้องเรียนที่มีคุณภาพด้วย AI เป็นระบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ (1) การสร้างข้อสอบโดยระบบจะทำหน้าที่สร้างข้อสอบตามตัวชี้วัดของหลักสูตรที่ผู้สอนต้องการวัด (2) การรายงานผลโดยระบบจะทำหน้าที่วิเคราะห์และรายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงจุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนา ซึ่งปัจจุบันอยู่ในช่วงปรับปรุงและพัฒนา



ไอเดียใหม่ ๆ ดังกล่าวอาจจะปรากฏอยู่ในห้องเรียนจริงในอนาคตข้างหน้า ปัจจัยสำคัญ คือ ครู ที่จำเป็นต้องมี คุณลักษณะที่เรียกว่า E - Teacher คือ ต้องมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ โดยจัดการเรียนการสอนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและสื่อเทคโนโลยี มีทักษะในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เป็น Facilitator ในการพัฒนาองค์ความรู้ และแนะนำวิธีการเรียนรู้ใหม่ ๆ แก่ผู้เรียนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก



เล่นให้เป็นเรื่อง

# เลี้ยงลูกรัก ให้รู้จักเล่น

**ป**ระสภการณ์จากการดูแลลูกในวัย 3 ขวบครึ่ง และขวบ 1 เดือนทั้ง 2 คน เห็นพัฒนาการลูกในทุก ๆ วัน อย่างลูกคนเล็กกำลังหัดเดินทรงตัว ก็เล่นไปตามภาวะธรรมชาติของเด็ก ซึ่งการเล่นของเด็ก 1 - 2 ขวบ จะสัมพันธ์กับการพัฒนาการของร่างกาย แขน ขา มือ สายตา และการสื่อสาร ส่วนลูกคนโตเริ่มเข้าเตรียมอนุบาล ที่โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งซึ่งเป็นโรงเรียนที่ไม่เน้น การท่องจำจากตำรา แต่ให้เรียนรู้จากการเล่นในชีวิตประจำวันตามหลักการข้างต้นเพื่อให้มีทักษะชีวิต ที่สำคัญต่อการพัฒนาตนเอง สิ่งที่คุณแนะนำผู้ปกครอง บอกลูกก่อนที่จะมาโรงเรียนตอนเช้าคือให้ตั้งใจเล่น แรก ๆ ก็รู้สึกแปลก ๆ แต่หลัง ๆ ซักชิน

“ทุกพื้นที่ในโรงเรียนต้องฝึกเด็กให้เกิดการเรียนรู้ ที่มีคุณค่า” นั่นคือสิ่งที่โรงเรียนให้ความสำคัญ สำหรับ ช่วงชั้นอนุบาลมีการแบ่งภาคเรียนไม่เหมือนโรงเรียนอื่น โดยแบ่งตามหลักอิทธิบาท 4 (ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ) คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิด) และวิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง)

ซักสงสัยว่าแนวทางการเล่นตามชื่อโรงเรียน สำคัญอย่างไร และผมมาถูกทางไหมเรื่องโรงเรียนลูก

มีโอกาสได้อ่านงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยดีกิน (Deakin University) ประเทศออสเตรเลีย เผยแพร่ ผ่านเว็บไซต์ The Conversation อ่านแล้วใจชื้นขึ้นขึ้น โดยสรุปงานวิจัยเน้นว่ากระบวนการเรียนการสอน ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย คือ Play - based Learning หรือ กระบวนการเรียนรู้ผ่านการเล่น ซึ่งทีมวิจัยพบว่าการเรียนแบบดังกล่าวนี้ช่วยส่งเสริม พัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ทางวิชาการของเด็กปฐมวัย

## ธีระพนธ์ คำณฤทธิศร

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาศึกษาเรียนรู้  
สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ให้ดีขึ้น ให้ต่อเนื่อง และต่อยอดให้กับอนาคตทางการศึกษาของพวกเขา ทั้งยังเป็นทักษะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 อีกด้วย

นาตาลี โรเบิร์ตสัน (Natalie Robertson) อาจารย์ ด้านการศึกษาปฐมวัยและหนึ่งในทีมวิจัย อธิบายถึง สาเหตุว่าทำไมเด็กปฐมวัยควรเรียนรู้ผ่านกระบวนการ Play - based Learning ว่า

*“โดยธรรมชาติแล้ว เด็ก ๆ มักได้รับแรงกระตุ้นจากการเล่น กระบวนการเรียนรู้อย่าง Play - based Learning จะช่วยเสริมสร้างให้เด็ก ๆ มีแรงกระตุ้นดังกล่าว กล่าวคือการเล่นเป็นบริบทอย่างหนึ่งสำหรับการเรียน เด็กได้สำรวจ ทดลอง ค้นหา และแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองผ่านจินตนาการของเขอย่างสนุกสนาน”*

กระบวนการ Play-based Learning นอกจาก ได้เรียนรู้ในวิถีทางที่เหมาะสมตามวัยเด็กแล้ว ยังให้ความสนุกสนาน การเล่นที่มีประสิทธิภาพจะช่วย ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการ ความคิด และพัฒนาสมอง การเล่นกับกลุ่มเพื่อนก็จะช่วยพัฒนาการด้านสังคม ในการปรับตัว รู้จักกติกา รู้จักแบ่งปัน อีกทั้งยังเป็น การสร้างพัฒนาการด้านภาษา สิ่งสำคัญ คือ บทบาท ของพ่อแม่ ที่ต้องเข้าใจดูแลส่งเสริมการเล่นของลูก ให้เป็นการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการอย่างสมวัย ด้วยการ “เลี้ยงลูกรัก ให้รู้จักเล่น”

# การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม:

ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ญ

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุงวิทยา  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1

## แนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

### บทคัดย่อ

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการดำเนินงานร่วมกันขององค์กรหรือกลุ่มบุคคลเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการร่วมมือกันดำเนินงานเน้นวิเคราะห์วิพากษ์โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และกระบวนการวิจัยเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ และพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่ โดยมีทั้งรูปแบบนักปฏิบัติการพัฒนางานของตนเอง จากความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ นักปฏิบัติการพัฒนางานของตนเองจากความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นักปฏิบัติการที่เป็นหัวหน้าองค์กรมีบทบาทเป็นนักวิจัยร่วมมือกับทุกฝ่ายในองค์กรและร่วมมือกับเครือข่าย และนักปฏิบัติการจากหลายองค์กรมีบทบาทเป็นนักวิจัยร่วมมือกับผู้รับบริการที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย การนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในระดับสถานศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษามีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนเตรียมการ 2) ขั้นตอนการ ได้แก่ การสำรวจ การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติและสังเกตผล การสะท้อนผล และ 3) ขั้นตอนประเมินผล โดยสรุปผลให้ครอบคลุมทั้งการเปลี่ยนแปลง (Change) การเรียนรู้ (Learn) และความรู้ใหม่ (New Knowledge)

### บทนำ

การวิจัยปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยตามแนวสังคมศาสตร์ซึ่งเป็นแนวคิดของสังคมศาสตร์เชิงวิพากษ์ (Critical Social Science) หรือปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ที่วิจัยโดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์บางส่วน และมุ่งศึกษาข้อมูลจากการปฏิบัติที่ต้องการให้ผู้ปฏิบัติเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัตินั้นให้ดีขึ้น เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าเชิงปฏิรูปที่มุ่งให้เห็นโครงสร้างที่แท้จริงของปัญหา เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น โดยใช้ทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกัน แต่ให้ความสำคัญกับเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ มีพื้นฐานแนวคิดทางสังคมศาสตร์ คือ 1) มุ่งพัฒนาสังคมและคนในสังคมในเชิงการเมือง (Political) 2) เป็นการมุ่งให้อำนาจและมุ่งประเด็นสำคัญหรือปัญหาสำคัญ (Empowerment and Issue Oriented) 3) สร้างความร่วมมือในคนที่ศึกษา (Collaboration) และ 4) มุ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลง (Change Oriented) ซึ่งในที่นี่จะนำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ดังสาระสำคัญต่อไปนี้

## แนวคิดการวิจัยปฏิบัติการ และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

### 1. หลักการและแนวคิดพื้นฐาน

การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) หรือ AR เป็นคำเรียกรวมๆ ของระเบียบวิธีวิจัยที่เน้นการปฏิบัติหรือการเปลี่ยนแปลง (Action or Change) และการวิจัยที่เป็นการทำความเข้าใจ (understanding) ในเวลาเดียวกัน หรืออาจกล่าวได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระบบสังคม ในขณะที่เดียวกันก็พยายามที่จะเปลี่ยนระบบดังกล่าว ในขณะที่สังคมศาสตร์แบบเดิมมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับระบบสังคม แต่การวิจัยปฏิบัติการแสวงหาทั้งความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากระบบสังคม ซึ่ง Johnson (2012) ที่อธิบายในมุมมองทางด้าน

การศึกษาว่า เป็นการวิจัยขณะปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาที่ผู้ปฏิบัติงานกำลังเผชิญอยู่โดยกระบวนการศึกษาสภาพหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงของสถานศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ และพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับ Kemmis & Mc Taggart (1988) ที่อธิบายว่าการวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยที่ไม่ได้แตกต่างไปจากการวิจัยอื่น ๆ ในเชิงเทคนิค แต่แตกต่างในด้านวิธีการที่เน้นการทำงานที่เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของตนเองที่เป็นวงจรแบบขดลวด (Spiral of Self - Reflecting) เริ่มต้นที่ขั้นการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนผล (Reflecting) โดยอาศัยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการสะท้อนผลเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น นอกจากนี้ การวิจัยปฏิบัติการ ยังเป็นการสร้างความรู้เชิงประจักษ์ไปโดยและการมีส่วนร่วม นำสู่ทั้งการปฏิบัติ การสะท้อนผล ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติ (Action and Reflection, Theory and Practice) ดังนั้น จึงเป็นวิจัยที่สร้างความรู้ร่วมกับคนอื่น ๆ อย่างจริงจัง (Bradbury, 2015)

อย่างไรก็ตาม หากจะเปรียบเทียบการวิจัยปฏิบัติการกับการวิจัยทั่วไป จะเห็นว่าการวิจัยปฏิบัติการจะเริ่มต้นด้วยคำถาม (Question) เช่น "เราสามารถปรับปรุงสถานการณ์นี้ได้อย่างไร?" เรามุ่งมั่นทำงานที่ดีที่ขจัดความยุ่งยากลำบากให้น้อยที่สุด และนำผลลัพธ์เชิงบวก ตลอดจนเป็นที่พึงพอใจจากลักษณะการทำงานร่วมกันในขณะเดียวกัน AR ยังมีส่วนได้รับและมีส่วนต่อการปฏิบัติที่เป็นการทดลองมากมายในระดับส่วนบุคคล ระหว่างคนอื่น ๆ และ/หรือการปฏิบัติร่วมกัน ทำให้ผู้มีส่วนร่วมกับปัญหาที่สลับซับซ้อน เพื่อให้เห็นคุณลักษณะที่ทับซ้อนกัน/เหมือนกันและแตกต่างกัน จึงนำเสนอการเปรียบเทียบวิจัยปฏิบัติการกับการวิจัยอื่น ๆ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบวิจัยปฏิบัติการกับการวิจัยอื่น ๆ

ประเด็น		การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research)	การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)	การวิจัยทั่วไป (Conventional Research)
1	เป้าหมาย	เพื่อให้เข้าใจและปรับปรุง	เพื่อปรับปรุง	เพื่อเข้าใจ
2	มุมมองพื้นฐาน	เพื่อวิจัยร่วมกับ (research WITH)	เพื่อวิจัยให้กับ (research FOR)	เพื่อวิจัยเรื่อง (research ON)
3	ผู้วิจัย	ฝังตัวกับบริบทที่วิจัย เป็นผู้ร่วมกำหนดงานวิจัย เป็นผู้ร่วมออกแบบงานวิจัย เป็นผู้ร่วมนำการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ	ผู้วิจัยเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ถูกติดต่อมาและรู้ว่าผลลัพธ์ที่ดีเป็นอย่างไรและสร้างสถานการณ์ให้เป็นไปตามผลลัพธ์นั้น	ผู้วิจัยเป็นผู้อยู่นอกบริบท เป็นผู้กำหนดปัญหาการวิจัย การออกแบบงานวิจัย และผู้ดำเนินการวิจัย
4	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	เป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาการวิจัย ผู้ร่วมออกแบบงานวิจัย และ ผู้ร่วมดำเนินงานวิจัย	เป็นผู้บริโภคนงานวิจัย และเป็นแหล่งข้อมูล	เป็นตัวอย่างของงานวิจัย แหล่งข้อมูล ตัวอย่างการทดลองผลการวิจัย
5	ระยะเวลา	เน้นสถานที่และเวลาปัจจุบัน ด้วยการศึกษาย้อนกลับในประเด็นที่ผ่านมาในอดีต เพื่อส่งผลต่อการออกแบบงานวิจัยต่อไปเป็นวงรอบ	มีความสอดคล้องของประเด็นที่ศึกษากับประเด็นอื่นเพื่อหาเทคนิคที่มีใช้สำหรับ การเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น เป็นขั้นตอน	เน้นประเด็นในอดีต หรือ เน้นการเปรียบเทียบที่มีการควบคุมปัจจัยภายนอก การแยกตัวแปรหรืออิทธิพลที่สำคัญออกมาศึกษา เวลาไม่สำคัญความรู้ใช้ได้ตลอด

ตาราง 1 การเปรียบเทียบวิจัยปฏิบัติการกับการวิจัยอื่น ๆ (ต่อ)

ประเด็น		การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research)	การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)	การวิจัยทั่วไป (Conventional Research)
6	หลักฐานการวิจัย	ใช้การทดลอง การหาหลักฐานบางส่วน การหาหลักฐานที่ปรากฏออกมา การสนทนา ความคิดหยั่งรู้ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ	ใช้การวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ	ใช้ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ
7	กระบวนการเรียนรู้	ใช้กระบวนการเรียนรู้และเผยแพร่ความรู้ที่บูรณาการร่วมกัน ทำทนายให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันว่าเหมาะสมไหม ให้เห็นระบอบย่อย ๆ ในระบบใหญ่ ทำซ้ำกัน	ใช้รูปแบบการหาคำตอบเพื่อกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสร้างความสอดคล้องของปัญหาที่รูปแบบการแทรกแซงที่มีอยู่ หรือนำมาผสมผสานกัน เป็นเส้นตรง	การพัฒนาความรู้ด้วยการที่ผู้วิจัยอยู่ห่างจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ การเผยแพร่ผลการวิจัยเป็นแบบไม่กระตือรือร้น และทำหลังจากได้ผลการวิจัยแล้ว
8	ข้อดี	ใช้ในบริบทที่สลับซับซ้อนเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด ถูกนำมาอภิปรายและเจรจาต่อรองมีการประสานกิจกรรมเชิงระบบ ในความเป็นจริงเพื่อนำไปปฏิบัติจริงจึง แสวงหาการปฏิบัติที่เป็นจุดเด่นของบริบทพื้นที่	มีการวิเคราะห์ด้วยผู้เชี่ยวชาญตามข้อกำหนดตามสัญญาการวิจัย แสวงหาทางปฏิบัติที่ดีที่สุด	ทำความเข้าใจบริบทที่ง่ายและสลับซับซ้อนด้วยการให้น้ำหนักความสำคัญกับตัวแปรหรืออิทธิพลให้เป็นรูปแบบของชุดที่กำหนดได้ แสวงหาสามัญการ (การนำผลลัพธ์ไปใช้ในบริบทอื่นได้)
9	ข้อจำกัด	ผลลัพธ์การวิจัยเชิงบวกมีมากมายที่ไม่สามารถสรุปเป็นจำนวนตัวเลขได้ง่ายสำหรับผู้ไม่คุ้นเคยกับการวิจัยปฏิบัติการ อาจเห็นว่าการวิจัยไม่ยึดวัตถุวิสัย (objectivity)	การเน้นประสิทธิผลของงานวิจัยอาจได้สถานการณ์ใหม่ที่เป็นแค่รูปแบบใหม่ของความรู้ที่มีอยู่แล้วโดยมองข้ามความรู้ใหม่ การยึดตามข้อตกลงตามสัญญาการวิจัยล่วงหน้าอาจปิดกั้นกระบวนการใหม่ ๆ ที่ใช้ในการแก้ปัญหา	การมุ่งมั่นวัตถุวิสัยตามมาตรฐานของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติทำให้ผลการวิจัยเป็นแค่การคาดการณ์จากที่ทำงาน คือ ไม่สามารถนำสู่การปฏิบัติได้ และอาจพลาดที่จะได้ผลลัพธ์ที่แท้จริง
10	ประโยชน์	ผลงานตกเป็นของผู้มีส่วนร่วม เป็นการสร้างความสามารถการแก้ปัญหา และการเรียนรู้ระหว่างกันในกลุ่ม องค์กร และชุมชน	ให้ผลตอบแทนกับผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย	ให้บริการกับชุมชนวิชาการ อาจเอาเปรียบผู้มีส่วนร่วมว่าเป็นแค่เครื่องมือการวิจัย

ตาราง 1 การเปรียบเทียบวิจัยปฏิบัติการกับการวิจัยอื่น ๆ (ต่อ)

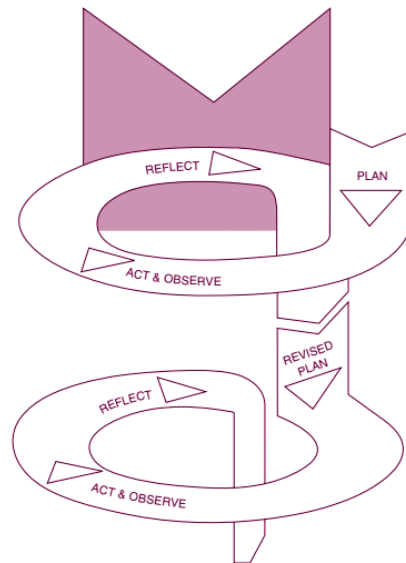
ประเด็น	การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research)	การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)	การวิจัยทั่วไป (Conventional Research)
11 ผลลัพธ์ทางปฏิบัติ	การปฏิบัติมีการประสานอย่างไม่มีรอยต่อที่มีการออกแบบการวิจัยไว้แล้ว อาจมีการใช้การพิจารณา ร่วมกันในการทำสัมมนา ปฏิบัติการ การทดลอง การปฏิบัติแนวใหม่ การเรียนรู้แบบใหม่ รูปแบบการปฏิบัติใหม่ หรือความรู้ใหม่	ได้รับผลลัพธ์ทันทีแต่อาจเป็นในระยะสั้น ๆ ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องพึ่งพาไม่เป็นอิสระ และต้องมีการติดตามผล การปฏิบัติตลอด เพื่อให้ผลลัพธ์ยั่งยืน	มีการตีพิมพ์หรือสื่อสารความรู้ใหม่ในหมั่นักวิชาการผ่านทางวารสารที่มีการตรวจสอบ

ที่มา: Bradbury, Hilary (editor). (2015). The SAGE handbook of action research. 3rd ed. LA: SAGE, p. 2.

กล่าวโดยสรุป การวิจัยปฏิบัติการเป็นการวิจัยขณะปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาที่ผู้ปฏิบัติงานกำลังเผชิญอยู่ โดยกระบวนการศึกษาสภาพหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงของสถานศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ และพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของการปฏิบัติงานที่เน้นการทำงานที่เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของตนเองที่เป็นวงจรแบบขดลวด (Spiral of Self - Reflecting) เริ่มต้นที่ขั้นการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนผล (Reflecting)

## 2. วงจรการวิจัยปฏิบัติการ

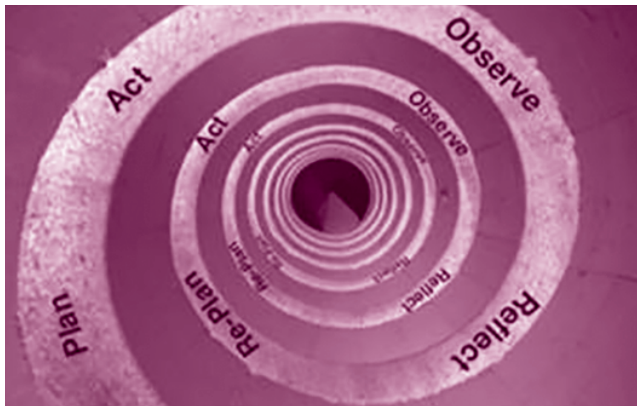
การวิจัยปฏิบัติการเป็นการศึกษารวบรวม หรือ การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุป อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ ทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ในขอบข่ายที่รับผิดชอบโดยผู้วิจัยสามารถดำเนินการได้หลาย ๆ วงรอบ จนกระทั่งผลการปฏิบัติงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมายหรือแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ได้สำเร็จ โดยกำหนดขั้นตอนของการวิจัย ประกอบด้วย การวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลง (Planning a Change) ลงมือปฏิบัติและสังเกตผล (Act & Observe) สะท้อนผล (Reflect) ปรับแผน (Revised Plan) ลงมือปฏิบัติและสังเกตผล (Act & Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) จนกว่าจะบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Kemmis & McTaggart, 2005) ดังแสดงวงจรวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในภาพ 1



ภาพ 1 วงจรการวิจัยปฏิบัติการของ Kemmis, S., & McTaggart  
 ที่มา: Kemmis, S., & McTaggart, R. (2005). Participatory action research: Communicative action and the public sphere. In N. Denzin, N.K. and Lincoln, Y.S. (Eds.), The SAGE handbook of qualitative research. 3rd ed. Thousand Oaks, California: SAGE, p.564.

ในขณะที่วงจรกิจกรรมวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Stringer (2004) ได้แบ่งกระบวนการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การพินิจวิเคราะห์ (มอง) 2) การคิดวิเคราะห์ (คิด) และ 3) การปฏิบัติการ (ปฏิบัติ) กิจกรรมหลักทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นวัฏจักรซ้ำกันหลายรอบ (Recycling Set of Activities) การดำเนินกิจกรรมการวิจัยในขั้นตอนแรกมีจุดมุ่งหมาย สำคัญเพื่อช่วยให้บุคคลทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยได้เข้าใจสภาพปัญหา ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและบริบทอื่น ๆ ที่แวดล้อมปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างถ่องแท้และชัดเจน เพื่อที่จะได้คิดหาหนทางที่จะนำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ สอดคล้องกับ Coghlan & Brannick (2001) ได้แบ่งกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นขั้นตอนเบื้องต้น 1 ขั้นตอน คือ การทำความเข้าใจบริบทของปัญหาที่ต้องการแก้ไขและการกำหนดจุดมุ่งหมายการปฏิบัติการ และมีขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวินิจฉัย (Diagnosing) 2) การวางแผน (Planning) 3) การลงมือปฏิบัติการ (Taking Action) 4) การประเมินผลการปฏิบัติการ (Evaluation Action)

ต่อมาปี 2014 Kemmis, McTaggart, and Nixon (2014) ได้นำเสนอวงจรกิจกรรมวิจัยปฏิบัติการ (The Action Research Spiral) ที่ควรเป็นลักษณะเกลียวสว่านที่เจาะลึกลงไปเป็นลักษณะ 3 มิติ ประกอบด้วย วางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Act) สังเกต (Observe) สะท้อนผล (Reflect) และปรับปรุงแผนใหม่ (Re - Plan) ปฏิบัติ (Act) สังเกต (Observe) สะท้อนผล (Reflect) โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นวงจรที่ลุ่มลึกลงไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ที่แสดงในภาพ 2



ภาพ 2 วงจรกิจกรรมวิจัยปฏิบัติการของ Kemmis, McTaggart, and Nixon

ที่มา: Kemmis, S., McTaggart, R., and Nixon, R. (2014). *The action research planner: Doing critical participatory action research*. New York: Springer, p.19.

จากแนวคิดขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการดังกล่าวจะเห็นว่าวงจรกิจกรรมวิจัยปฏิบัติการแม้มีขั้นตอนที่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้วสอดคล้องกัน กล่าวคือ เป็นการดำเนินการเป็นเกลียวสว่านของวงจรที่ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การลงมือปฏิบัติตามแผน (Acting) การสังเกตผล (Observing) การสะท้อนผล (Reflecting) แล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงแผนการดำเนินงานใหม่ (Revised Plan) นำไปสู่การลงมือปฏิบัติ สังเกตผล สะท้อนผลการดำเนินงานจนกว่าจะบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยอาจเลือกรูปแบบที่หลากหลาย เช่น รูปแบบนักปฏิบัติการพัฒนางานของตนเองจากความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบนักปฏิบัติการพัฒนางานของตนเองจากความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รูปแบบนักปฏิบัติการที่เป็นหัวหน้าองค์กรมีบทบาทเป็นนักวิจัยร่วมมือกับทุกฝ่ายในองค์กร และร่วมมือกับเครือข่าย และรูปแบบนักปฏิบัติการจากหลายองค์กรมีบทบาทเป็นนักวิจัยร่วมมือกับผู้รับบริการที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2547)

### 3. ระดับของการวิจัยปฏิบัติการ

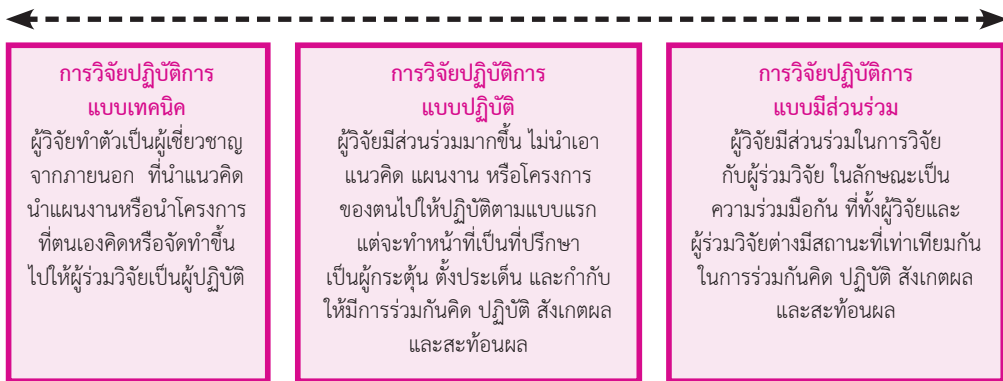
หากพิจารณาถึงการวิจัยปฏิบัติการในปัจจุบันจะเห็นว่าเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป โดยการวิจัยปฏิบัติการเดิม ที่ให้ความสำคัญกับการวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่าการวิจัยเชิงปริมาณ เริ่มมีการพัฒนาขึ้นครั้งแรกในปี 1952 โดยนักวิชาการชื่อ Lewin แล้วได้รับการพัฒนาโดยนักวิชาการคนอื่น ๆ ในระยะต่อมาอีกหลายท่าน เช่น Kolb ในปี 1984 และ Carr and Kemmis ในปี 1986 เป็นต้น ในกรณีของ Carr and Kemmis (1992 อ้างถึงใน วิโรจน์



สารรัตน์, 2561) ได้จำแนกการวิจัยปฏิบัติการออกเป็น 3 ระดับ คือ **ระดับพื้นฐาน** การวิจัยปฏิบัติการแบบเทคนิค (Technical Action Research) มีแนวคิดที่สำคัญ คือ ผู้วิจัยทำตัวเป็นผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก (Outside Expert) ที่นำแนวคิด แผนงาน หรือโครงการที่คิดหรือจัดทำขึ้นไปให้ผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ปฏิบัติ **ระดับกลาง** การวิจัยปฏิบัติการแบบปฏิบัติ (Practical Action Research) มีแนวคิดที่สำคัญ คือ ผู้วิจัยมีส่วนร่วมกับผู้ร่วมวิจัยมากขึ้น ไม่นำเอาแนวคิด แผนงาน หรือโครงการของตนไปให้ปฏิบัติตามแบบแรก แต่จะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้กระตุ้นตั้งประเด็น และกำกับให้มีการร่วมกันคิด ปฏิบัติ สังเกตผล และสะท้อนผล และ**ระดับสูง** การวิจัยปฏิบัติการแบบร่วมมือ (Emancipatory Action Research) หรือที่เรียกว่าการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มีแนวคิดที่สำคัญ คือ ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการวิจัยกับผู้ร่วมวิจัยในลักษณะเป็นความร่วมมือ (Collaboration) ที่ทั้งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยต่างมีสถานะที่เท่าเทียมกัน (Equally) ในการร่วมกันคิด ปฏิบัติ สังเกตผล และสะท้อนผล

หากนำไปเปรียบเทียบกับหลักการทางการบริหารการศึกษาจะเห็นว่า การวิจัยปฏิบัติการแบบเทคนิคเป็นการปฏิบัติแบบบนลงล่าง (Top - Down) ที่ผู้ร่วมวิจัยมีลักษณะเป็นผู้ถูกกระทำหรือเป็นผู้ตาม (Passive/Follower) เป็นรูปแบบที่มีความเป็นอำนาจนิยมเปรียบเทียบกับการบริหารที่ใช้แนวคิดของทฤษฎี X หรือหากเปรียบเทียบกับทฤษฎีภาวะผู้นำก็เปรียบเทียบกับการใช้ภาวะผู้นำแบบยึดผู้บริหารเป็นศูนย์กลาง (Administrator Centered) แบบกำกับ (Telling) แบบชี้แนะ (Directing) แบบควบคุม (Control) หรือแบบมุ่งงาน (Job Centered) เป็นต้น ส่วนการวิจัยปฏิบัติการแบบปฏิบัติ ที่ผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมมากขึ้นใช้หลักการบริหารจัดการที่เสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ที่ผู้วิจัยคอยกำกับติดตามร่วมกัน ในขณะที่การวิจัยปฏิบัติการแบบร่วมมือหรือการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) จะเป็นรูปแบบล่างขึ้นบน (Bottom - Up) ที่ทั้งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยต่างมีความเท่าเทียมกันทั้งในการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติ จึงมีความเป็นประชาธิปไตยสูง ต่างฝ่ายต่างแสดงบทบาทในการเป็นผู้กระทำหรือเป็นผู้นำ (Active/Leader) เปรียบได้กับการใช้ทฤษฎี Y หรือการใช้ภาวะผู้นำแบบยึดผู้ปฏิบัติเป็นศูนย์กลาง (Practitioner Centered) แบบมีส่วนร่วม (Participating) แบบมอบอำนาจ (Delegating) แบบเป็นเพื่อนร่วมงาน (Colleague) หรือแบบมุ่งคน (Employee Centered) เป็นต้น ดังแสดงในภาพ 3

### เส้นต่อเนื่อง (continuum)



ภาพ 3 การจำแนกระดับของการวิจัยปฏิบัติการสามระดับของ Carr and Kemmis  
ที่มา: วิโรจน์ สารรัตน์ (2561). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธ์, หน้า 48.

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นว่าระดับของการวิจัยปฏิบัติการเริ่มจาก**ระดับเทคนิค**ที่ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกหรือผู้วิจัยนำแนวคิด/แผนงาน/โครงการมาให้ผู้ร่วมวิจัยปฏิบัติในสถานศึกษา **ระดับปฏิบัติการ**ผู้วิจัยมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษา กำกับติดตามให้มีการร่วมกันดำเนินการทุกขั้นตอน ส่วน**ระดับปฏิบัติการแบบร่วมมือ**ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีสถานะที่เท่าเทียมกันในการร่วมกันคิด ปฏิบัติ สังเกตผล และสะท้อนผล ดังนั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นการวิจัยที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการแก้ปัญหาหรือพัฒนาในระดับสถานศึกษา ดังแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในลำดับต่อไป

## แนวทางการนำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการดำเนินงานร่วมกันขององค์กรหรือกลุ่มบุคคลเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการร่วมมือกันดำเนินงานเน้นวิเคราะห์/วิพากษ์โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการวิจัยเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพความจริงเกิดการเรียนรู้และพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่ ซึ่งในทางปฏิบัติจะเห็นว่าเป็นทั้งการทำวิจัย การบริหารจัดการ การพัฒนา และการทำงานเพื่อการแก้ปัญหาในเวลาเดียวกัน โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจะร่วมกันวิเคราะห์สภาพการณ์ที่ต้องการเปลี่ยนแปลง จากนั้นจึงกำหนดแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น และเป้าหมายแล้วนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ในช่วงการปฏิบัติงานตามแผน ก็จะมีการติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงแก้ไข และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานตามแผน ก็มีการประเมินผลสรุปโดยภาพรวม แล้วมีข้อมูลย้อนกลับ โดยในขั้นตอนต่าง ๆ อาทิเทคนิควิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจ ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ เช่น การใช้แบบสอบถาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การบันทึกรายวัน หรือการบันทึกภาพ เป็นต้น จากลักษณะดังกล่าวมีข้อสังเกตว่า กระบวนการวิจัยวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีความคล้ายคลึงกับกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการวางแผน (Planning) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Acting/Implementing) การติดตามผลการดำเนินงานตามแผน (Observing/Monitoring/Evaluating) และการมีข้อมูลย้อนกลับ (Reflecting/Feedback) เพื่อเข้าสู่วงจรการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ อีก ผู้เขียนได้ปรับปรุงจากแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเชิงวิพากษ์ (Critical Participatory Action Research: CPAR) ของ Kemmis, McTaggart, and Nixon (2014) โดยกำหนดขั้นตอนการทำวิจัยในสถานศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

**ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (Preparing)** เป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยผู้วิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล อย่างไรก็ตาม จากการแบ่งรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการของ Calhoun (2000 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช 2549) ว่ามี 3 รูปแบบ คือ แบบครูทำคนเดียว (Individual) แบบร่วมมือ (collaborative) และแบบทั้งโรงเรียน (School - Wide) หรือจากผลการสังเคราะห์ของ นางลักษณ์ วิรัชชัย (2543 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช 2549) ได้แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ ในระดับชั้นเรียน (Classroom) แบบรวมพลัง (Collaborative) ระดับโรงเรียน (School - Wide) และแบบอิงชุมชน (Community - Based) ในที่นี้เป็นการวิจัยในระดับโรงเรียนการเตรียมความพร้อมนี้ ผู้วิจัยจะต้องนำเอาแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนำเสนอชี้แจงต่อผู้ร่วมวิจัย (Participants) ในฐานะผู้วิจัยเป็นผู้รู้ในเรื่องระเบียบวิธีวิจัย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับกระบวนการ หลักการ จรรยาบรรณ บทบาท และอื่น ๆ ของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และเพื่อให้เป็นไปตามจรรยาบรรณที่ระบุว่า “...ผู้วิจัยต้องแสดงให้เห็นทราบถึงธรรมชาติของกระบวนการวิจัยแต่เริ่มแรก รวมทั้งข้อเสนอแนะและผลประโยชน์ให้แก่ผู้ร่วมวิจัยทราบ...” ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงหลักการ “...ผู้ร่วมการวิจัยต่างมีอิทธิพลต่อการทำงาน แต่ผู้ที่ไม่ประสงค์มีส่วนร่วมต้องได้รับการยอมรับและเคารพในสิทธิส่วนบุคคล...” ด้วย และสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยควรคำนึงถึงด้วยคือ การสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เกี่ยวข้องในความสำคัญของ “การวิจัย” กับ “การปฏิบัติ” และของ “นักวิจัย” กับ “นักปฏิบัติ” ว่าเป็นของคู่กัน ไปด้วยกันได้ ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีต่อทั้งตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร ไม่ได้เป็นเหมือนรางรถไฟที่ไม่มีวันบรรจบกัน ดังนั้น ในขั้นตอนนี้สิ่งที่คุณวิจัยควรตระหนักก็คือ (1) การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (2) การเตรียมความพร้อมบุคลากรโดยการชี้แจงบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้วิจัย ผู้ให้ข้อมูลหลัก ให้ความรู้เกี่ยวกับสาระที่จะต้องวิจัย ได้แก่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณลักษณะความพอเพียง หลักการ และกระบวนการวิจัยปฏิบัติการระดับโรงเรียน ตลอดจนการประเมินเชิงปฏิบัติการ และ (3) การเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ และการวิเคราะห์ข้อมูล

## ขั้นที่ 2 การดำเนินการ (Doing) ประกอบด้วย

**2.1 การสำรวจ (Reconnaissance)** ได้แก่ การสร้างพื้นที่การสื่อสารสาธารณะ (Opening Communicative Space) การสนทนาระหว่างระบบเดิม และสถานภาพที่เป็นจริง (Dialogues Between System and Life World) การสร้างกลยุทธ์และการสื่อสาร (Strategic Action and Communicative Action) การตอบคำถามร่วมกันเพื่อระบุปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติ (Questions to Identify a Shared Felt Concern in Relation to Our Practices and What Holds Our Practices in Place) และข้อตกลงเบื้องต้นของแผนการทำงาน (An Initial Statement About What You Intent to Do) (Kemmis, McTaggart, and Nixon, 2014) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ในขั้นเตรียมการเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรการวิจัย เสนอต่อผู้ร่วมวิจัยเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน และนำไปสู่การวางแผนในลำดับต่อไป

**2.2 การวางแผน (Planning)** ประกอบด้วย ออกแบบการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน (Changing Practices And Practice Architectures) และแผนการเปลี่ยนแปลงที่มาจากการประชุมร่วมกัน (Product Of Planning – a Collective Rationale and Plan For Change) ซึ่งในขั้นนี้ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันวิเคราะห์สภาพของงานที่ต้องการพัฒนาหรือต้องการเปลี่ยนแปลง เพื่อระบุสภาพที่เคยเป็นมา สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา สภาพที่คาดหวัง ทางเลือกเพื่อการแก้ปัญหาหรือบรรลุสภาพที่คาดหวัง ตลอดจนการประเมินและเลือกทางเลือกเพื่อการปฏิบัติ ซึ่งผลจากการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้ได้แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ขึ้นมาชุดหนึ่ง ซึ่งจะมีองค์ประกอบอะไรบ้างขึ้นกับผู้วิจัยและร่วมวิจัยจะร่วมกันกำหนด แต่อย่างน้อยควรประกอบด้วย วัตถุประสงค์/ตัวชี้วัด วิธีการเปลี่ยนแปลง หรือทำเพื่ออะไร (What) และจะทำอย่างไร (How) ทั้งนี้แผนปฏิบัติการที่ได้นี้ถือเป็น **ตัวสอดแทรกหลัก** (Main Intervention) เพื่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเรียนรู้ และเพื่อการนำเสนอความรู้ใหม่ด้วย ในกระบวนการวางแผนนี้ ผู้วิจัยสามารถนำเสนอแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนางานนั้น ๆ ให้ผู้ร่วมวิจัยได้ทำความเข้าใจด้วย ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดเชิงทฤษฎีโดยภาพรวมหรือแนวคิดเชิงทฤษฎีในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายให้เป็น **ตัวสอดแทรกเสริม** (Added Intervention) ในการวิจัย เช่น กรณีมีจุดมุ่งหมายนำเอาหลักการบูรณาการ (Integrated Approach) เป็นตัวสอดแทรกเสริมเพื่อพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน เป็นต้น ในฐานะผู้วิจัยเป็นเสมือนตัวแทนของผู้รู้ในด้านทฤษฎี ทั้งนี้เพราะทฤษฎีมีประโยชน์หลายประการ เช่น ช่วยชี้้นำการตัดสินใจ ช่วยให้มีสภาพองค์การได้ชัดเจนขึ้น ช่วยให้ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมขององค์การ ช่วยเป็นแหล่งของความคิดใหม่ ช่วยกำหนดกรอบของปรากฏการณ์ที่มีความสัมพันธ์กัน ช่วยจำแนกแยกแยะปรากฏการณ์ ช่วยสร้างสิ่งใหม่ ๆ ช่วยทำนายปรากฏการณ์ (Lunenburg & Ornstein, 2004; Kemmis, McTaggart, and Nixon, 2014; วิโรจน์ สารรัตนะ, 2561)

**2.3 การนำแผนไปปฏิบัติและสังเกตผล (Enacting The Plan and Observing How It Works)** ในขั้นนี้ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้มีการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ที่กำหนดไว้นั้น โดยมุ่งให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดตามหลักการ “มุ่งการเปลี่ยนแปลง และมุ่งให้เกิดการกระทำเพื่อบรรลุผล” (Kemmis, McTaggart, and Nixon, 2014; วิโรจน์ สารรัตนะ, 2561) อย่างไรก็ดี ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้มีการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจริง (Actual Effects) ทั้งคาดหวังและไม่ได้คาดหวังทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับผลสำเร็จของการปฏิบัติงานที่ชัดเจนขึ้น รวมทั้งการจับกฎเกณฑ์ทางทฤษฎีและการอธิบายตีความปรากฏการณ์ด้านต่าง ๆ จากกิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อการบรรลุผลนั้นด้วยว่า เป็นอย่างไร ได้ความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่อะไรบ้าง โดยอาจพิจารณาจากการตั้งคำถาม เช่น ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) และอย่างไร (How) เป็นต้น และจากข้อมูลที่ได้อาจมาจากหลากหลายแหล่ง เช่น จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการบันทึก การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แบบสอบถามความเห็น แบบวัดทัศนคติ แบบทดสอบมาตรฐาน เอกสาร เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ หรือวัสดุสิ่งของ เป็นต้น (Mills, 2007)

**2.4 การสะท้อนผล (Reflection)** ได้แก่ วงจรการทบทวนตนเอง (Spiral Cycles of Self - Reflection) ในชั้น การสะท้อนผลนี้ วิโรจน์ สารรัตน์ (2561) ให้แนวคิดว่า ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้มีการสะท้อนผลในระดับบุคคล กลุ่ม และสถานศึกษา นอกจากนี้ ในการสะท้อน ผลอาจจะอิงกับแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งหรือนำมาผสมผสานกัน เช่น แนวคิดการสะท้อนผลเชิงวิพากษ์ตามที่เสนอของ Heron (1996 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2549) ที่อาจทำได้ในสี่ระดับที่สูงขึ้นตามลำดับ คือ (1) ระดับบรรยายสภาพ ที่เกิดขึ้นและข้อค้นพบ (2) ระดับวิพากษ์ถึงสิ่งที่ดีหรือไม่ดีของสิ่งที่ดำเนินการหรือข้อค้นพบ และเหตุผลว่าเพราะอะไร (3) ระดับวิพากษ์หาคำอธิบายต่อสิ่งที่ค้นพบ และ(4) ระดับวิพากษ์เพื่อนำผลที่ค้นพบไปประยุกต์ใช้หรือใช้ประโยชน์ อย่างไรก็ตาม ในชั้นการดำเนินการนี้อาจดำเนินการ 2 หรือ 3 วงรอบ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับผลการดำเนินการบรรลุผล ตามเป้าหมายที่เราร่วมกันตั้งไว้หรือไม่อย่างไร แต่จากประสบการณ์การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระดับ สถานศึกษานั้นมักจะดำเนินการสองวงรอบเป็นภาคเรียนละหนึ่งวงรอบ ส่วนในกรณีการวิจัยปฏิบัติการในระดับ ห้องเรียนนั้นอาจเป็นสองหรือสามวงรอบจะสามารถดำเนินการได้บรรลุผลตามเป้าหมายภายในหนึ่งภาคเรียน แต่ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับประเด็นวิจัย/ปัญหาหรือคำถามการวิจัยที่แตกต่างกันออกไป

**ขั้นที่ 3 การประเมินผล (Evaluating)** เป็นขั้นประเมินผลนี้เป็นการประเมินภาพรวมของการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นซึ่งในยุคศตวรรษที่ 21 ควรเป็นการประเมินที่ครอบคลุมทั้งระบบเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นวงจรที่ลุ่มลึกลงไปเรื่อย ๆ ดังที่ Guskey (2016) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญระดับนานาชาติ เรื่องการออกแบบ การวิเคราะห์ และการปฏิรูปการศึกษา ได้นำเสนอวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบมืออาชีพ (Professional Learning Evaluation) ซึ่งได้ปรับมาจากแบบประเมินมาตรฐานของ Thomas R. Guskey จากบทความ Guage Impact with 5 Levels of Data หรือ เครื่องมือวัดผลกระทบด้วยข้อมูล 5 ระดับ ซึ่งจะเรียงตาม ความสลับซับซ้อนตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูงขึ้นไป 5 ระดับ คือ **ระดับที่ 1** ปฏิกริยา/การยอมรับของผู้เข้าร่วม (Participants' Acceptance/Reaction) จะเน้นที่การวัดความเหมาะสมของเนื้อหา และประสบการณ์ในการร่วม กิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าวัดคุณภาพของหลักสูตร เช่น วัดอุปสงค์ กิจกรรม ตัวชี้วัดความสำเร็จมีความชัดเจน สอดคล้องกัน และสามารถวัดได้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ระยะเวลา สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ และบรรยากาศ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น **ระดับที่ 2** การเรียนรู้ของผู้เข้าร่วม (Participants' Learning) เป็นการวัดความรู้ ทักษะใหม่จากการถอดบทเรียน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และอาจวัดทัศนคติของ นักเรียนที่เข้าร่วมพัฒนาด้วย เช่น ความสำคัญและจำเป็น การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้ การวิเคราะห์ จุดเด่น/จุดด้อย/ความต้องการ **ระดับที่ 3** การสนับสนุนขององค์กรและการเปลี่ยนแปลงองค์กร (Organization Support and Change) วัดคุณสมบัติขององค์กร และปัจจัยที่จำเป็นต่อผลสำเร็จ เช่น การส่งเสริมและ จัดสภาพแวดล้อม การช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น การปรับวิถีการทำงาน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นต้น **ระดับที่ 4** การใช้ความรู้หรือทักษะใหม่ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ (Participants' Use of New Knowledge or Skills) วัดการเรียนรู้ที่ได้รับว่ามีผลต่อการนำไปใช้ในองค์การหรือองค์ประกอบ เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน การนำ ความรู้ไปใช้พัฒนาตนเอง พัฒนาครู และทีมงานหรือผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น และ **ระดับที่ 5** ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของ นักเรียน/ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม (Student Learning Outcomes/Participants' Satisfaction) วัดผลลัพธ์ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนา

นอกจากนี้ การสรุปผลการวิจัยควรให้ครอบคลุมทั้งการเปลี่ยนแปลง (Change) การเรียนรู้ (Learn) ความรู้ใหม่ (New Knowledge) ที่ได้จากการวิจัย หรือรูปแบบ/วิธีการ/แนวทางที่ได้จากกระบวนการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้สะท้อนผล ในภาพรวมโดยอาจใช้ **วิธีการถอดบทเรียน** (Lesson Distilled/Learned) ซึ่งเป็นเทคนิคการทบทวนหรือสรุป ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ซึ่งทำให้เกิดผลอย่างที่เป็นอยู่ทั้งที่สำเร็จหรือไม่สำเร็จ โดยเน้นการระดมสมอง พุดคุย เล่าเรื่อง สังเคราะห์ จับประเด็น กระบวนการวิธีทำงานเชิงบทเรียนหรือประสบการณ์ หรืออาจกล่าวได้ว่า การถอดบทเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้น

ความรู้จากการปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการสกัดความรู้และประสบการณ์ที่ฝังลึกจากผู้ร่วมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องที่ได้ร่วมการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงาน และความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานทั้งที่สำเร็จหรือไม่สำเร็จ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย และสามารถเผยแพร่ศึกษาเรียนรู้ได้ หรือกล่าวในอีกนัยหนึ่งว่า การถอดบทเรียนเป็นกระบวนการดึงเอาบางสิ่งบางอย่างออกมาจากบทเรียนที่มีอยู่จากสิ่งที่เราทำ เพื่อให้ได้งานที่เป็นความสำเร็จ (Best Practice) รวมทั้งความไม่สำเร็จ (Bad Practice) ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ และแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น การถอดบทเรียนโดยทั่วไปมี 2 รูปแบบ คือ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2561) รูปแบบการถอดบทเรียนเฉพาะประเด็น เมื่อการเรียนรู้ระหว่างการปฏิบัติงาน ดำเนินการทันทีหลังจากทำกิจกรรมในโครงการเสร็จ หรือหากเป็นชุดกิจกรรม ก็ดำเนินการหลังจากกิจกรรมย่อยเสร็จ และสามารถนำผลการถอดบทเรียนจากกิจกรรมนั้น ๆ ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาโครงการให้ประสบความสำเร็จในอนาคต ซึ่งก็หมายถึงการถอดบทเรียนในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่กล่าวมา เช่น การทบทวนหลังการปฏิบัติ (After Action Review: AAR) และเทคนิคการทบทวนหลังการปฏิบัติ (Retrospective Technique) เป็นต้น

และรูปแบบการถอดบทเรียนทั้งโครงการ เพื่อการเรียนรู้หลังสิ้นสุดโครงการ เป็นการถอดบทเรียนทั้งระบบ เป็นกระบวนการวิเคราะห์การปฏิบัติงานและบทเรียนความรู้ที่ลึกซึ้ง และประกอบด้วยรายละเอียดจำนวนมากโดยเริ่มตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต และผลลัพธ์เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน การถอดบทเรียนจะใช้การวิเคราะห์เชิงลึกโดยการวิเคราะห์ด้วย SWOT เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่นำไปสู่ผลสำเร็จของการดำเนินงาน เช่น เทคนิคการถอดบทเรียนที่ประยุกต์มาจากทฤษฎีการประเมินผลโครงการก็คือเทคนิคการประเมินประสิทธิผลการทำงาน (Performance Measurement: PM) และเทคนิคแผนที่ผลลัพธ์ (Outcome Mapping: OM) เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิด ยุทธดนัย สีดาหาล้า (2550) ที่นำเสนอวิธีการถอดบทเรียนทั้งโครงการว่าประกอบด้วย ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับกระบวนการ (ออกแบบ) เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ จัดบรรยากาศให้สงบ ผ่อนคลาย ไม่มีสิ่งรบกวนการคิด เตรียมผู้เข้าร่วมให้พร้อมก่อนทำกิจกรรม และเตรียมความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย กระบวนการ บทบาทผู้เข้าร่วม ก่อนเริ่มการถอดบทเรียน ขั้นตอนเตรียมความพร้อม เป็นขั้นตอนเตรียมข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์บทเรียนในขั้นต่อไป ขั้นการวิเคราะห์ความสำเร็จเป็นการวิเคราะห์ผลงานที่เกิดขึ้นจริง และเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือผลที่คาดหวังตามวัตถุประสงค์หรือตัวชี้วัดที่กำหนดไว้เพื่อแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ได้มานั้น มีอะไรเกิดขึ้นมากกว่า น้อยกว่าหรือเท่ากับเป้าหมายดังกล่าว ขั้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นการวิเคราะห์ว่า ผลงานที่เกิดขึ้นนั้นไม่ว่าจะมากกว่า/น้อยกว่า/เท่ากับผลที่คาดหวังหรือเป้าหมายไว้นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร มีอะไรเอื้อหรือเป็นอุปสรรค โดยวิเคราะห์ให้ครอบคลุมทั้งปัจจัยภายในและภายนอกเกี่ยวกับการดำเนินงานทั้งระบบ และขั้นการสังเคราะห์บทเรียน เมื่อเข้าใจเหตุและผลที่เกิดขึ้นอย่างไร เพราะเหตุใดแล้วจะนำไปสู่การสรุปบทเรียนหรือรูปแบบที่ได้จากกระบวนการทำงานทั้งหมด และต้องรู้ว่าอะไรบ้างที่ควรทำต่อไป อะไรที่ไม่ควรทำ อะไรที่จำเป็นต้องทำแต่ต้องปรับปรุงวิธีการ และจะทำอย่างนั้นได้อย่างไร ใครต้องทำอะไร อย่างไร ดังนั้น จะเห็นว่าการถอดบทเรียนมีประเด็นคำถามสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องพิจารณา คือ ความสำเร็จที่คาดหวังคืออะไร สิ่งที่เกิดขึ้นจริงเป็นอย่างไรเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น มีปัจจัยสนับสนุนหรือขัดขวางอย่างไร และจะทำอย่างไรให้ดีขึ้นต่อไปในอนาคต

## บทสรุป

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมี 3 ระดับทั้งในระดับเทคนิค ระดับมีส่วนร่วมปฏิบัติ และระดับอิสระที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันหรือการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ ในกรณีที่เป็น **การวิจัยระดับห้องเรียนครู**อาจใช้รูปแบบนักปฏิบัติการพัฒนางานของตนเองจากความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทเป็นนักวิจัยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หรือรูปแบบนักปฏิบัติการพัฒนางานของตนเองจากความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย **การวิจัยระดับสถานศึกษา**ผู้บริหารสถานศึกษาจะใช้รูปแบบนักปฏิบัติการที่เป็นหัวหน้าองค์กร

มีบทบาทเป็นนักวิจัยร่วมมือกับทุกฝ่ายในองค์กรและร่วมมือกับเครือข่าย (องค์กรอื่น ๆ) และในกรณี**การวิจัยระดับเขตพื้นที่การศึกษา**ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาในเทศก์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่การศึกษาอาจใช้รูปแบบนักปฏิบัติการจากหลายองค์กรมีบทบาทเป็นนักวิจัยร่วมมือกับผู้รับบริการที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้**ในการสรุปผล (Conclusion)** ก็จะเน้นไปที่ **การเปลี่ยนแปลง (Change)** จากการปฏิบัติจริงทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จ ทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง ในกรณีแสดงข้อมูลประกอบเป็นค่าสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน หรือค่าฐานนิยม ก็มุ่งการแปลความในเชิงบรรยาย (Description) ไม่มุ่งการชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Not For Identifying Statistically Significant Relationship **การเรียนรู้ (Learn)** ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มระหว่างกลุ่ม และระดับหน่วยงาน ในลักษณะที่เป็นการเรียนรู้จากการกระทำ (Action Learning) จากการร่วมกันแก้ปัญหาที่ ว่ามีอะไรบ้างและอย่างไร และ**ความรู้ใหม่ (New Knowledge)** ดังที่ได้นำเสนอไว้แล้ว

#### รายการอ้างอิง

- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2547). *การวิจัยเพื่อพัฒนาทางการศึกษา*. สืบค้นจาก [http://rlc.nrct.go.th/ewt\\_dl.php?nid=689](http://rlc.nrct.go.th/ewt_dl.php?nid=689)
- ยุทธดนัย สีดาหาล้า. (2550). *ถอดบทเรียนไม่ยากอย่างที่คิด*. สืบค้นจาก <http://newsser.fda.moph.go.th/rumthai/userfiledownload/asu96dl.pdf>
- วีโรจน์ สารรัตน์. (2561). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2549). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bradbury, Hilary (editor). (2015). *The SAGE handbook of action research*. 3<sup>rd</sup>ed. Los Angeles: SAGE.
- Coghlan, D. & Brannick, T. (2001). *Doing action research in your own organization*. London: SAGE.
- Guskey, T. R. (2016). Gauge impact with five levels of data. *Journal of Staff Development*, 37(1), 32-37.
- Johnson, A. P. (2012). *A short guide to action research*. 4<sup>th</sup> ed. New Jersey: Pearson Education.
- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1988). *The action research planner*. Geelong, Australia: Deakin University Press.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (2005). *Participatory action research: Communicative action and the public sphere*. In N. Denzin, N.K. and Lincoln, Y.S. (Eds.), *The SAGE handbook of qualitative research*. 3<sup>rd</sup> ed. Thousand Oaks, California: SAGE.
- Kemmis, S., McTaggart, R., and Nixon, R. (2014). *The action research planner: Doing critical participatory action research*. New York: Springer.
- Lunenberg, F.C. & Ornstein, A.C. (2004). *Educational administration: Concepts and practices*. 4<sup>th</sup> ed. Belmont, CA: Wedsworth/Thomaon Learning.
- Mills, G. E. (2007). *Action research: A Guide for the teacher researcher*. 3<sup>rd</sup> ed. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Stringer, E. (2004). *Action research*. 2<sup>nd</sup>ed. California: SAGE.

# การสร้างและพัฒนาสื่อ ในการทบทวนมาตรฐาน การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เกรีน ชัยเครือ

ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่  
การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

## โดยใช้ชุมชนวิชาชีพ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

### บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การสร้างและพัฒนาสื่อในการทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ชุมชนวิชาชีพ” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาคู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือและชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำสื่อการเรียนรู้ไปใช้ในการทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อคู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือและชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 117 คน จาก 117 โรงเรียน ปีการศึกษา 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้คู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือและชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการดำเนินงาน พบว่า (1) ครูที่นำสื่อการทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้ในชั้นเรียน จำนวน 117 คน มีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อระดับมากที่สุด (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน ปีการศึกษา 2560 เมื่อเปรียบเทียบกับ ปีการศึกษา 2559 มีพัฒนาการขึ้น ร้อยละ 2 และมีโรงเรียนร้อยละ 53.38 มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น

**คำสำคัญ :** สื่อในการทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ชุมชนวิชาชีพ, การนิเทศ, ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ชุมชนแห่งการเรียนรู้, ครูเครือข่าย, ความคิดเห็นของครู

### บทนำ

#### หลักการเหตุผล/ความเป็นมา

กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษดังจะพิจารณาได้จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การบริหารจัดการเวลาเรียนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานทุกแห่ง เพิ่มเวลาเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 จาก 40 ชั่วโมงต่อปี เป็น 200 ชั่วโมงต่อปี หรือ 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็น 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพื่อให้สถานศึกษาออกแบการจัดการเรียนรู้ตามบริบทความต้องการ ความเหมาะสม และความพร้อมของสถานศึกษา เน้นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยให้ความสำคัญกับการใช้ภาษา (Use) มากกว่าวิธีใช้ภาษา (Usage) ให้ความสำคัญกับความคล่องแคล่ว

ในการใช้ภาษา (Fluency) และความถูกต้องของการใช้ภาษา (Accuracy) ดังนี้ (1) การทบทวนคำศัพท์ก่อนเรียน (2) การใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน โดยผ่านกิจกรรมที่สนุกสนานและพัฒนาการเรียนรู้ (3) การใช้สื่อเสริม แอปพลิเคชันและเทคโนโลยี ส่งเสริมการสอนและสร้างแรงจูงใจ (4) การใช้หนังสือเรียน โดยทักษะฟัง พูด อ่าน เขียน (5) การสอนเสริมผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ และจัดหาสื่อ/แหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การบริหารจัดการเวลาเรียนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน) ซึ่งการวิจัยดังกล่าวจะเป็นเนื้อหาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน เร่งรัด พัฒนา ตลอดจนติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดเพื่อตอบสนองนโยบายมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลจากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test : O - Net) โดยสำนักทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (องค์กรมหาชน) ปีการศึกษา 2559 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.44 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 34.59 พบว่า มีค่าต่ำกว่าระดับประเทศ 2.15 และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2558 ที่ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 40.15 พบว่า ในปีการศึกษา 2559 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษลดลง 5.61 ซึ่งจากผลจากการประเมินที่เกิดขึ้นมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีพัฒนาการในปีการศึกษา 2560 (กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา 2561 : 87) ทั้งนี้มีสาระที่ให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วน คือภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก (ต1.1, ต1.2, ต1.3, ต2.1, ต2.2, ต4.1)

การดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผล เพื่อดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการศึกษาบทเรียน การปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง พบว่ามีการดำเนินการทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องประกอบกับการส่งเสริม สนับสนุนการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาาร่วมกัน (Professional learning Community : PLC) ในทุกระดับเพื่อการรวมตัว รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร โรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อระดมสมอง หาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา โดยมีแนวคิดความเชื่อที่สำคัญคือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนจะทราบปัญหาและหาแนวทางร่วมกัน เพื่อการพัฒนาผู้เขียนได้สอดคล้องกับความต้องการ สารสนเทศและบริบทที่แตกต่างกัน (วิจารณ์ พานิช 2555 : 23)

กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา จึงได้ใช้สารสนเทศการตรวจสอบสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 เป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดทำสื่อการนิเทศวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในลักษณะการทบทวนมาตรฐาน การเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนวิชาชีพการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ของครูภาษาอังกฤษและศึกษานิเทศก์ในการสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และได้มีการปรับปรุงเป็นคู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือและชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีการนำไปใช้ในชั้นเรียนและมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ในปีการศึกษา 2560 และมีการปรับปรุงให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในปีการศึกษาต่อไป

## วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างและพัฒนาคู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือและชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- 2) เพื่อนำสื่อการเรียนรู้ไปใช้ในการทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ในชั้นเรียน
- 3) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- 4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อคู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือและชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6



## วิธีการวิจัย

รายงานเรื่อง “การสร้างและพัฒนาสื่อในการทบทวนมาตรฐานภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ชุมชนวิชาชีพ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2” ในครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

### 1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 117 คน จาก 117 โรงเรียน

### 2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ คู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือและชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และการดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 พัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2560

2.2.2 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือและชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

### 3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 คู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.1.1 ศึกษาตัวชี้วัดจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างสื่อคู่มือ

3.1.2 ศึกษาการสร้างสื่อคู่มือในการทบทวนมาตรฐานจากเอกสารและงานวิจัยโดยพัฒนาเป็นกรอบคู่มือ นิเทศเพื่อทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีองค์ประกอบคือ แนวทางการใช้คู่มือ การวิเคราะห์การจัดทำสื่อการนำเสนอสื่อการจัดการเรียนรู้ (มาตรฐานตัวชี้วัด ชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้อิง การประเมินผล) ใบบางแบบประเมิน แบบทดสอบ เฉลย ตัวอย่าง ข้อสอบ O-NET ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 18 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 1 : Places in my hometown เล่มที่ 2 : Louis's new book เล่มที่ 3 : Safety Signs และ Place and Direction เล่มที่ 4 : Greeting และ Occupation เล่มที่ 5 : Asking for a permission เล่มที่ 6 : May I borrow your ..., please? เล่มที่ 7 : Asking for helping เล่มที่ 8 : Introducing yourself/ friends and family เล่มที่ 9 : Writing letter เล่มที่ 10 : Asking question about something และ Taking care of nature and world เล่มที่ 11 : Information of someone และ Pie Chart เล่มที่ 12 : Instruction เล่มที่ 13 : What's the matter? เล่มที่ 14 : Special days เล่มที่ 15 : Pronunciation เล่มที่ 16 : Special days เล่มที่ 17 : Vocabulary in daily life และเล่มที่ 18 : My friend

3.1.3 จัดทำร่างกรอบคู่มือนิเทศเพื่อทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเชิญครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่เป็นสมาชิกศูนย์ PEER Center ทั้ง 4 อำเภอ ที่เป็นวิทยากรหลักให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 30 คน มาร่วมกันระดมความคิด เพื่อจัดทำคู่มือนิเทศเพื่อทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในส่วนของการนำไปใช้ในห้องเรียน แล้วผู้รายงาน นำมาปรับเป็นคู่มือนิเทศเพื่อพร้อมใช้และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ตลอดจนความเหมาะสมของคู่มือนิเทศเพื่อทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) และได้ค่า IOC ทุกเล่มเท่ากับ 1.00 มีเพียง เล่มที่ 15 ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.95 และ เล่มที่ 17 ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.97

3.1.4 นำคู่มือนี้เทศเพื่อทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่เป็นสมาชิก ศูนย์ PEER Center จำนวน 30 คน ทดลองใช้

3.1.5 นำคู่มือนี้เทศเพื่อทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่เป็นสมาชิกศูนย์ PEER Center จำนวน 30 คน และมีการเก็บรวบรวมผลจากการใช้เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.1.6 เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้แล้วผู้รายงานได้เชิญครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่ใช้คู่มือนี้เทศ เพื่อทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาพูดคุยถึงปัญหาและข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไข และนำมาปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์รวมทั้งจัดทำแนวทางการใช้สื่อเพิ่มเติมเป็นคู่มือนี้เทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.1.7 นำคู่มือนี้เทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉบับสมบูรณ์นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงโดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ตลอดจนความเหมาะสมของคู่มือนี้เทศโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) และได้ค่า IOC ทั้ง 18 เล่ม เท่ากับ 1

3.1.8 ปรับปรุงคู่มือนี้เทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉบับสมบูรณ์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเพื่อความถูกต้องตามหลักวิชาการ และนำไปให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ได้นำไปใช้ต่อไป

3.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อคู่มือนี้เทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือและชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2.1 ศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

3.2.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของครู ที่มีต่อการใช้คู่มือนี้เทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือและชุมชนวิชาชีพทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบ Rating Scale จำนวน 5 ตัวเลือก

3.2.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็น ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) และได้ค่า IOC เท่ากับ 1 และนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความคิดเห็นตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปทดลองสอบถาม (Try out) กับครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่เป็นสมาชิก ศูนย์ PEER Center สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

3.2.5 ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อความสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้กับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

สำหรับการแปรค่าระดับคะแนนความคิดเห็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อคู่มือนี้เทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือวิชาชีพเพื่อทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ในครั้งนี้ใช้เกณฑ์ของ เบสท์ (Best 1970 : 121) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง เห็นด้วยในระดับ	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง เห็นด้วยในระดับ	มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง เห็นด้วยในระดับ	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง เห็นด้วยในระดับ	น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง เห็นด้วยในระดับ	น้อยที่สุด

#### 4. การนำคู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพพบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้

4.1 ประชุมชี้แจงการใช้คู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพพบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในภาคเรียนที่ 2/2559

4.2 นำคู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพพบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้กับศึกษานิเทศก์ประจำเครือข่ายเพื่อนำไปมอบให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้ในภาคเรียนที่ 2/2559

4.3 นิเทศ ติดตามการใช้คู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพพบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2560

4.4 เมื่อสิ้นสุดการใช้คู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพพบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ครูผู้สอนคู่มือทำการประเมินแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการใช้ คู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพพบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6

4.5 นำผลที่ได้จากการประเมินแบบสอบถามความคิดเห็น ที่มีต่อการใช้คู่มือนิเทศการประสานเครือข่าย ความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพพบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปสู่ การวิเคราะห์ข้อมูล

4.6 นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลคู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพพบทวน มาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์และเผยแพร่ให้กับ เพื่อนศึกษานิเทศก์ต่างสำนักงานเขตพื้นที่

### ผลการวิจัย

การสร้างและพัฒนาสื่อในการพบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ ชุมชนวิชาชีพ มีผลการดำเนินการสรุปได้ดังนี้

1. คู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพพบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 18 เรื่อง มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างเท่ากับ 1.00 และมีการดำเนินการ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะและดำเนินการทดลองใช้จนมีความสมบูรณ์ สามารถใช้เป็นคู่มือการนิเทศ เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 117 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2560

2. ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้นำสื่อการเรียนรู้ไปใช้ในการพบทวนมาตรฐาน การเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษในชั้นเรียน ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด มีผลสำเร็จตามเป้าประสงค์

3. พัฒนาการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐานเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2559 กับปีการศึกษา 2560 มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นร้อยละ 2 ทั้งนี้มีโรงเรียนจำนวน 63 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 53.38 มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น

4. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อคู่มือนิเทศการประสานเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพพบทวนมาตรฐาน การเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด โดยมีข้อคิดเห็นที่สำคัญคือ การทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น พัฒนาทักษะ ภาษาอังกฤษได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามมาตรฐานตัวชี้วัดได้มากขึ้น มีความต่อเนื่อง ช่วยกระตุ้น ให้นักเรียนตั้งใจเรียนรู้

## อภิปรายผล/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้รายงานขอเสนอข้อเสนอแนะทั่วไปและข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไปดังนี้

### ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การดำเนินการใช้ชุมชนวิชาชีพอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุงสื่อการเรียนรู้และคู่มือการทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สอดคล้องกับสารสนเทศจากการทดสอบปีการศึกษา 2560 เพื่อใช้ในปีการศึกษา 2561
2. ดำเนินการนิเทศติดตามและประเมินผล โดยใช้คู่มือเป็นแนวทางอย่างต่อเนื่องการเชื่อมโยง สื่อการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่สอดคล้องกับผลการทดสอบปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2561
3. ดำเนินการใช้สารสนเทศจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้เป็นพื้นฐานทั้งผลการสอบ มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ที่มีค่าต่ำกว่าระดับประเทศ นำมาเป็นแนวทางสำคัญในการใช้ชุมชนวิชาชีพของครูเครือข่ายภาษาอังกฤษ ร่วมพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้มีความต่อเนื่อง

### ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการระดมทุนและรูปแบบการใช้ชุมชนวิชาชีพนี้ ไปพัฒนาและปรับ ประยุกต์ใช้ตามบริบทของแต่ละวิชา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาไทย เป็นต้น

## รายการอ้างอิง

- กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. (2559). รายงานผลการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2559. นครปฐม: ท้องบุญการพิมพ์.
- . (2560). รายงานผลการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2560. นครปฐม: ท้องบุญการพิมพ์.
- จันทร์พิมพ์ วงศ์ประชารัตน์. (2556). รูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยกรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เป็นบุคคลภายนอก. (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- จุลลี ศรีชะโคตร. (2557). *บรรยากาศขององค์กรที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ชาญชัย อาจิมสมาจาร. (2547). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แคแอนด์พีบีคส์.
- ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม. (2553). *การพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ธีระพงษ์ ศรีโพธิ์. (2559). *รายงานวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กร การนิเทศแบบสอนงานและการเป็นที่เลี้ยงจากการเรียนรู้หลังปฏิบัติงาน และบทเรียนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียน*. สืบค้นจาก <https://drive.google.com/file/d/1VP7W4llmcRrNwe4Pm8xLNCnNwJDH2bi/view?usp=sharing>
- นพพงศ์ คงประจักษ์. (2556). *การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- ประเวศ วะสี. (2545). *เครือข่ายแห่งปัญญา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- พงษ์รัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. (2528). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และ เอกรินทร์ สังข์ทอง. (2557). *โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ*. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์*, 25(1), 1-10.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมุน อมรวิวัฒน์. (2537). *กระบวนการกลายณมิตร : ฝึกจิตให้มีน้ำใจ*. กรุงเทพฯ: สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2557). *หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำ การเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

- เสถียร เทียงธรรม. (2551). *การนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- อนุสรฯ สุวรรณวงศ์. (2558). *กลยุทธ์การบริหารเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อัศวิน หนูจ้อย, ชไมพร ดิสถาพร, และ สอนง โลหิตวิเศษ. (2559). ผู้นำชุมชนแห่งการเรียนรู้. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 6(2), 49-64. (วารสารอิเล็กทรอนิกส์) สืบค้นจาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jrcd/article/view/8702>
- Annenberg Institute for School Reform. (2013). *Professional Learning Communities : Professional Development Strategies that Improve Instruction*. Retrieved from <http://www.annenberginstitute.org/pdf/proflearning.pdf>
- Bolam, R. et al. (2005). *Creating and sustaining effective professional learning communities*. Nottingham: DFES Publications.
- Cannata, M. (2007). Teacher Community in Elementary Charter Schools. *Education Policy Analysis Archives*, 15(11), 1-31.
- Cibulka, J., & Nakayama, M. (2000). *The creation of high performance schools through organizational and individual learning: A practitioner's guide to learning communities. National partnership for excellence and accountability in teaching*. RFP-97-0101, Project 4.4.1, Deliverable Number 2530. Retrieved from <http://www.ericsp.org/pages/digests/Guide.htm>
- DuFour, R. (2004). What is a professional learning community?. *Educational Leadership*, 61(8), 6-11.
- DuFour, R., & Eaker, R. (1998). *Professional Learning Communities at Work : Best Practices for Enhancing Student Achievement*. Bloomington, IN: National Educational Service.
- Hipp, K., & Huffman, J. (2003). *Professional Learning Communities: Assessment-Development-Effects*. Paper presented at the meeting of the International Congress for School Effectiveness and Improvement. Sydney: Australia.
- Hord, S. M. (1997). *Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement*. Texas: Southwest Educational Development Laboratory.
- Kenoyer, F. E. (2012). *Case study of professional learning community characteristics in an Egyptian private school*. Doctorate's Degree, Columbia International University, Columbia.
- Louis, K.S., Kruse, S. & Bryk, A.S. (1995). Professionalism and community: What is it and why is it important in urban schools? In K. S. Louis, S. Kruse & Associates (1995) *Professionalism and community: Perspectives on reforming urban schools*. LongOaks, CA: Corwin.
- Martin, M. (2011). *Professional Learning Communities*. In Contemporary Issues in Learning and Teaching. London: SAGE Publications Ltd.
- Morrissey, M. S. (2000). *Professional Learning Communities: An Ongoing Exploration*. Texas: Southeast Educational Development Laboratory.
- Padwad, A & K K Dixit. (2008). Impact of professional learning community participation on teachers' thinking about classroom problems. *TESL E-Journal*, 12/3. Retrieved from <http://tesl-ej.org/ej47/a10.html>
- Scribner, J. P., Cockrell, K. S., Cockrell, H. D. & Valentine, J. W. (1999). Creating Professional Communities in Schools through Organizational Learning: An Evaluation of a School Improvement Process. *Educational Administration Quarterly*, 35(1999), 129-160.
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art & practice of the learning organization*. New York: Doubleday Business.
- Sergiovanni, T. J. (1994). *Building community in schools*. San Francisco: Jossey- Bass.
- Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M. & Thomas, S. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. *Journal of Education Change*, 7, 221-258.
- Xiao, S. & Saedah, S. (2015). Professional Learning Community in Education: Literature Review. *The online journal of Quality in Higher Education*, 2(2), 43-56.

ภาคผนวก



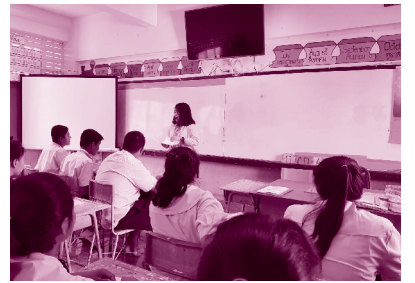
# เครือข่ายชุมชน วิชาชีพพระดมความคิด จัดทำคู่มือ





## วิทยาการชุมชน วิชาชีพ

ทบทวนมาตรฐานตัวชี้วัด



## วิทยาการชุมชนวิชาชีพ

ทบทวนมาตรฐานตัวชี้วัด  
ด้วยสื่อที่ร่วมกันจัดทำ



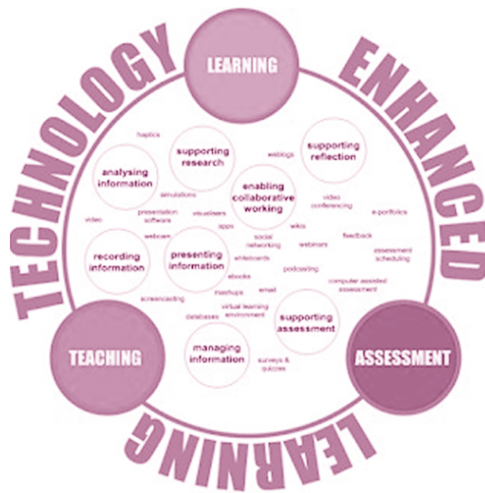
# การเรียนรู้ ส่วนบุคคล (Personalized Learning)

สิริกานต์ แก้วคงทอง  
สำนักมาตรฐานการศึกษาและ  
พัฒนาการเรียนรู้

เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนสู่คุณลักษณะของคนไทย 4.0

## บทนำ

การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้อีกทางเลือกหนึ่งที่ตอบโจทย์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) ส่งผลให้ความรู้ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่แค่เพียงสถานศึกษาหรือครูเหมือนดังเช่นในอดีต อีกทั้งองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาภาคบังคับหรืออุดมศึกษาอาจไม่เพียงพอสำหรับการใช้ในตลอดช่วงชีวิต ทำให้ทักษะและความรู้ที่มีหมดยุเร็วขึ้น ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง (Transform) ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ให้ได้มากที่สุดและเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด จะต้องเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน โดยถือว่าผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) นี้ ครอบคลุมการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการศึกษา ทั้งในระบบ (Formal) นอกบบ (Non - formal) และตามอัธยาศัย (Informal) และเพียงพอกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในอนาคต

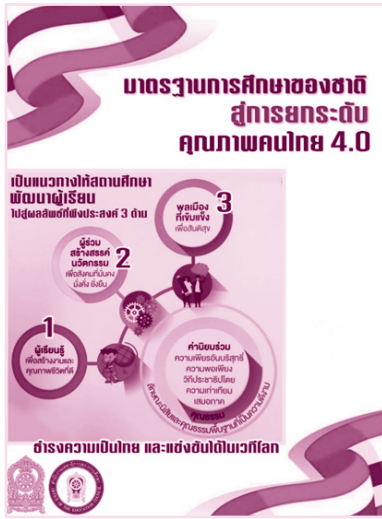


แผนภาพ 1 : การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning)  
ที่มา : ลักคณา วรศิลป์ชัย (ม.ป.ป.)

ในบทความนี้ผู้เขียนจะนำเสนอแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาในระบบ (Formal) ภายใต้บริบทของห้องเรียนสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) เป็นเครื่องมือสำคัญในการแปลงกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างสอดคล้อง เชื่อมโยง และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ธำรงความเป็นไทยและสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต



## การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนสู่คุณลักษณะของคนไทย 4.0



ที่มา : มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ได้กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education : DOE Thailand) หรือคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต และวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน อันได้แก่ **การเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง** โดยมุ่งเน้นหลักการสำคัญในทางปฏิบัติ คือ การจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน พื้นที่ ชุมชน และสังคม รวมทั้งให้อิสระกับสถานศึกษาในการกำหนดอัตลักษณ์ และทิศทางการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

อาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทย 4.0 หรือผู้เรียน 4.0 บนพื้นฐานของการเคารพศักยภาพและความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากยิ่งขึ้น และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง **ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ที่เรียกว่า “การเรียนรู้ส่วนบุคคล หรือ Personalized Learning”**

ได้มีผู้ให้นิยามและความหมายของการเรียนรู้ส่วนบุคคล หรือ Personalized Learning ไว้อย่างหลากหลาย เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (2528) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนรายบุคคล (Personalized Learning) หรือ **การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Learning) ไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ด้วยตนเอง และก้าวไปตามความสามารถ ความสนใจและความพร้อม โดยจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความพร้อมและความถนัด ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายบุคคล คือ ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคลนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ ความแตกต่างในด้านความสามารถ (Ability Difference) ความแตกต่างในด้านสติปัญญา (Intelligent Difference) ความแตกต่างในด้านความต้องการ (Need Difference) ความแตกต่างในด้านความสนใจ (Interest Difference) ความแตกต่างในด้านร่างกาย (Physical Difference) ความแตกต่างในด้านอารมณ์ (Emotional Difference) และความแตกต่างในด้านสังคม (Social Difference) **ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 5 ประการดังที่กาเย่ และบริกส์ (Gagne and Briggs, 1974 :185 - 187) กล่าวไว้คือ การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหนทางที่ทำให้การสอนบรรลุจุดมุ่งหมาย ความต้องการ (Need) และสอดคล้องกับบุคลิกภาพ (Characteristics) ของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 5 ประการ คือ (1) เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน (2) เพื่อช่วยในการค้นหาจุดเริ่มต้นของผู้เรียนแต่ละคนในการจัดลำดับการเรียนตามจุดมุ่งหมาย (3) เพื่อช่วยในการจัดซื้อวัสดุและสื่อให้เหมาะสมกับการเรียน (4) เพื่อสะดวกต่อการประเมินผลและส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคน และ (5) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนตามอัตราความสามารถของตน****

วิจัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล (2561) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) ไว้ว่า คือ การเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองธรรมชาติ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เช่น รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) รูปแบบการรู้คิด (Cognitive Style) ลักษณะนิสัย (Habit Mind) เป็นต้น และได้อธิบายถึงหลักการ/แนวคิดของการเรียนรู้ส่วนบุคคลกล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้ส่วนบุคคลให้อิสระผู้เรียนในการเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง เป็นผู้กำหนดเป้าหมายและวิธีการเรียนรู้ของตนเองได้เต็มตามศักยภาพที่มี ผ่านการสร้างช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงและเลือกได้ตามความสนใจและความถนัดเพื่อไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้นิยในตนเอง (Self - Discipline) เพื่อเป็นเครื่องมือในการกำกับ ควบคุมตนเองให้มีความมุ่งมั่นและความพยายามในการเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ และสามารถผลักดันตนเองจนสามารถบรรลุผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งการที่ผู้เรียนจะมีสมาธิ มุ่งมั่น อดทน และพยายามที่จะเรียนรู้นั้น สภาพแวดล้อมที่มีความเป็นมิตรปลอดภัย เป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว โดยผู้สอนคือ สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนมากที่สุด สำหรับการเรียนรู้ส่วนบุคคลนั้น ผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ชี้แนะ (Coach) ให้กับผู้เรียน สร้างแรงจูงใจ ให้คำชี้แนะ ให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดตี ๆ แก่ผู้เรียน ผลักดันให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ให้มากที่สุด ท้ายที่สุดแล้วผู้เรียนแต่ละคนจะสามารถใช้วิธีการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมที่แตกต่างกัน เพื่อการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้เดียวกันหรือเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้โดยรวมของห้อง นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการเรียนรู้เชิงลึก หรือ Deep Learning และประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

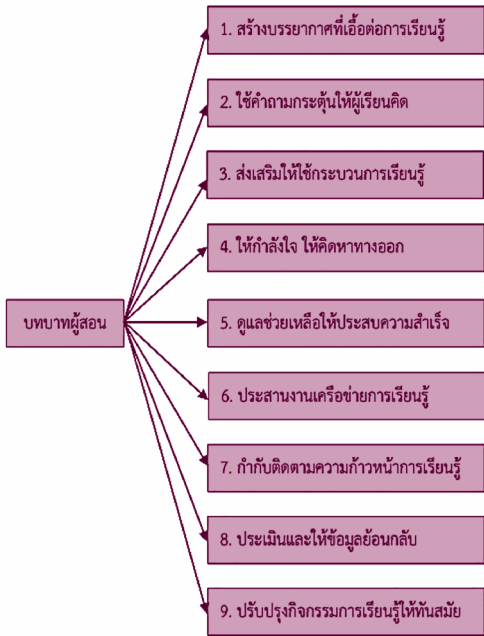


แผนภาพ 2 : การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning)  
ที่มา : Summit Public Schools (2016)

กล่าวโดยสรุปว่า “การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) หรือ การเรียนด้วยตนเอง (Self - Learning)” คือ การเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองธรรมชาติ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการเรียนรู้เชิงลึก หรือ Deep Learning และประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ มีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของ (1) การเคารพศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (2) ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง เป็นผู้กำหนดเป้าหมายและวิธีการเรียนรู้ของตนเองได้เต็มตามศักยภาพที่มี และมีกระบวนการและขั้นตอนในการวัดประเมินผล การส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นรายบุคคล นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ (3) การพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถใช้นิยในตนเองเป็นเครื่องมือในการกำกับการเรียนรู้ (4) การสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นมิตรและปลอดภัยในการสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ชี้แนะ (Coach) ให้กับผู้เรียน เพื่อพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการเรียนรู้เชิงลึก หรือ Deep Learning และประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) จะสามารถพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นคนไทย 4.0 ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 และสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมได้นั้น สถานศึกษา หรือ หน่วยปฏิบัติ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม ผ่านการปฏิรูปห้องเรียนและระบบบริหารสถานศึกษา ให้สอดคล้อง เชื่อมโยงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับห้องเรียนได้มีการกล่าวถึงแนวทางในการปฏิรูปห้องเรียน

โดยใช้การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนซึ่งสามารถดำเนินการได้ดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2561)

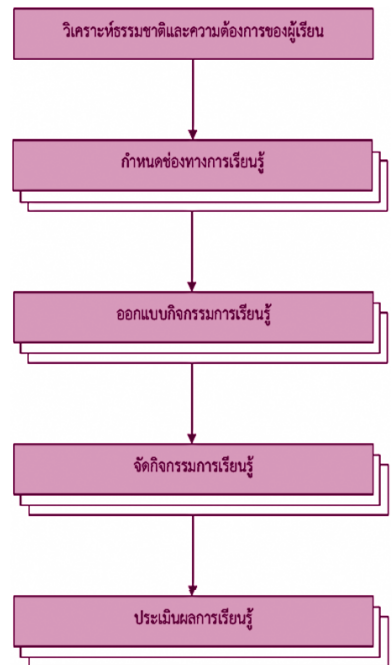


แผนภาพ 3 : บทบาทครูผู้สอนในการเรียนรู้ส่วนบุคคล

ที่มา : วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล

(1) การปรับเปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอนไปสู่การทำหน้าที่เป็น **ผู้ชี้แนะ (coach)** ให้กับผู้เรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพในการเรียนรู้เกิดพลังการเรียนรู้ของตนเองให้ได้มากที่สุดผ่านกระบวนการอันได้แก่ (1.1) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (1.2) การใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถคิดและหาคำตอบได้ด้วยตนเอง (1.3) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย (เช่น กระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น) (1.4) การให้กำลังใจแก่ผู้เรียนเมื่อผู้เรียนประสบปัญหาติดขัดในการเรียนรู้ด้วยการใช้คำถามให้คิดหาทางออกและให้กำลังใจรู้จักการถอดบทเรียนและนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (1.6) การประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เช่น การเชิญครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เข้ามาร่วมจัดการเรียนการสอน (1.7) การกำกับติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ (Learning Process) ของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่กระบวนการไม่ได้มุ่งเน้นผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว (1.8) การประเมินผู้เรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ (Creative Feedback) และ (1.9) การตรวจสอบและปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยอย่างต่อเนื่อง

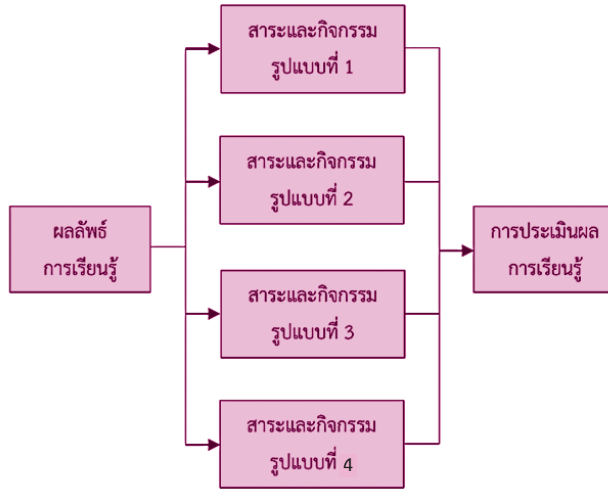
(2) การปรับเปลี่ยนการออกแบบการเรียนรู้ในลักษณะ **One Size Fit All** ไปสู่การออกแบบการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ด้วยการวิเคราะห์ธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ผู้เรียนอย่างแท้จริงซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ (2.1) การวิเคราะห์ธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน (เช่น ครูผู้สอนวิเคราะห์ถึงวิธีการที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด ผู้เรียนชอบและถนัดอะไร เป็นต้น) (2.2) การกำหนดช่องทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน (เช่น การเรียนรู้จากแหล่งออนไลน์ การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เป็นต้น) (2.3) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนควรเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจตื่นตัวท้าทายความสามารถของผู้เรียนและตอบสนองผลการเรียนรู้ที่กำหนด (2.4) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ตามความถนัด และ (2.5) ประเมินผลการเรียนรู้โดยมุ่งประเมินว่าผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่ตนเองกำหนดไว้หรือไม่ ผ่านการประเมินตามสภาพจริงใช้วิธีการประเมินหลายวิธี ใช้ผู้ประเมินหลายฝ่าย ทำการประเมินสอดแทรกไปกับการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและสร้างสรรค์



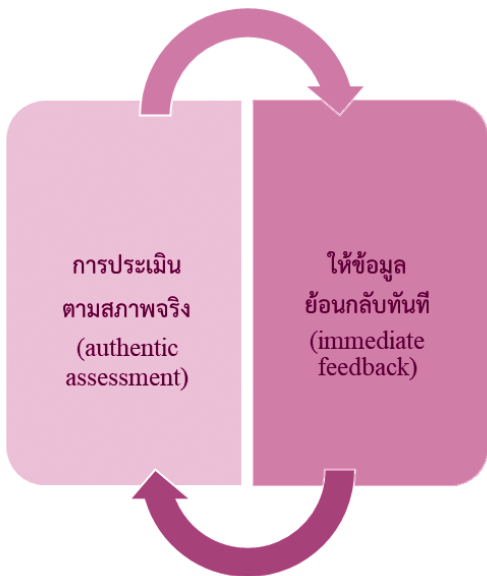
แผนภาพ 4 : การออกแบบการเรียนรู้ส่วนบุคคล

ที่มา : วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2561)

(3) การปรับเปลี่ยนแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนจาก “เส้นทางเดียว เป้าหมายเดียว” ไปสู่ “หลายเส้นทางเป้าหมายเดียวกัน” โดยครูผู้สอนจะมีการพัฒนาแผนการเรียนรู้รายบุคคลร่วมกับผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้ตอบสนองธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง มีการกำหนดเป้าหมายหรือผลลัพธ์การเรียนรู้เดียวกันไว้ล่วงหน้าและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนต่างออกไป



แผนภาพ 5 : แผนการจัดการเรียนรู้ส่วนบุคคล  
ที่มา : วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2561)



แผนภาพ 6 : การวัดประเมินผลการเรียนรู้ส่วนบุคคล

(4) การปรับเปลี่ยนการวัดประเมินผลผู้เรียนจากการมุ่งเน้น “ผู้สอนประเมินผู้เรียน” ไปสู่ “ผู้เรียนประเมินตนเอง” ว่าสามารถบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่ตนเองกำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งการประเมินผู้เรียนในลักษณะดังกล่าวใช้หลักการเดียวกันกับการประเมินผลการเรียนโดยทั่วไป คือ การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) มีการประเมินไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และให้ข้อมูลย้อนกลับทันที (Immediate Feedback) แต่สิ่งที่แตกต่างออกไปคือ ผู้เรียนสามารถกำหนดวิธีการและเกณฑ์การประเมินและปรับเปลี่ยนวิธีการ เกณฑ์การประเมินของตนเองได้ เนื่องจากการประเมินในลักษณะดังกล่าวไม่เพียงเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความก้าวหน้าของผู้เรียนแล้วนั้น ยังเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย

ในระดับสถานศึกษา การเรียนรู้ส่วนบุคคลจะเกิดขึ้นได้ดีและช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสถานศึกษามีการดำเนินการดังต่อไปนี้ (Amanda Morin, n.d.)

(1) สถานศึกษามีการบันทึกข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับจุดแข็ง ความต้องการจำเป็น แรงจูงใจ ความก้าวหน้า และเป้าหมายของผู้เรียนแต่ละคนไว้ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์สำหรับผู้สอนในการตัดสินใจต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ยิ่งไปกว่านั้นเป็นข้อมูลสำหรับผู้ปกครองในการวางแผนเพื่อพัฒนาบุตรหลานให้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

(2) สถานศึกษานับสนุนให้ผู้เรียนให้ผู้เรียนกำหนดเส้นทางการเรียนรู้และปรับวิธีการให้สอดคล้องกับความก้าวหน้า แรงจูงใจและเป้าหมายของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ตัวอย่างเช่น สถานศึกษามีการปรับตารางการเรียนการสอนของผู้เรียนเป็นรายสัปดาห์ เป็นต้น

(3) สถานศึกษามีระบบการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามความก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายเป็นรายบุคคล ทำให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเองและสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้เชี่ยวชาญได้ ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกรูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถพัฒนาไปสู่ความเชี่ยวชาญในด้านอื่น ๆ ที่สนใจ การเรียนรู้รายบุคคลไม่ได้มุ่งเน้นการประเมินผู้เรียนว่าผ่านการทดสอบหรือไม่ แต่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของผู้เรียนและโอกาสที่ผู้เรียนจะได้แสดงออกถึงสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้

(4) สถานศึกษาปรับสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด ตัวอย่างเช่น สภาพทางกายภาพของชั้นเรียน การจัดโครงสร้างตารางเวลาของสถานศึกษาและการจัดสรรครูให้เหมาะสม ได้แก่ การจัดสรรเวลาให้ครูผู้สอนสามารถสอนในกลุ่มย่อย เป็นต้น

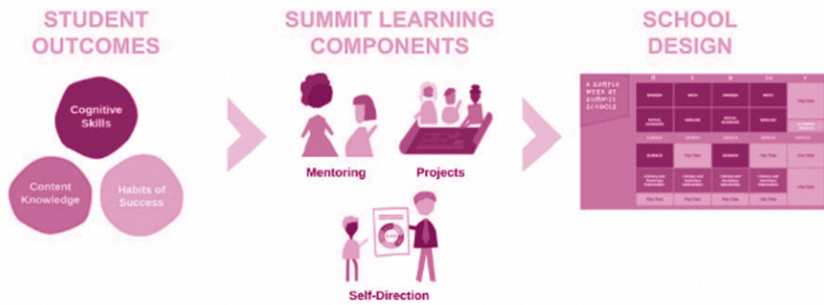
(5) สถานศึกษามีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาที่มีสมรรถนะทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับโลกยุคดิจิทัลและโลกอนาคต

(6) สถานศึกษาวางระบบการประกันคุณภาพการศึกษาด้านคุณภาพผู้บริหารและครูอาจารย์ ความเหมาะสมของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยี ทรัพยากรการเรียนรู้ และการประเมินการเรียนการสอน โดยมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีธรรมาภิบาล และความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้

(7) สถานศึกษาจะต้องดำเนินการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชนโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นปัญหา ร่วมหาทางเลือก พิจารณา และกำหนดกิจกรรมที่จะต้องเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน สถานศึกษาและชุมชน โดยมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นองค์รวมนำไปสู่การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือองค์กรแห่งการเรียนรู้

ดังนั้น การเรียนรู้ส่วนบุคคลจะสามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนสู่คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ให้เกิดผลลัพธ์ได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น สถานศึกษา หรือ หน่วยปฏิบัติจำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวมผ่านการปฏิรูปห้องเรียนและระบบบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้อง เชื่อมโยงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล การออกแบบการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจ อีกทั้งมีการวัดประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง ผ่านการบูรณาการร่วมกับเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามแนวคิดเหล่านี้ เป็นเพียงเบื้องต้นของการพลิกโฉมและปฏิรูปการเรียนรู้เท่านั้น การจัดการศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ส่วนบุคคล ยังต้องต่อยอดและขยายผลไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในอนาคต ผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เกิดกับผู้เรียนทั้งในแง่ของการเรียนเพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) ตามหลักการ/ แนวคิดการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของ องค์กรการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) นำไปสู่การจัดการศึกษาที่ครอบคลุมรูปแบบการศึกษาทั้งในระบบ (Formal) การศึกษานอกระบบ (Non - formal) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal) นั่นคือ การเรียนรู้จะไม่สิ้นสุดเพียงเมื่อบุคคลจบจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา แต่การเรียนรู้เป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ทุกคนชั้นในสังคม โดยสามารถกระทำได้ในทุกช่วงเวลาของชีวิตและทุกสถานที่ตั้งแต่เกิดจนตาย.

## DESIGNING FOR STUDENT SUCCESS



The student experience is defined by specific design choices that help students achieve three key outcomes.

แผนภาพ 7 : สถานศึกษาและการเรียนรู้ส่วนบุคคล

ที่มา : Personalized Learning: What You Need to Know (Amanda Morin, ม.ป.ป)

### unสรุป

การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) คือ เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนสู่คุณลักษณะของคนไทย 4.0 เนื่องจากผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาตามแนวทางการเรียนรู้ส่วนบุคคล จะเป็นผู้ที่เข้าใจตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้ตามความสนใจและความถนัด ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุใด สาขาอาชีพไหน และมีระดับการศึกษาหรือไม่ จะไม่มีห้องเรียน One Size Fit All หรือห้องเรียนแบบดั้งเดิมที่ นักเรียนทุกคนเรียนรู้สิ่งเดียวกัน ในเวลาเดียวกัน ด้วยวิธีการสอนเดียวกันและด้วยความเร็วในการเรียนรู้เดียวกันอีกต่อไป จะไม่มีการบังคับให้ปลาปีนต้นไม้ หรือบังคับให้ผู้เรียน เรียนในสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด ดังคำกล่าวของ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ที่ว่า "Everybody is a genius. But if you judge a fish by its ability to climb a tree, it will live its whole life believing that it is stupid" ทุกคนล้วนเป็นอัจฉริยะ แต่ถ้าเราตัดสินปลาโดยดูว่าปลาปีนต้นไม้เก่งอย่างไร ปลา ก็คงจะเข้าใจว่าตัวเองโง่ไปตลอดชีวิต" นำไปสู่การพัฒนาคนไทย 4.0 ที่ “เก่ง ดี และมีคุณภาพ” อย่างแท้จริง เป็นการพัฒนาคน สร้างคน เพื่อตอบโจทย์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต และเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบการศึกษาไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนต่อไป

### รายการอ้างอิง

- ครูบ้านนอก.คอม. (2552). *การเรียนการสอนรายบุคคล (Individualized Instruction)*. สืบค้นจาก <https://www.kroobannok.com/23054>
- ลักคณา วรศิลป์ชัย. (ม.ป.ป.). *personalized learning การศึกษาที่มีทางออก*. สืบค้นจาก <http://ift.bu.ac.th/2018/personalized-learning%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%B5%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%81/>
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2561). *การเรียนรู้ส่วนบุคคล Personalized Learning*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- Amanda Morin. (n.d.). *Personalized Learning: What You Need to Know*. Retrieved from <https://www.understood.org/en/school-learning/partnering-with-childs-school/instructional-strategies/personalized-learning-what-you-need-to-know>.
- Mary Jo Madda. (2016). *Spreading Personalized Learning: Results from Summit Public Schools' First Basecamp Run*. Retrieved from <https://www.edsurge.com/news/2016-04-26-spreading-personalized-learning-results-from-summit-public-schools-first-basecamp-run>



# ใบหัด การศึกษา ยุคกำลังสอง

- สกศ. เจาะ **Content** เพิ่มแนวปฏิรูปใหม่
- ยกระดับคุณภาพคนไทย **New Normal**

**แนวคิด Thailand Education Eco - System : TE2S** ภายใต้**นโยบายการศึกษาที่กำลังสอง**ของ **นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (รมว.ศธ.) ได้สร้างผลกระทบรอบใหม่ต่อกระบวนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยขณะนี้

**โมเดล 3 ป.** ปลดล็อก ปรับเปลี่ยน และเปิดกว้าง คือสลักสำคัญที่ “เสมา 1” เลือกใช้ไขปัญหาการปฏิรูปการศึกษาแห่งยุค New Normal ในท่ามกลางสถานการณ์เปลี่ยนผ่านครั้งใหญ่นี้ได้ แถมยังได้แรงสนับสนุนจาก **พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา** นายกรัฐมนตรี กระทั่ง สร.1 เองถึงกับเปรยดัง ๆ **“การศึกษาที่กำลังสองน้อยไป อยากให้ยกกำลังห้าดีกว่า”** ให้ได้ยืนกันทั่วทั้งประเทศด้วยวิธีเด็ดที่หลายฝ่ายจับจ้องถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น....

### **นโยบายการศึกษาที่กำลังสองเพื่อความ เป็นเลิศ!**

มีเป้าหมายนำไปสู่การเรียนรู้ที่**ออกแบบได้**ตามความสามารถในศตวรรษที่ 21 โดยมีสื่อการเรียนรู้**ระดับ**ประสบการณ์ผ่าน**สื่อผสมผสาน**จากนักเรียน ห้องเรียน ครู ในส่วนของการพัฒนาครูเร่งเพิ่มโอกาสให้**คนเก่ง**มาเป็นครูควบคู่กับการพัฒนาครูให้**เก่งยิ่งขึ้น**

**ปลดล็อก :** กลไกขับเคลื่อนการศึกษาร่วมกับทุกภาคส่วน นำภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคสังคม จับมือเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิรูปการศึกษาสู่ความเป็นเลิศอย่างแท้จริงและยั่งยืน เป็นการ “ปลดล็อก” ให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันง่ายขึ้น ลดข้อจำกัดของกระบวนการต่าง ๆ ลง เพื่อให้ภาครัฐและเอกชนสามารถช่วยกันบริหารการศึกษาของประเทศได้ลึกและกว้างขึ้น

**ปรับเปลี่ยน :** ภายใต้เป้าหมาย “เก่งอะไรก็มุ่งไปด้านนั้น” ดังนั้นต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของนักเรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดเส้นทางการเรียนรู้และอาชีพ เพื่อความเป็นเลิศตามแบบฉบับของตนเอง นอกจากนี้ยังจะมีการปรับเปลี่ยนการเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ ในด้านการศึกษาด้วย เบื้องต้นคือเราต้องการคนเก่งมาเป็นครู เพราะเมื่อครูเก่งก็จะสอนนักเรียนให้เก่งได้

**เปิดกว้าง :** ในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยต่อยอดจากมาตรฐานด้านคุณภาพ เพื่อนำพาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศตามบริบทแวดล้อม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้จัดทำ “คู่มือมาตรฐานโรงเรียน” เพื่อกำหนดให้โรงเรียนทั่วประเทศมีมาตรฐานสอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะ เป็นโรงเรียนที่อยู่ในเมืองใหญ่หรือโรงเรียนที่อยู่ในชนบทก็ต้องมีความเป็นเลิศที่เหมาะสมกับแต่ละโรงเรียน ในส่วนของวิทยาลัยต้องเปิดกว้างเพื่อความเป็นเลิศและความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เน้นเรื่องของวิชาชีพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ให้จบมาแล้วมีงานทำตรงกับที่ตลาดต้องการ

## Digital Platform ลดช่องว่างด้านการศึกษา

**ดร.สุภัทร จำปาทอง เลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)** สั่งเดินหน้าทีมวิชาการ สกศ. ใช้เวทีการประชุมทางวิชาการเพื่อจัดทำข้อเสนอนโยบายทางการศึกษา (OEC Forum) ตลอดเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม 2563 คัดกรองหลากหลายความคิดเห็นและองค์ความรู้จากทุกภาคส่วน เพื่อคัดสรรประเด็น Bigrocks เร่งขับเคลื่อนงาน สกศ. สนองนโยบายรัฐบาลและ รมว.ศธ. ทั้งนี้!



แนวคิดนักผลิตสื่อชั้นแนวหน้าประเทศ **ดร.วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์** ผู้ก่อตั้งเว็บไซต์ [www.eduzones.com](http://www.eduzones.com) ชี้ชัดว่า ความคิดสร้างสรรค์คือสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนเทคโนโลยีสมัยใหม่ การตั้งโจทย์คือจุดเริ่มต้นสำคัญการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามา เป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อดิจิทัลและสื่อออนไลน์ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะสำคัญด้วยตนเองเป็นรายบุคคล

ปัจจุบัน Education + Technology หรือ Edtech คือการนำเทคโนโลยีเข้ามาเพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ เป็นการลดช่องว่างทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อีกหนึ่งช่องทางหนึ่งแนวคิดการขับเคลื่อน Digital Learning Platform ต้องสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่รองรับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ใหม่ ๆ ทุกส่วนต้องร่วมมือกัน ภาคการศึกษาที่ปรับตัวแล้วจากการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ

**ดร.นิภาพร กุลสมบุรณ์** ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา บริษัท บีโก (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) เสนอแนะว่านักการศึกษาควรทบทวนการจัดการศึกษาว่า ทำไปเพื่อต้องการสิ่งใด เป้าหมายการจัดการศึกษาสำคัญมุ่งเน้นสร้างคนที่มีมาตรฐานครู คือปัจจัยสำคัญที่สร้างคุณภาพการศึกษาสำหรับผู้เรียน

การเรียนรู้ความร่วมมือจากภาคเอกชนกับภาครัฐ พบว่า **ผู้บริหาร ครู และคณะศึกษาศาสตร์** เป็น 3 ปัจจัยสำคัญขับเคลื่อนการเรียนรู้ของเด็ก ในส่วนสาระความรู้ (Content) ที่ได้รับการพัฒนาจากงาวิจัย จะทำให้เกิด Content หลากหลายประเด็นให้ได้ติดตามมีเนื้อหาครอบคลุมกลุ่มเด็ก ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครอง ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงมหาวิทยาลัย โดย Digital Learning Platform จะช่วยสร้างการเข้าถึงผู้เรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต้องสร้างการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจึงส่งผลต่อตัวเด็กในการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ



**นายอนุสรณ์ ดัตถธรรม** ผู้ช่วยผู้อำนวยการด้านการศึกษาและวิชาการ บริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) แสดงความคิดเห็นว่า แนวทางการพัฒนา Digital Learning Platform ยังไม่มีแพลตฟอร์มใดตอบโจทย์การเรียนรู้ได้ทั้งหมด ดังนั้น การเรียนรู้อย่างผสมผสานดึงองค์ความรู้ที่มีความหลากหลายจึงช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง

แพลตฟอร์มการศึกษารูปแบบใหม่ควรตอบโจทย์ครูและนักเรียนยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ให้จัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้ทุกที่ทุกเวลาเชื่อมโยงการเรียนรู้ไม่ให้สะดุด สามารถเข้าถึงคลังบทเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้ไม่จำกัดเวลา

## วิชาการ - ดนตรี - กีฬา นโยบายจัดการศึกษาหลากหลาย

ภายใต้การเปลี่ยนผ่านการศึกษา New Normal ที่มุ่งเน้นพัฒนาการศึกษารายบุคคลเพื่อความเป็นเลิศตอบโจทย์เส้นทางความสำเร็จของชีวิต จำเป็นต้องสร้างกลไกหรือเครื่องมือวัดประเมินศักยภาพเด็กที่มีความหลากหลาย เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ และด้านอื่น ๆ เพื่อคัดกรองและดึงศักยภาพความสามารถด้านนั้นของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อจัดการศึกษาที่เหมาะสม





**ดร.จรรยาพร ธรณินทร์** กรรมการสภาการศึกษา (กกส.) ผู้ทรงคุณวุฒิ เน้นย้ำถึง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในรูปแบบพหุปัญญา ควรมุ่งเน้น 3 วาระสำคัญ 1.พัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนต้องจัดการศึกษารูปแบบที่มีความหลากหลาย 2.เพิ่มศักยภาพผู้เรียนที่สอดคล้อง New Normal หลังโลกป่วนจากสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโควิด - 19 และ 3.เพิ่มศักยภาพผู้เรียนด้วยพหุปัญญา คือการลงมือ ปฏิรูปการศึกษา โดยกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายเพื่อให้มีประสิทธิภาพ สูงสุด

*“การศึกษาเป็นพลวัตที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเรียนการสอนจึงมีหลายเทคนิคและหลากหลาย กรรมวิธีเพื่อรองรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลายเช่นกัน เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงครูผู้ทำหน้าที่เป็นเจ้าหลอมที่จะ สร้างคนที่มีคุณภาพ ต้องสามารถเข้าถึงทั้งความคิด ความงาม และความจริง นำไปสู่การสร้างคนที่มีทั้งความรู้ คู่คุณธรรม”* ดร.จรรยาพร กล่าว

**“ชิโก้” เกียรติศักดิ์ เสนาเมือง** ดาวยิงศูนย์หน้าทีมชาติไทยหลายสมัย กล่าวย่ำว่า สิ่ง สำคัญที่ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู ต้องช่วยกันค้นพบศักยภาพในตัวลูกหลานให้เร็วที่สุด ตัวตนของเด็กทุกคนมาจากความรักชอบและถนัด เช่นเดียวกับที่ค้นพบตัวเองตั้งแต่เด็กรู้สึก ชอบกีฬาฟุตบอล จึงตั้งเป้าหมายชีวิตให้ชัดเจนก้าวไปถึงจุดที่ตั้งใจไว้ ถือเป็นความท้าทายใหม่ New Normal ที่ภาคการศึกษาต้องเพิ่มความสำคัญกับการจัดการศึกษาและสร้างมาตรฐาน ให้เกิดขึ้น



*“คำว่านักเตะอาชีพคือคำพิสูจน์วันนี้ของผมว่านักฟุตบอลเป็นอาชีพที่เลี้ยงตัวเราได้ อาชีพ มีความหลากหลายทั้งแพทย์ วิศวกร ครู ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ต่างคนต่างมีความถนัดจากตัวตนของเราเอง ดังนั้น ต้องเลือกในสิ่งที่เรามีความถนัดและชอบที่สุดจึงสามารถพัฒนาไปถึงจุดสูงสุดในชีวิตได้”* ชิโก้ กล่าว



ทางด้าน **“ออด ศิริบุญ” รณชัย ฤมยาปริวัฒน์** เล่าถึงการค้นหาแววศิลปินในตัวเด็กว่า จุดเปลี่ยนชีวิตของเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ลักษณะนิสัย สิ่งแวดล้อม และการค้นพบตัวเองของเด็กจะนำไปสู่สิ่งที่ตนเองสัมผัสคลุกคลีจนเกิดบุคลิกในตัวตน เช่น คนในครอบครัว

สมองมนุษย์ไม่ได้ถูกสร้างมาเพื่อคิด อ่าน หรือเขียนเท่านั้น แต่ถูกออกแบบมาอย่างหลากหลาย ดนตรีก็เป็นอีกทางเลือกที่ไม่ใช่การประเมินแค่ความรู้วิชาการเท่านั้น ดังนั้น การออกแบบ การเรียนรู้สำหรับเด็กจึงต้องสามารถรองรับความถนัดเฉพาะด้านของแต่ละคน ความสนุก จากการเรียนรู้จะนำไปสู่การค้นพบตัวตนที่แท้จริง การจัดการเรียนรู้จึงต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับเด็ก ปรับเป็น New Normal ที่ช่วยเสริมสมรรถนะและดึงศักยภาพของแต่ละคนออกมาให้ชัดเจนที่สุด

## Critical thinking อปเกรดขีดความสามารถไทย

ประเด็นท้าทายซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องทุ่มทรัพยากรและเร่งดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงระบบ การศึกษาไทยยังมีปัญหาด้านคุณภาพ และยังไม่สามารถส่งเสริมให้คนมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและ การประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่ ในปี 2562 สถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD) และสภาเศรษฐกิจโลก (WEF) จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 25 จาก 63 ประเทศ (อันดับที่ 30 ในปี 2561) และอันดับที่ 40 จาก 141 ประเทศ (อันดับที่ 38 ในปี 2561) ตามลำดับ

หากพิจารณาข้อมูลผลการจัดอันดับตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา แนวโน้ม (Trend) อันดับขีดความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศไทยค่อนข้างคงที่ อาจมีการปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อยในบางช่วง แต่โดยรวมแล้วยังคงอยู่ในช่วง อันดับ 20 - 30 สำหรับผลการจัดอันดับของ IMD และในอันดับที่ 30 - 40 สำหรับผลการจัดอันดับของ WEF และ หากพิจารณาตามรายงานด้านการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันนานาชาติจาก IMD และ WEF สถานะขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในกลุ่มระดับกลาง



**ดร.อุษณีย์ ธโนศวรรย์** รองเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า ภาคการศึกษาจำเป็นต้องยกระดับการศึกษาไทย เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศ ยกย่องทักษะของแรงงานทั้ง Up - skill และ Re - skill เพื่อให้มีทักษะการทำงานตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ปรับตัวได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโควิด - 19 เป็นกำลังคนที่สำคัญในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่อไป

ภาพรวมจากมุมมอง **จรีพร จารุกรสกุล** ประธานเจ้าหน้าที่บริหารกลุ่มบริษัท ดับบลิวเอชเอ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) **รองศาสตราจารย์ ดร.วิเลิศ ภูริวัชร** คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย **ศาสตราจารย์ ดร.ชูกิจ ลิมปิจำนงค์** ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และ **ธีรพันธ์ ศรีหงส์** ประธานสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย (TMA) ร่วมวิพากษ์กลไกขับเคลื่อนการพัฒนากำลังคนคุณภาพสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันที่เข้มแข็งผ่านเวที OEC Forum

**สสวท.** และ**ภาคเอกชน** มองภาพอนาคตไปในทิศทางเดียวกันว่า ต้องก้าวผ่านปัญหาการศึกษาของไทยและมุ่งสู่การมองอนาคต หันมาทุ่มเทวางระบบการศึกษาสร้างเด็กรุ่นใหม่ที่มีทักษะคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) สามารถคิดวิเคราะห์ครอบคลุมทุกมิติชีวิต ต้องปรับหลักสูตรการเรียนการสอนส่งเสริมทุนมนุษย์ (human capital) เพื่อผลิตกำลังคนให้ตรงกับทิศทางการพัฒนาประเทศและความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคตและทุกภาคธุรกิจ

การสร้างโอกาสทางการศึกษาส่งผลกระทบต่อการแก้ปัญหาความยากจน การเติบโตทางเศรษฐกิจ และเป็นการสร้างศักยภาพไทย กำลังเผชิญความท้าทายที่เปลี่ยนไปหลังยุคโควิด - 19 ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ (AI) หุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ สังคมผู้สูงอายุ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการลงทุนพัฒนาประเทศ การยกระดับศักยภาพคนไทยทุกช่วงวัยและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์แห่งอนาคต

อย่างไรก็ตาม ผลประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) ที่สะท้อนถึงกระบวนการเรียนการสอนของแต่ละประเทศ ซึ่งผลประเมิน PISA ของไทยที่อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาโดยตลอด เพราะกระบวนการเรียนการสอนของไทยไม่ได้เป็นการฝึกให้เด็กอ่านสังเคราะห์ คิดวิเคราะห์ได้ แต่เป็นการฝึกให้เด็กท่องจำ และสอนตามเนื้อหาบทเรียนเป็นหลัก ไม่ได้สอนให้เด็กเข้าใจหลักการของเรื่องนั้น ๆ แล้วสามารถบูรณาการปรับใช้ให้เหมาะสมได้

โรงเรียนไทยต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรที่มุ่งเน้นสมรรถนะ ไม่ใช่ความรู้ ครูต้องปรับกระบวนการเรียนการสอนอำนวยความสะดวกสร้างสถานการณ์ จำลองเหตุการณ์ให้เด็กได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาได้ ไม่ใช่สอนตามโจทย์คณิตศาสตร์และให้สูตรเด็กไปท่องจำเพื่อทำข้อสอบ PISA และจำเป็นต้องประเมินนโยบายการศึกษาว่าทำให้เกิดคุณภาพดีขึ้นจริงหรือไม่ เพราะผลคะแนน PISA คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ปีที่ผ่านมาไม่ได้ต่ำลงแต่ก็ไม่ได้ดีขึ้น

ดังนั้น ควรทำความเข้าใจสถานการณ์การศึกษาไทย มีนโยบายในการส่งเสริมการอ่านอย่างชัดเจน เร่งแก้ปัญหาการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ของเด็กที่ต่ำอยู่ให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น ระบบการศึกษาไทยควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการเรียนการสอนเพื่อสร้างความคุ้นเคยและยกระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ดี แนวคิดด้านกลยุทธ์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย การสร้างความเข้มแข็งจากภายในเพื่อเชื่อมโยงประเทศไทยสู่โลกในยุคปัจจุบันให้อยู่รอดในบริบทที่มีความเป็นพลวัต

ทั้งในแง่ของการตั้งรับที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยมีความยืดหยุ่น (Resilience) และมีความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับในทุกสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นอีกทั้งยังสามารถดำเนินยุทธศาสตร์ในเชิงรุกจากการเสริมจุดแข็งของประเทศให้มีความเด่นชัด และพร้อมที่จะนำมาประกอบเป็นเครื่องจักรตัวใหม่เพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ท้ายที่สุดแล้วอาจได้ข้อสรุป Education Eco - System จึงไม่ต่างกับการทำลาย “กรอบความคิด” ดั้งเดิมและหันมาใส่ใจความต้องการของโลกปัจจุบันมาประยุกต์เข้ากับการศึกษาตั้งแต่แรกเริ่มเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย

**เร่งผลิตคนที่มีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้เท่าทันสถานการณ์โลกปัจจุบันนั่นเอง!**

# ศึกษาพฤติกรรม การเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ปริษาพล กำแพงทิพย์<sup>1</sup>  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

Study learning behavior using board games about  
Water management in the Sukhothai period Of  
mathayom suksa 1 students

## บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม เรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา จังหวัดชัยภูมิ จำนวนทั้งสิ้น 24 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ (1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย จำนวน 4 ชั่วโมง (2) บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล คือ (1) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย (2) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย (3) แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
2. การเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Bloom's

Revised Taxonomy

**คำสำคัญ :** ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม จัดการน้ำสมัยสุโขทัย  
ทฤษฎี Bloom's Revised Taxonomy

## หลักการและเหตุผล

การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการประเมินความรู้ ความสามารถและทักษะของผู้เรียน จากพฤติกรรมของผู้เรียนที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่แสดงออกทางปัญญา และการคิด การนำพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มาจัดประเภทอย่างเป็นระบบความคิดเรียกว่า Taxonomy of Educational Objectives (สำนัก คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ทำให้การวัดและประเมินผลอาศัยตัวบ่งชี้พฤติกรรมต่าง ๆ เป็นโครงสร้าง ที่ใช้อ้างอิงในการสร้างคำถามและจัดประเภทของคำถามว่า “กระบวนการทางความคิดอยู่ในระดับใด” โดยมี

<sup>1</sup> ครู ค.ศ.1 โรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

กรอบแนวคิดและทฤษฎีของ Bloom's Taxonomy (1956) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลพฤติกรรมทางการศึกษาของผู้เรียนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1. ด้านสติปัญญาหรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านความรู้สึกรหรือจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะการปฏิบัติหรือทักษะพิสัย (Psycho - Motors Domain) ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การวัดพฤติกรรมทางด้านสติปัญญาหรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นเครื่องมือในการวัดที่สามารถวัดพฤติกรรมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยกล่าวว่า Bloom's Revised Taxonomy (2001) ได้จำแนกกระบวนการทางคิดเป็น 6 ระดับ คือ 1. จำ (Remembering) 2. เข้าใจ (Understanding) 3. ประยุกต์ใช้ (Applying) 4. วิเคราะห์ (Analyzing) 5. ประเมินค่า (Evaluating) 6. คิดสร้างสรรค์ (Creating)

หากมองปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนปัจจุบันพบว่า ปัญหาเกิดจากตัวครูผู้สอนกับการจัดกิจกรรมเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้แบบท่องจำ (Passive Learning) ขาดการให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้บรรยากาศการเรียนนั้นไม่น่าสนใจ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ (วิภาดา พินลา, 2559) จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตระหนักและมองหาแนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์โดยใช้บอร์ดเกม จากการศึกษาบอร์ดเกมสมัยใหม่นั้นสามารถทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ (ออนไลน์, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Elizabeth N. Treher (2011) ศึกษาเรื่องการเรียนรู้ด้วยเกมกระดาน : การเล่นเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกมกระดานให้ประโยชน์ต่อการศึกษาและการเรียนการสอนมากและจะมีคุณค่ามากขึ้นถ้าได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ จึงทำให้ผู้วิจัยเลือกเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์มาลงสู่บอร์ดเกม โดยได้กำหนดเนื้อหาสาระวิชาประวัติศาสตร์ มาตรฐานและตัวชี้วัด ส.3.2 และรายวิชาภูมิศาสตร์ มาตรฐานและตัวชี้วัด ส.5.2 (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) มาบูรณาการรวมกัน เพื่อสร้างเป็นหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย และการออกแบบบอร์ดเกมโดยใช้เนื้อหาดังกล่าวจะช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถเศรษฐ์ ปรีดาภรณ์ (2557) กล่าวว่า การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเรื่อง วงศ์ธรรมชาติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสี สามารถเข้าใจถึงกระบวนการทางความคิด เรื่องวงศ์ธรรมชาติและการผสมสีมากยิ่งขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้บอร์ดเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับ Esma Bulus Kirikkaya, et al. (2010) ศึกษาเรื่อง เกมกระดานเกี่ยวกับอวกาศและระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ภาพจากเกมกระดานสามารถนำมาใช้ในการประเมินระดับความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับการศึกษาเกี่ยวกับอวกาศและระบบสุริยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Yong Mei Fung and Ye Li Min (2016) ศึกษาเรื่อง ผลของเกมกระดานกับความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษต่ำ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกมกระดานเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์เพื่อประกอบการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในชั้นเรียน และเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษต่ำ

จากเหตุและผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยหวังว่าข้อมูลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมและศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนต่อไป

## คำถามการวิจัย

การเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Bloom's Revised Taxonomy หรือไม่ อย่างไร

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมมุติโซทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมมุติโซทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

## กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญาของ Bloom's Revised Taxonomy มาเป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมมุติโซทัย ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยตามแผนภาพ



แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

## กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา จำนวนทั้งสิ้น 24 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling)

## เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

ออกแบบหน่วยการเรียนรู้บูรณาการในกลุ่มสาระประวัติศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์ เรื่อง จัดการน้ำสมมุติโซทัย สาระที่ 4 มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และจรรงความเป็นไทย

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระแกนกลาง
มัธยมศึกษาปีที่ 1	วิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาไทยสมมุติโซทัยและสังคมไทย ในปัจจุบัน	◆ ภูมิปัญญาไทยสมมุติโซทัย เช่น การชลประทาน

สาระที่ 5 มาตรฐาน ส.5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระแกนกลาง
มัธยมศึกษาปีที่ 1	วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมส่งผลกระทบต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคม	◆ ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมส่งผลกระทบต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม

## ระยะเวลาในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 4 ชั่วโมง

## รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีแบบแผนทดลองศึกษากลุ่มเดียววัดหลังการทดลอง (The One - Shot Case Study) ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงแบบแผนการทดลองศึกษากลุ่มเดียววัดหลังการทดลอง (The One - Shot Case Study)

กลุ่ม	ตัวแปรอิสระ	การวัดผลหลังการทดลอง
E	X	O <sub>1</sub> O <sub>2</sub>

E = นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

X = การเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมยศุโขทัย

O<sub>1</sub> = ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

O<sub>2</sub> = การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

## เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

### 1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง จัดการน้ำสมยศุโขทัย จำนวน 4 ชั่วโมง

1.2 บอร์ดเกม เรื่อง จัดการน้ำสมยศุโขทัย

### 2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

#### เชิงปริมาณ

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมยศุโขทัย ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

#### เชิงคุณภาพ

2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมยศุโขทัย ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการเรียนรู้ใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมยศุโขทัย ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1



## การดำเนินการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง **จัดการน้ำสมัยสุโขทัย** ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการทดลองดังต่อไปนี้

1.1 แนะนำการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง **จัดการน้ำสมัยสุโขทัย** ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเวลา 10 นาที พร้อมบรรยายเนื้อหาการเรียนรู้

1.2 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่ม 4 - 6 คน จากนั้นทำการทดลองการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม เรื่อง **จัดการน้ำสมัยสุโขทัย** ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเวลา 30 นาที

1.3 หลังจากการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง **จัดการน้ำสมัยสุโขทัย** เสร็จแล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ เป็นเวลา 20 นาที

1.4 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้ **บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย** ของ **นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1** ดำเนินการทดลองดังต่อไปนี้

2.1 แนะนำการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง **จัดการน้ำสมัยสุโขทัย** ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเวลา 10 นาที พร้อมบรรยายเนื้อหาการเรียนรู้

2.2 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่ม 4 - 6 คน จากนั้นทำการทดลองการเรียนรู้โดยใช้



คู่มือการเล่นเกม

บอร์ดเกม เรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเวลา 30 นาที โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างทดลอง

2.3 หลังจากการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย เสร็จแล้วให้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์พฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ภายในกลุ่ม กลุ่มละ 1 คน

2.4 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

## สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

2. การเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Bloom's Revised Taxonomy (2001)

## อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลตามคำถามการวิจัยว่า การเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Bloom's Revised Taxonomy หรือไม่

### 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จากการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน โดยใช้แบบทดสอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 14.37 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.88 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้

ตารางแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เปรียบเทียบเกณฑ์ร้อยละ 70 กับคะแนนสอบหลังเรียน

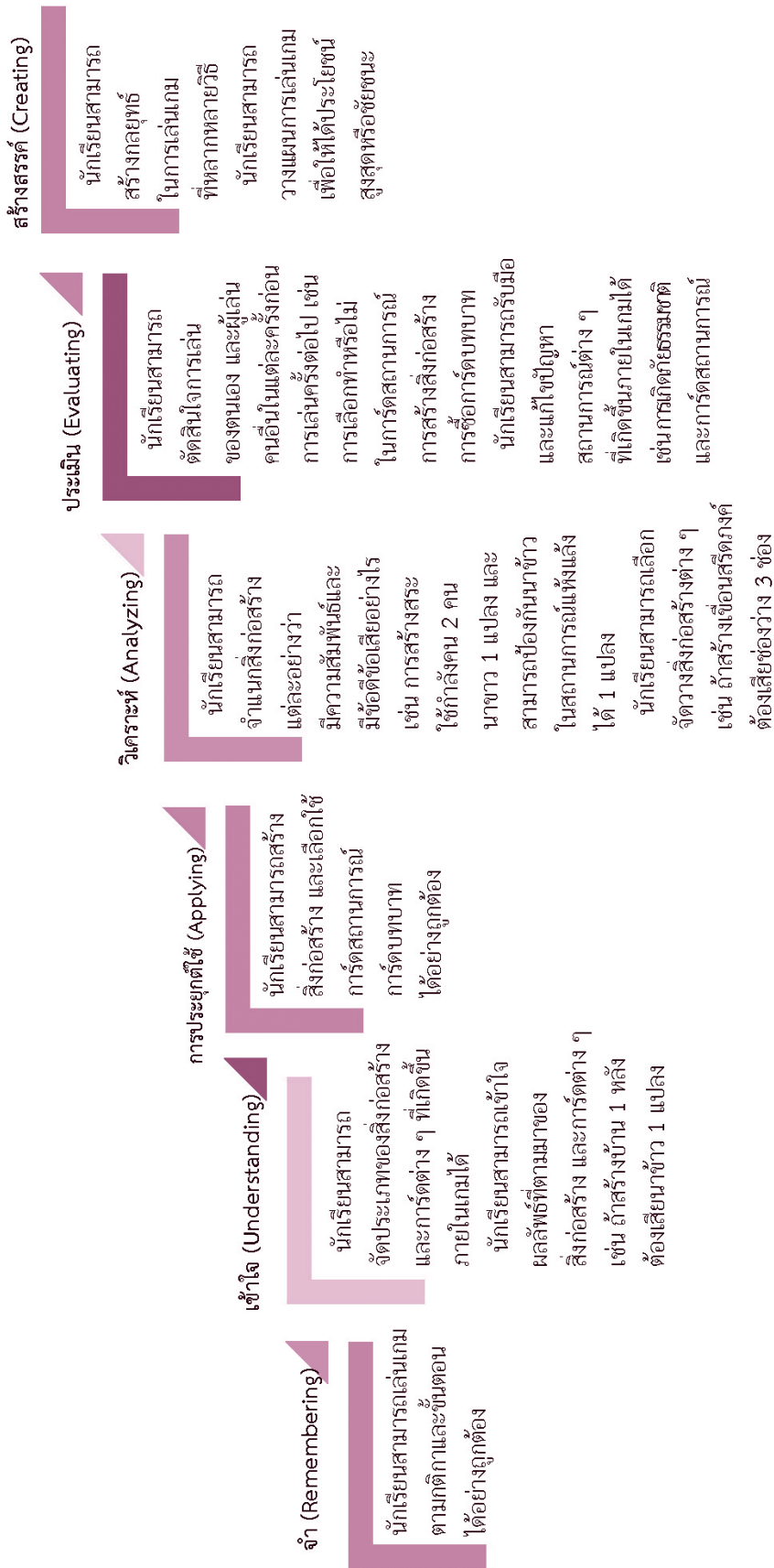
การทดสอบ	$\bar{X}$	SD.	% of Mean	t	Sig
หลังเรียน	14.37	2.37	71.88	29.66	.000

### 2. พฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้เรียนตามพฤติกรรมเรียนรู้ของ Bloom's Revised Taxonomy (2001) ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ระดับ แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย มีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมเรียนรู้ โดยผู้เรียนเกิดพฤติกรรมเรียนรู้ดังกล่าวเข้าไปเข้ามาหลาย ๆ ครั้ง ตั้งแต่การเริ่มเกมไปจนถึงจบเกม ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวไม่ได้จบลงอยู่แค่ภายในเกมเท่านั้น เนื่องจากบอร์ดเกมเรื่อง จัดการน้ำสมัยสุโขทัย ถูกออกแบบให้สามารถเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ โดยมีระดับการเกิดพฤติกรรมตามลำดับ ดังนี้



ตารางแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม



## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะสำหรับคุณครู

1. คุณครูสามารถแนะนำแนวทางการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมไปต่อเติมการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาเนื้อหาในรายวิชา พัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ และใช้เป็นเครื่องมือสอดแทรกกับกระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ
2. การออกแบบบอร์ดเกม นอกจากต้องมีความรู้และไอเดียในการออกแบบบอร์ดเกมเบื้องต้นแล้ว ยังจำเป็นต้องอาศัยความรู้เนื้อหาและหลักสูตรเป็นอย่างดี ซึ่งทำให้บอร์ดเกมที่พัฒนาขึ้นตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้
3. การเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ (Active Learning) และส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณครูและผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

### ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากระบวนการเพื่อออกแบบการเรียนรู้บอร์ดเกมเพื่อให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้มากขึ้น เช่น รูปแบบ Board Game Based Planing และ Design Thinking
2. การใช้บอร์ดเกมสร้างสถานการณ์หรือแผนงานในการแก้ไขปัญหา เพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ

## รายการอ้างอิง

- กนกวรรณ โสภณวัฒน์จิตร. (2554). *ชุดถาม-ตอบเสริมความรู้ประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สารคดี. กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา. ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2559). การใช้เกมกระดานเพื่อสร้างความตระหนักรู้ต่อการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติ (ฉบับออนไลน์). *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 8(3), 265-279.
- ณัฐภรณ์ ทลาวทอง. (2559). *การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ทิศนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน (พิมพ์ครั้งที่ 12)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรภาพ แซ่เซี่ย, เอกวิจน์ เซาว์วิชาร์ตัน, และ สิทธิชัย วิชัยดิษฐ์. (2560). การใช้บอร์ดเกมประเภทวางแผนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี (ฉบับออนไลน์). *วารสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9*, 720-731.
- บุษวรรษ์ แสนปลื้ม. (2560). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ED14201 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี, อุตรธานี.
- พิศิษฐ์ ดัฒนวิช. (2557). แนวคิดการจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาด้านพุทธิพิสัย ตามแนวคิดของบลูมและคณะฉบับปรับปรุง (ฉบับออนไลน์). *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 3(2), 13-25.
- รัฐพล ประดับเทย์. (2560). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีตามแนวคิดอนุกรมวิธานของบลูม (ฉบับออนไลน์). *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(3), 1051-1063.
- สกุลบุตร เอกวิธานินพนธ์. (2560). *การเรียนรู้ด้วยบอร์ดเกม การเรียนแบบผสมผสานได้ความรู้พร้อมความสนุก*. สืบค้นจาก <https://rollyourdice.co/2017/11/learning-via-boardgame-article/>
- สถณี อาชวานันทกุล. (2559). *BOARD GAME UNIVERSE จักรวาลกระดานเดียว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ SALMON.
- สุรัชย์ มิชาญ. (2540). *การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ หน่วยที่ 2* (ฉบับออนไลน์). สืบค้นจาก <http://elearning.psu.ac.th/courses/105/Chapter2.pdf>
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2552). *โครงการวิจัยและพัฒนาการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการสอนของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2553). *การวิเคราะห์สัดส่วนพฤติกรรมการเรียนรู้ของตัวชี้วัดตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์. (2557). *การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษา เรื่องวงสี่ธรรมชาติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- Alexander M. Whittam & Whitney Chow. (2017). An educational board game for learning and teaching burn care : A preliminary evaluation. *Scars, Burns & Healing*, 3, 1-5.
- Annalisa Crews. (2011). Using Games to Support the Curriculum: Getting Teachers on “Board”. *Journal of the American Association of School Librarians*, 40(1), 10-13.
- Esmâ Buluş KIRIKKAYA. (2010). A BOARD GAME ABOUT SPACE AND SOLAR SYSTEM FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 9(2), 1-13.
- Yong Mei Fung & Yeo Li Min. (2016). Effects of Board Game on Speaking Ability of Low-proficiency ESL Learners. *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, 5(3), 261-271.

# การสะสม ผลการเรียนรู้

ดร.ชัยศ อัมสุวรรณ

อดีตรองเลขาธิการสภาการศึกษา

## บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตลอดจนพัฒนาการของเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้รูปแบบการเรียนรู้ของคนในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมหาศาล มีความสลับซับซ้อนและมีพลวัต อย่างรวดเร็ว จนอาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระบบโรงเรียนไม่ก่อให้เกิดความรู้และทักษะที่พอเพียงสำหรับการอยู่ในสังคมปัจจุบัน ความรู้ต่าง ๆ ไม่ได้เกิดจากการสอนหรือถ่ายทอดเฉพาะในโรงเรียน ในวิทยาลัย และในมหาวิทยาลัยเท่านั้น คนในยุคปัจจุบันสามารถเรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้อย่างน่าอัศจรรย์ใจ จากสถาบันสังคมอื่น ๆ ที่ทำงานที่พักผ่อน แม้กระทั่งโทรศัพท์เคลื่อนที่ก็กลายเป็นอุปกรณ์การสื่อสารถ่ายทอดความรู้ข่าวสารข้อมูลได้ การเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมต่าง ๆ นำมาซึ่งความรู้ที่หลากหลายและก้าวหน้ากว่าการเรียนจากตำราในห้องเรียน

ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์อันหลากหลาย เป็นสิ่งที่มีคุณค่าเสมอ หากจะได้มีการนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ มีผู้คนเป็นจำนวนมากไม่น้อยในโลกนี้ที่ประสบความสำเร็จจากการใช้ความรู้และประสบการณ์ที่นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน หลายคนปฏิเสธหรือถูกปฏิเสธจากระบบโรงเรียนมาแล้วด้วยซ้ำ แน่ในอนาคตอาจจะมีคนไม่มากนักที่จะประสบความสำเร็จระดับโลกดังเป็นที่ทราบกันดีอยู่ แม้ในประเทศไทยก็ตาม แต่เราก็ต้องยอมรับว่าความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันหลากหลายมากมายนั้น ควรจะต้องได้รับการยอมรับ เพราะมันเป็นรากฐานของผู้คนจำนวนมากไม่น้อยที่อยู่นอกกระบวนโรงเรียนได้ใช้ประโยชน์สำหรับการก่อสร้างตัวและดำรงชีวิต

การเรียนรู้ในลักษณะอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในโรงเรียน เช่น การเรียนหลักสูตรระยะสั้นต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพ เช่น การเรียนคอมพิวเตอร์ การเรียนภาษาต่างประเทศ

การเรียน วิชาการทำบัญชี การอบรมมินิเอ็มบีเอ การฝึกอบรมเกี่ยวกับศิลปะต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการเล่นต่าง ๆ เช่น เล่นดนตรี เล่นกีฬา ร้องเพลง ฯลฯ ซึ่งเป็นไปตามความสนใจของผู้เรียนและมีผู้จัดสอนขึ้น

คำถามที่ควรพิจารณาคือ ความรู้และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานและการใช้ชีวิต ตลอดจนความรู้ที่ได้เรียนตามความสนใจนอกเหนือจากหลักสูตรหลัก ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา ซึ่งรัฐให้การรับรองและกำหนดให้เป็นคุณวุฒิสำหรับการประกอบอาชีพ และกำหนดค่าจ้างเงินเดือนแล้วนั้น จะใช้เป็นส่วนหนึ่งของการรับรองว่ามีคุณค่าเท่ากันกับการเรียนในหลักสูตรของสถาบันการศึกษาได้หรือไม่ หากผลของการเรียนรู้และประสบการณ์เหล่านั้น เป็นลักษณะเดียวกันหรือเท่ากัน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสถาบันการศึกษา

## ระบบสะสมผลการเรียน

ระบบสะสมผลการเรียน หรือ Academic Credit Bank System เป็นระบบทางการศึกษาที่ส่งเสริมสนับสนุน และรับรองประสบการณ์การเรียนรู้อันหลากหลายของบุคคล ให้สามารถนำผลการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้จากที่ต่าง ๆ จากสถานศึกษาอื่น ๆ ศูนย์การเรียน แหล่งเรียนรู้ สถานที่ทำงานมาเข้าสู่กระบวนการเทียบเป็นหน่วยกิต และนำมาสะสมไว้เพื่อให้ได้รับการยอมรับว่าเทียบเท่ากับการเรียนจากหลักสูตรหลัก และนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรนั้น หรือนำไปศึกษาต่อ

ระบบสะสมผลการเรียน เป็นระบบที่เชื่อมโยงกับระบบการเรียนรู้ที่หลากหลายกับระบบการศึกษาในสถาบันการศึกษา เป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับ

การเรียนรู้ของบุคคลทั่วไปที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนตามปกติได้ แต่มีการเรียนรู้ทั้งจากการทำงาน และการเข้ารับการฝึกอบรม จากหลักสูตรระยะสั้นต่าง ๆ ระบบสะสมผลการเรียนจะทำหน้าที่แปลงค่าของผลการเรียนรู้นั้น ๆ เป็นค่าหน่วยกิตและสะสมไว้เพื่อเทียบโอนเข้าสู่ตัวหลักสูตรหลักเพื่อการศึกษาต่อ หรือเพื่อการรับรองคุณค่าของความรู้ที่เรียนรู้นั้น ๆ ระบบสะสมผลการเรียนจะทำหน้าที่สำคัญ ๆ ได้แก่

1. การประเมินค่าของความรู้และประสบการณ์ของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจจะประกอบด้วยการทดสอบ การสัมภาษณ์ การปฏิบัติให้ดู การไปประเมินจากสภาพจริง ฯลฯ

อย่างไรก็ดี การขอรับการประเมินค่าความรู้และประสบการณ์นั้น ผู้ขอรับการประเมินอาจนำหลักฐานการศึกษาอื่น ๆ ที่มีอยู่มาเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ประกอบการพิจารณาในระหว่างการประเมินค่าได้ด้วย

2. การให้ค่าน้ำหนักของผลการเรียนเป็นหน่วยกิต โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรหลักที่ได้กำหนดไว้ เช่น ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษในระดับที่สื่อสารได้ อันเป็นผลมาจากการเรียนเป็นเวลา 120 ชั่วโมง ซึ่งจะมีค่าเท่ากับ 2 หน่วยกิต การแปลงค่าของ ความรู้ความสามารถนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการวัดและประเมินผลตามมาตรฐานที่กำหนดแล้ว จึงนำผลมากำหนดค่าเป็นจำนวนหน่วยกิต

3. การสะสมผลการเรียน ผู้ขอรับการประเมินจะนำผลการประเมิน ซึ่งแปลงค่าเป็นจำนวนหน่วยกิตมาสะสมไว้ในบัญชีสะสมผลการเรียนของแต่ละคน ซึ่งผู้รับผิดชอบระบบสะสมผลการเรียนจะบันทึกข้อมูลหน่วยกิตที่สะสมไว้ ผู้ขอรับการประเมินจะนำหน่วยกิตมาสะสมไว้จำนวนเท่าใดก็ได้ โดยไม่จำกัดการสะสมผลเรียน ในลักษณะนี้ผู้ขอรับการประเมินจะต้องแจ้งล่วงหน้ากับหน่วยรับสะสมผลการเรียนว่าประสงค์จะสะสมหน่วยกิตในหลักสูตรใด ระดับใด ซึ่งแต่ละหลักสูตรจะกำหนดไว้ชัดเจนว่า จะต้องผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานหลักสูตรวิชาอะไร จำนวนหน่วยกิตเท่าใด บางหลักสูตรอาจแยกวิชาที่เป็นความรู้ทางวิชาการกับความรู้

ที่เกิดจากการปฏิบัติออกจากกัน การกำหนดค่าหน่วยกิตของความรู้ความสามารถแต่ละกลุ่มวิชาที่จะต่างกัน เช่น ค่าความรู้ทางวิชาการอาจจะกำหนดว่าต้องใช้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต แต่วิชาที่เป็นภาคปฏิบัติ อาจกำหนดให้เป็น 80 ชั่วโมง เป็น 1 หน่วยกิตก็ได้

การแจ้งล่วงหน้าว่าประสงค์จะสะสมผลการเรียนในหลักสูตรใดจะเทียบเคียงคล้าย ๆ กับการเปิดบัญชีธนาคารประเภทต่าง ๆ ซึ่งแต่ละประเภทจะมีข้อกำหนดเฉพาะไว้ ในกรณีนี้ก็เช่นเดียวกัน ผู้ขอรับการประเมินจึงต้องแจ้งไว้ว่า ประสงค์จะขอสะสมผลการเรียนในหลักสูตรใด อาจเป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ สาขาเกษตรกรรม สาขา คหกรรม เป็นต้น

4. การประมวลผลการเรียน หน่วยงานที่รับผิดชอบจะประมวลผลการเรียนจากหน่วยกิตต่าง ๆ เข้าสู่บัญชีหน่วยกิตในแต่ละวิชา และแจ้งให้เจ้าของบัญชีทราบ เพื่อตัดสินใจว่าจะขอผลการเรียนที่สะสมไว้ไปเรียนต่อ หรือเพื่อขอการรับรอง

## ระบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ในสังคมปัจจุบันที่ทุกภาคส่วนของสังคม สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายในรูปของศูนย์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ หรือกิจกรรมโครงการต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นช่องทางที่ช่วยให้การเรียนรู้ของผู้คนในสังคมเปิดกว้าง เป็นระบบที่สังคมสร้างขึ้นในบรรยากาศสังคมแห่งการเรียนรู้ที่คนในสังคมเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทุกเพศทุกวัย และทุกเวลา ความหลากหลายเหล่านี้เป็นความงดงามของสังคมแห่งการเรียนรู้

การใช้ประโยชน์ของระบบการเรียนรู้ที่หลากหลายที่จะเชื่อมโยงกับระบบสะสมผลการเรียนอาจกระทำได้โดยการสร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ หรือแหล่งเรียนรู้ที่มีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพและมาตรฐานที่เข้ากันได้กับหลักสูตรหลักต่าง ๆ ซึ่งระบบสะสมผลการเรียนสามารถรับรองผลการเรียนรู้นั้นได้ และนำวุฒิบัตรมาเป็นข้อมูลประกอบภาพสะสมผลการเรียนเพื่อแปลงค่าเป็นจำนวนหน่วยกิตไว้ก่อนก็ได้

หน่วยรับผิดชอบสะสมผลการเรียน อาจจะประกาศให้ ศูนย์การเรียนรู้ หรือแหล่งเรียนรู้ที่ขึ้นทะเบียน เป็นเครือข่าย กับหน่วยสะสมผลการเรียน เป็นหน่วยที่รับรอง ผลการเรียนรู้ที่นำมาสะสมผลการเรียนได้ในกรณีเดียวกัน สถานประกอบการ โรงเรียน ไร่ - ฟาร์มต่าง ๆ ก็อาจจะ ออกใบรับรองการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้มาฝึกปฏิบัติ หรือ คนทำงานสามารถนำไปรับรองนั้น มาสู่ระบบสะสมผลการเรียนได้ด้วย

รัฐควรจัดให้มีกองทุนสนับสนุนการจัดการศึกษา ตลอดชีวิตไว้สำหรับอุดหนุน ส่งเสริมให้บุคคล ชุมชน องค์กร สถานประกอบการ หน่วยงานต่าง ๆ จัดกิจกรรม การศึกษาตลอดชีวิตขึ้น เพื่อที่จะส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย ผู้คนในสังคมมีทางเลือกของการเรียนรู้ ที่ตรงกับความสนใจและความต้องการซึ่งจะเรียนรู้ ได้อย่างมีความสุข และมีความหมายกับชีวิตของเขา

## ระบบการเรียนของสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาควรจะยอมรับผลการเรียนรู้ ที่หลากหลาย ซึ่งผ่านการประเมินอย่างมีมาตรฐาน และเข้าสู่ระบบสะสมผลการเรียนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้คนทั่วไปสามารถนำผลการเรียน ที่สะสมไว้มาเรียนต่อในสถาบันการศึกษาได้ ซึ่งอาจทำได้ 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. การเรียนต่อให้สมบูรณ์ในหลักสูตรระดับ เดียวกัน โดยอาจกำหนดว่าต้องมีผลการสะสม หน่วยกิต มาแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 จึงจะเข้าเรียนต่อในระดับ เดียวกันได้
2. การเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ในกรณีที่มี ผลการเรียนสะสมไว้จนครบในระดับหนึ่งแล้ว เช่น ครบในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว ก็สามารถเรียน ต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือต่อในระดับ อาชีวศึกษาได้ หรือครบในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วก็สามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้

การเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจจะ รับให้เรียนต่อได้เลย หรืออาจมีการประเมินผล เพื่อถ่วงถ่วงอีกก็ย่อมกระทำได้

ในกรณีที่เจ้าของบัญชีสะสมผลการเรียนไม่ประสงค์ จะเรียนต่อ แต่ประสงค์จะขอให้สถาบันการศึกษา

ให้การรับรองผลการเรียนก็อาจกระทำได้ ซึ่งก็ควรพิจารณา ว่าจะสามารถรับรองได้เลย หรือเข้าสู่การประเมินผล เพื่อประมวลความรู้และประสบการณ์ให้มั่นใจก็ สามารถดำเนินการได้

การขอให้รับรองความรู้แต่ไม่ประสงค์จะนำไปใช้ เรียนต่อ เป็นเพียงขอให้รัฐรับรองความรู้ของคุณค่า ซึ่งไม่เคยมีโอกาสดูเรียนในระบบการศึกษาของรัฐ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และมั่นใจในความรู้และคุณค่า ของตนเองเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับ คนชายขอบของสังคมอีกประการหนึ่ง

## การทดสอบที่เป็นอิสระ

กระบวนการสำคัญประการหนึ่งของระบบการสะสม ผลการเรียนรู้ คือการประเมินความรู้และประสบการณ์ อันหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจใช้วิธีการวัดผล และประเมินผลที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของ กลุ่มเป้าหมาย เช่น อาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การไปดูใน สถานที่จริง ผลงานที่เป็นรูปธรรม ฯลฯ แต่กระนั้นก็ตาม ก็ควรมีวิธีการวัดผลโดยการทดสอบที่มีคุณภาพ สามารถ วัดสิ่งที่มองไม่เห็นแต่รับรู้ได้

ระบบการทดสอบที่เป็นอิสระ เป็นระบบที่ แยกออกมาจากระบบการเรียนการสอนทั่วไป เป็นระบบ ที่จัดตั้งขึ้น เพื่อทำหน้าที่วัดความรู้ ความสามารถ และ ประสบการณ์ของบุคคล สำหรับประเมินว่ามีคุณค่า เท่ากันกับมาตรฐานของหลักสูตรที่กำหนดมากน้อย เพียงใด และสอดคล้องกับหน่วยกิตที่กำหนดไว้เพียงใด ด้วยเครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐาน ความเป็นปรนัย เชื่อถือได้ เพราะการจัดทำเครื่องมือหรือข้อสอบเป็น กระบวนการมาตรฐาน

สำหรับการจัดสอบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ สภาพของบุคคลทั่วไป ประกอบกับความก้าวหน้าของ เทคโนโลยีสารสนเทศก็อาจพัฒนาไปสู่ระบบการทดสอบ อิเล็กทรอนิกส์ (E - Examination) ที่ผู้สมัครสอบ สามารถเข้ามาสมัครทดสอบจากจอคอมพิวเตอร์ได้ตาม ความพร้อมและความสะดวก โปรแกรมจะประมวลผล คะแนนเข้าสู่ระบบสะสมผลการเรียนได้โดยตรง และสามารถมาสมัครสอบใหม่ได้ตามความต้องการ

## ที่ปรึกษาการเรียนด้วยตนเอง

ผู้ที่ประสงค์จะใช้ระบบสะสมผลการเรียนเป็นตัวช่วยในการเรียนด้วยตนเองอย่างอิสระ และสามารถสะสมผลการเรียนของตนเองได้ตลอดเวลา หากจะมีแผนการพัฒนาตนเองก็จะสามารถดำเนินการตามแผนของตนเองได้ แต่ควรมีที่ปรึกษาการเรียนด้วยตนเองซึ่งจะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการวางแผนการเรียนด้วยตนเอง ในระบบสะสมผลการเรียน การให้คำแนะนำแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์การเรียนต่าง ๆ ตลอดจนประสานงานให้ได้พบกับวิทยากรที่พร้อมจะถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเป็นการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

ที่ปรึกษาการเรียนด้วยตนเอง ทำหน้าที่คล้าย ๆ กับพี่เลี้ยง ช่วยประคับประคองให้กำลังใจ ให้คำแนะนำในการเรียนการติดต่อประสานงานกับหน่วยประเมินผล และหน่วยสะสมผลการเรียน

## การเตรียมตัวของผู้เรียน

ผู้เรียนในระบบสะสมผลการเรียนจะมีอิสระอย่างมากในการเลือกเรียนตามความสนใจ และจะมีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยไม่จำเป็นต้องผูกติดอยู่กับรูปแบบการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม หากมีที่ปรึกษาการเรียนด้วยตนเองก็จะทำให้การเรียนรู้ของตนเองมีทิศทางที่ชัดเจนขึ้น แต่การเตรียมตัวที่สำคัญที่สุดของผู้เรียนก็คือการพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการอ่าน การฟัง การเขียน การรู้จักตั้งคำถาม การคิด วิเคราะห์ การจับประเด็นการวิเคราะห์ และสรุปองค์ความรู้ ฯลฯ ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องฝึก จะเรียนโดยการท่องจำไม่ได้ ยังมีทักษะที่ซับซ้อนขึ้นอีก ได้แก่ การแสวงหาข้อมูลข่าวสารการสืบค้นทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

การมีข้อมูลข่าวสารหลังไหลมามากมายทุกสารทิศทุกเวลา ผู้เรียนจะต้องมีทักษะที่สำคัญที่สุดคือความสามารถในการเลือกที่จะรับรู้และเรียนรู้ เป็นการคัดกรองความรู้ที่ถูกต้อง ไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและสังคม อย่างน้อยก็รู้จักคิดและรู้จักชั่งใจก่อน รู้จักใช้วิจารณญาณก่อน

การรับสารจากสื่อต่าง ๆ โดยไม่ด่วนสรุป และด่วนเชื่อโดยไม่ไตร่ตรอง

## บทส่งท้าย

การนำระบบสะสมผลการเรียน (Academic Credit Bank System) มาใช้ในระบบการศึกษาแบบเปิดเป็นการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ของผู้คนในยุคปัจจุบันที่โลกของการสื่อสารมีประสิทธิภาพสูง รูปแบบการเรียนรู้ของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมายมหาศาล อาจกล่าวได้ว่า เรากำลังก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ที่การศึกษาจะต้องกลายเป็นระบบเปิด การเรียนต่าง ๆ ไม่ได้อยู่เฉพาะในสถาบันการศึกษาเท่านั้น มนุษย์มีเสรีภาพในการเรียนรู้ ดังนั้น การนำระบบสะสมผลการเรียนมาใช้ในระบบการศึกษาจึงเป็นการสร้างระบบรองรับการเรียนรู้แบบเสรี แต่ผลของการเรียนรู้มีคุณค่าและความหมาย หากรัฐจะได้สร้างระบบที่ผู้เรียนจะเรียนได้อย่างมีความสุขและสามารถเรียนได้ตามความต้องการ

แนวความคิดนี้ ถือได้ว่า เป็นการท้าทายระบบโรงเรียน และท้าทายนักการศึกษาที่จะต้องขบคิดและแสวงหาวิธีการที่จะพัฒนาระบบสะสมผลการเรียนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนต่อไป

# Bilingual Education in Thailand:

## Background, Implementation, Limitation, and Case Study

**Saharat Laksanasut<sup>1</sup>**

Faculty of Education,  
Suan Sunandha  
Rajabhat University

### ABSTRACT

Since 1999, the Ministry of Education has decided to implement bilingual education as the instrument for achieving the country's lifelong education goal in developing Thai manpower to become highly - qualified and competitive towards mastery in the English language preparing for the forthcoming world of high - competition. Besides, the ministry has classified the bilingual education as Mini English Program (MEP) and English Program (EP). Since Thailand's bilingual education has experienced a problem with the limited number of qualified Thai bilingual teacher which is recognized as its big obstruction, many intensive bilingual teacher pieces of training have been arranged to increase the number of qualified bilingual teachers. Sarasas School, nowadays, as a bilingual (Thai - English) model school has offered three bilingual programs known as Mini Bilingual Program (MBP), Bilingual Program (BP), and International Education Program (IEP).

**Keywords** Bilingual Education, Background, Implementation, Limitation

### INTRODUCTION

In 1995, the first bilingual education program was developed in Thailand appearing with the establishment of the country's first and biggest private bilingual school, Sarasas School, aiming



to fulfill the need for Thai - modern population development. The bilingual education, moreover, has been recognized by the Office of Non - formal and Informal Education under the Ministry of Education as an important instrument to achieve the goal of the country's lifelong education stated in the National Education Act of 1999 highlighting on Thai students' English competence development for life-

**Reference:** International School Parent (2018)

<sup>1</sup> English Department, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University



long learning in the 21<sup>st</sup> - century world. During the last decades, bilingual education in the country has been experiencing a significant challenge needed to be addressed identified as a lack of Thai qualified bilingual teachers.

This article entitled “Bilingual Education in Thailand: Background, Implementation, Limitation, and Case Study” intends to review bilingual education in Thailand. The article consists of four main parts: 1) Background of bilingual education in Thailand, 2) The implementation of bilingual education in Thailand, 3) Limitation of bilingual education in Thailand, and 4) Thailand bilingual education case study of Sarasas School.

## 1. BACKGROUND OF BILINGUAL EDUCATION IN THAILAND

As globalization emerged, the growing demand for highly qualified and competitive manpower has led to the initiation of Thailand's bilingual education which is a part of the nation's educational reinventing to meet challenges in an era of a changing world (Ministry of Education, 2004). At present, one of the recognized crucial factors behind an educational reinventing not only in Thailand but, virtually, in every country worldwide is globalization, especially in terms of international trade growth (Bank of Thailand, 2008).

An economy of Thailand and any other Southeast Asia developing countries such as Cambodia, Indonesia, Lao P.D.R., to name but a few, all tremendously rely on international trade according to Bank of Thailand (2008). For the last decade, an Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) has been increasing much more needs in international transactions in which English plays a vital role in communication. Hence, skilled, technically competent, and English proficient manpower are more required. Since the majority of Thai people are not fluent in English language communication, the growing international trade, therefore, generates a need for bilingual education in Thailand (ASEAN Affairs Department, 2013).

Bilingual education in Thailand, also, known as a dual-language education serving as an instrument for manpower development towards proficiency in English initially introduced in the 1990s is recognized as a significant change of Thailand's education direction in reinventing from Thai purely education towards dual language or bilingual education (Office of the Education Council, 2009).



Reference: Lower Secondary Sarasas Witaed Rangsit (2016)

experiencing extraordinary growth and, currently, there are about 200 private and public schools offering bilingual education in Thailand (Ministry of Education, 2008).

Sarasas School (a private school), in 1995, was permitted by the Private Education Board Office to open a Sarasas Extra Class Program, later called a Bilingual Program (BP), which is the first bilingual education in Thailand (Sarasas, 2015). Then, in 1999, the Ministry of Education (MoE) has initiated an encouragement of public schools nationwide to develop and offer bilingual education, known as a Mini - English Program (MEP) and an English Program (EP). Since then, Thailand's bilingual education has been

In short, the changing world has led to the initiation and development of Thailand's first bilingual education called Bilingual Program (BP) has been offered by Sarasas School since 1995 with the need to fulfill the aim of Thai highly - qualified and competitive manpower development towards mastery in the English language. Thailand's bilingual education, over recent decades, has been growing continuously.

## 2. THE IMPLEMENTATION OF BILINGUAL EDUCATION IN THAILAND

Since the need for manpower development towards proficiency in English is necessitated in the world of change, the Office of Non - formal and Informal Education (ONIE) under the guidance of the Ministry of Education has developed and implemented bilingual education as a part of the nation's educational reformation for decades and, currently, there are many types of Thai - English bilingual education implemented countrywide (Wongboonsin, 2006).

Thailand's National Education Act of 1999 prescribed by the Ministry of Education intending to raise the learning standard of Thai students to that of developed countries has officially led to the implementation of bilingual education known as the instrument to move the country forward towards achieving a goal of Thailand's lifelong education (ibid).

The country's lifelong education goal adopting bilingual education as one of its tools according to the Office of Non - formal and Informal Education (ONIE) includes four major objectives as follows: 1) enabling students to achieve academic proficiency in all subjects, and meet or exceed learning standards, 2) providing students opportunities to be promoted and developed their understanding of other cultures and traditions through being cultivated a positive attitude, 3) enabling students to develop and maintain their skills through their primary language as well as their second language, and 4) allowing students to become bilingual or bi - literate as well as lifelong learners (op. cit.).

The Ministry of Education by the Office of Non - formal and Informal Education has classified bilingual education in Thailand into two major types according to the time spent in English immersion, namely, the Mini English Program (MEP) and the English Program (EP) (Laksanasut, 2019). To begin with, the Mini English Program (MEP) is a bilingual program using English for 50 percent of weekly teaching hours and at least two subjects of all subjects are taught in English. Next, the English Program (EP) is a bilingual program using English as a medium (at least) in four subjects or, sometimes, in all subjects except some subjects such as Thai Language, Thai Culture and Traditions, to name but a few. MEP and EP, besides, can be implemented with pre-primary students under the condition that no more than 50 percent of the total time of instruction is taught in English (op. cit.). On that note, it should be remarked that the context of language use in Thailand is Thai as an official language of communication and instruction, as a consequence, the majority of the students are Thai speakers. Although English is not an official language in Thailand, the pair language of Thailand's bilingual education is usually English, a lingua franca (Theraphan, 1985).

In brief, the implementation of Thailand's bilingual education, usually Thai - English, as a tool for achieving the goal of the country's lifelong education has been stated in the National Education Act of 1999 prescribed by the Office of Non - formal and Informal Education under the Ministry of Education to strengthen English proficiency of students to prepare them for a forthcoming age of competition. The ministry, besides, has classified bilingual education countrywide into two major types as follows: Mini English Program (MEP) and English Program (EP).

### 3. LIMITATION OF BILINGUAL EDUCATION IN THAILAND

Even though bilingual education in Thailand has been being implemented and developed for decades, it's still far from being successful because it has been experiencing a lack of Thai qualified bilingual teachers recognized as the most influential factor obstructing its implementation.



Reference: Sarasas Witaed Ratchaphruek (2018)

Qualified bilingual teachers are necessitated, to implement bilingual education effectively not only in Thailand but, practically, in all countries worldwide (Cohen and Tellez, 1994). The qualified bilingual teachers are the teachers who have effective bilingual - initiative, high - interpretive skills, and tend to utilize cooperative learning, language - rich activity, etc., in their bilingual classroom habitually. At present, the obstacle of the country's bilingual - education implementation, as mentioned, is the lack of qualified bilingual teachers (ibid).

According to the Ministry of Education's National Curriculum Reformation Conference report published by the English Language Institute under the Office of the Basic Education Commission

(OBEC), 50 percent of the whole Thai teachers using English as a medium of instruction have self - reported as an intermediate level of language ability or above, conversely, 42 percent have reported as a beginner level, and less than 8 percent have self - reported as an advanced level (Mackenzie, 2005). The report, furthermore, reveals that 80 percent of the teachers in the English - used classroom are not from a Bachelor's degree in English teaching and have never been formally trained (op. cit.).

Besides, there are five significant problems English - instructed teachers have been experiencing emphasized by the Ministry of Education including the problems of 1) English writing teaching, 2) incorporating experiential learning into English classes, 3) their minimal use and/or exposure to English, 4) English listening and speaking teaching, and 5) using games and activities ineffectively in English classes. It appears that Thailand's bilingual education, currently, has a limited number of qualified Thai bilingual teacher which is needed to be improved urgently following the ministry's report and highlighted problems (Noom - ura, 2013).

Since seeking English native teachers to overcome the limitation as well as to support Thai students in their language learning is considered as an unsustainable way out, the ministry, therefore, has tried to provide much more intensive bilingual - teacher training to raise the number of qualified Thai bilingual teachers so far (Nagi, 2012).

On the whole, Thailand's bilingual education has a limited number of qualified Thai bilingual teacher as its big obstruction, consequently, the ministry has decided to provide more bilingual teacher training for increasing the number of qualified bilingual teachers instead of employing native English teachers alone.

## 4. THAILAND BILINGUAL EDUCATION CASE STUDY OF SARASAS SCHOOL

Sarasas School is the first and the biggest bilingual (Thai-English) school in Thailand permitted by the Private Education Board Office under the Ministry of Education since 1995 (Sarasas, 2015). The school, currently, has 37 affiliated schools with 85,845 students from grades 1 - 12 and offers three main subjects required by the ministry including 1) Core Subjects, 2) Prescribed Elective Subjects, and 3) Free Elective Subjects (op. cit.).

1) Core Subjects are basic subjects prepared by the Department of Curriculum and Instruction Development (DCID) under the Ministry of Education consisting of subjects providing contents related to student's life and society as follows: Thai Language, Mathematics, Science, Social Studies, Thai History, and Moral.

2) Prescribed Elective Subjects are other basic subjects prepared by a local authority under the DCID's guideline consisting of subjects providing contents according to each local specific condition and need as follows: Health Education, Professional works & Technology, English (Foundational English, Phonics), and Arts.

3) Free Elective Subjects are subjects prepared by the DCID and the local authority consisting of subjects that students can freely choose following their interests and needs, for instance, some other foreign languages as a third language option (Chinese, Japanese, etc.).

So far, Sarasas School has offered the main subjects, as mentioned, through three different bilingual programs focusing on allowing students to learn English from foreign teachers namely, 1) Mini Bilingual Program (MBP), 2) Bilingual Program (BP), and 3) International Education Program (IEP) (op. cit.).



Reference: Sarasas Witaed Ratchaphruek (2019)

### 1) Sarasas School's Mini Bilingual Program (MBP)

The MBP aiming to develop students' language proficiency both in Thai and English at a basic level and, meanwhile, enable them to obtain contents in every subject is a 20:80 bilingual program, which means about 20 percent of the curriculum is instructed in English, comprising three core subjects (Mathematics, Science, and Social Studies), two prescribed elective subjects (Health Education and Foundational English).

All textbooks used in MBP's English - instructed subjects are translated from the national standard Thai textbooks by the Foreign Department of the school. Most foreign teachers instructing in this program are qualified non-native English speakers; Filipinos, for example.

### 2) Sarasas School's Bilingual Program (BP)

The BP aiming to develop students' language proficiency both in Thai and English at a higher level and, simultaneously, enable students to obtain contents in every subject is a 50 : 50 program, which means about 50 percent of the curriculum is instructed in English and other 50 percent in Thai. The English-instructed subjects are comprising four core subjects (Mathematics, Science, Social Studies, and Moral), and three prescribed elective subjects (Health Education, Foundational English, and Phonics). The English - instructed subjects in BP will, usually, be instructed by native English teachers.

### 3) Sarasas School's International Education Program (IEP)

The IEP aiming to develop students' English language proficiency and enable them to obtain contents in every subject, while they do not abandon their Thai literacy and culture is a 90 : 10 program, which means about 90 percent of the curriculum is instructed in English, except for the Thai language, and Thai History. The textbooks used in IEP are all international - standard English textbooks. All foreign teachers instructing in this program are qualified native English speakers.

Summarizing, Sarasas School, at present, is widely accepted as a bilingual (Thai - English) model school offering several bilingual programs classified by the ratio time of instruction taught in English and Thai namely, Mini Bilingual Program (MBP), Bilingual Program (BP), and International Education Program (IEP).

## CONCLUSION

To develop Thai manpower to become highly - qualified and competitive towards mastery in the English language preparing for the forthcoming world of high-competition, the Ministry of Education, since 1999, has decided to implement the bilingual education as the instrument for achieving the goal of the country's lifelong education. The ministry, likewise, has classified the bilingual education as Mini English Program (MEP) and English Program (EP). Since Thailand's bilingual education has experienced a problem of the limited number of qualified Thai bilingual teacher recognized as its big obstruction, many intensive bilingual teacher pieces of training have been arranged to increase the number of qualified bilingual teachers. Sarasas School, nowadays, as a bilingual (Thai - English) model school has offered three bilingual programs known as Mini Bilingual Program (MBP), Bilingual Program (BP), and International Education Program (IEP).

## References

- ASEAN Affairs Department. (2013). *Roadmap for ASEAN community 2015*. Bangkok: Department of Foreign Affairs.
- Bank of Thailand. (2008). *Thailand Economic Indicator*. Retrieved from <http://www2.bot.or.th/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=409&language=TH>
- Cohen, M., and Tellez, K. (1994). *Variables Affecting the Teacher Implementation of Cooperative Learning Methods in ESL/EFL and Bilingual Classroom*. Washington DC.
- Laksanasut, S. (2019). *A Study Of Condition And Expectation For Teachers'competencies In The 21<sup>st</sup> Century Of The Pre-Service Teachers In The Faculty Of Education, Suan Sunandha Rajabhat University*.
- Mackenzie, A. S. (2005). *Current developments in EFL curriculum reform in Thailand*. Retrieved from <http://alansmackenzie.wordpress.com/201106/06//efl-curriculum-reform-in-thailand/>
- Ministry of Education. (2004). *Strategic Action Plan of the Ministry of Education, Thailand: Strengthening access to education for all establishing an efficient system of quality education & raising educational standard to enhance Thailand's competitiveness in the international arena*. Bangkok.
- Ministry of Education. (2008). *Basic language curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Bangkok: The express transportation of organization of Thailand.
- Nagi, K. (2012). *Learning English language in Thailand: hype or necessity*. Retrieved from <http://www.nationmultimedia.com/opinion/Learning-English-language-in-Thailand-Hype-or-Nece-30179150.html>
- Noom-ura. (2013). *English-teaching problems in Thailand and Thai teachers professional development needs*. English Language Teaching.
- Office of the Education Council. (2009). *Thailand's Educational Situation in the International Arena*. Bangkok: Prikwangraphic.
- Sarasas. (2015). *Sarasas Affiliated School: Annual Meeting 2015*. Bangkok: Sarasas Affiliated Schools.
- Theraphan, L. (1985). *Minority Languages of Thailand*. Bangkok: Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Wongboonsin, P. (2006). *Current Educational Reform in Thailand*. Thailand Monitor.

# การประเมินผลสัมฤทธิ์ของ กฎหมาย

นางสาวกตยา รัชตารัตน์<sup>1</sup>  
นายมารุต หิรัญศรี<sup>2</sup>  
นางสาวณัฐสุดา พลธา<sup>3</sup>  
สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา

## บทคัดย่อ

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย เป็นกระบวนการหนึ่งที่เกิดขึ้นภายหลังจากกฎหมายมีผลใช้บังคับเพื่อพัฒนา กฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง อันเป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำ ร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ ในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐเพื่อจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น มีคุณภาพ และให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในกระบวนการจัดทำกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้มีการดำเนินการรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 จึงได้ประกาศอนุบัญญัติ ที่ออกตามความพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดังต่อไปนี้

- 1) กฎกระทรวงกำหนดกฎหมายตามมาตรา 29 (6) พ.ศ. 2562
- 2) กฎกระทรวงกำหนดกรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562
- 3) แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

### ก่อนการตรากฎหมาย

1. ดำเนินการตามแนวทางและคำแนะนำของ คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง
  - ✓ การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากกฎหมาย
  - ✓ การรับฟังความคิดเห็นของ ผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำ ร่างกฎหมาย
2. ตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายจากคำแนะนำของ คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง
  - ✓ การใช้ระบบอนุภาคในกฎหมาย
  - ✓ การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย
  - ✓ การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย
3. ตรวจสอบเงื่อนไขเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลใน กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไข เกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง พ.ศ. 2562

มาแล้วจ้า!!

อนุบัญญัติ  
และคำแนะนำ

ของคณะกรรมการพัฒนา  
กฎหมาย

เพื่อรองรับการดำเนินการ  
ตาม พ.ร.บ. 77

ประกาศแล้วเมื่อวันที่  
27 พ.ย. 62

### เมื่อมีกฎหมายแล้ว

1. จัดทำสรุปสาระสำคัญของกฎหมายตาม หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบาย สรุปลงสาระสำคัญของกฎหมาย
2. กฎหมายที่ไม่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ ตามกฎกระทรวงกำหนดกฎหมาย ตามมาตรา ๒๙ (๖) พ.ศ. 2562
3. ตรวจสอบระยะเวลาการประเมิน ผลสัมฤทธิ์จากกฎกระทรวงกำหนด ระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกฎหมาย พ.ศ. 2562
4. ดำเนินการตามแนวทาง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

**OCS** กองพัฒนากฎหมาย  
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา  
www.krisdika.go.th / www.lawreform.go.th  
Facebook : Thai Law Reform Commission

ที่มา: <http://www.krisdika.go.th>

<sup>1</sup> นิตกรชำนาญการ สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา  
<sup>2</sup> นิตกรปฏิบัติการ สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา  
<sup>3</sup> นักวิชาการศึกษาศึกษาปฏิบัติการ สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไม่ได้ดำเนินการแก้กฎหมายในทุกฉบับ เนื่องด้วยมีข้อกำหนดตายตัวสำหรับกฎหมายบางฉบับ อาทิ กฎหมายที่บัญญัติให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งและได้มีการดำเนินการตามกฎหมายนั้นแล้ว เช่น กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ประมวลกฎหมาย กฎมณเฑียรบาลทุกฉบับและที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายเกี่ยวกับกิจการในพระมหากษัตริย์ และกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ เป็นต้น ซึ่งนอกจากการกำหนดประเภทกฎหมายที่ควรดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์แล้วยังกำหนดผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตลอดจนกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย เพื่อให้กระบวนการดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายดังกล่าวมีระบบแบบแผนที่ชัดเจน อันเป็นแนวทางให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม ซึ่งนำไปสู่การปรับลดภาระหน้าที่ที่หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการ ตลอดจนเป็นการทบทวนความเหมาะสมและประเมินผลเกี่ยวกับกฎหมายที่ล้ำสมัยไม่สอดคล้องกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน อันเป็นการลดภาระการบังคับใช้กฎหมายที่จะเกิดแก่ประชาชนด้วย

ในการนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์กฎหมาย จำนวน 3 ฉบับ อันได้แก่ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 28/2559 เรื่อง ให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ.2562 ตามได้มีประกาศกำหนดรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย การจัดทำคำอธิบายและคำแปลของกฎหมาย และการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์ ตลอดจนกำหนดเวลาแล้วเสร็จในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้น จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายข้างต้นดังกล่าว เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพและคุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนต่อไป

### คำอธิบาย กฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

**กฎหมายนี้มีสาระสำคัญอย่างไร  
หรือเกี่ยวข้องกับอะไร**

- 1** เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ เพื่อให้รัฐมีจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น
- 2** เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มี การทบทวนความเหมาะสมและ ประเมินผลเกี่ยวกับกฎหมายที่ล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือเป็นการ ต้องการประกอบอาชีพหรือการค้าหรือชีวิตของ ประชาชน เพื่อยกเลิกกฎหมายนั้นอย่างเป็นระบบ
- 3** เป็นกฎหมายที่ทำให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในกระบวนการร่างกฎหมาย ของหน่วยงานของรัฐ โดยเข้ามาในชั้นการร่าง กฎหมาย เช่น การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เดือดร้อน และการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย เป็นต้น
- 4** เป็นกฎหมายที่ควบคุมคุณภาพเนื้อหา ของร่างกฎหมาย เพื่อให้มีระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็น การใช้ดุลพินิจ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการ ตามขั้นตอนต่าง ๆ จะต้องมีความชัดเจน และการกำหนด โทษอาญาไม่ได้เฉพาะความผิดร้ายแรง
- 5** เป็นกฎหมายที่สร้างกลไก การมีทักษะเชิงวิชาชีพของประชาชน เกี่ยวกับการโต้แย้งหรือตรวจสอบบทบัญญัติ ของกฎหมายที่มีโทษอาญา โทษทางปกครอง หรือสภาพบังคับที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เข้าผิด หรือไม่มีปฏิบัติตาม เพื่อให้ศาลนำมาประกอบการ พิจารณาพิพากษาคดี
- 6** เป็นกฎหมายที่กำหนดกลไกการเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐ ก่อร่างกฎหมายดำเนินการอื่นใด เพื่อให้ประชาชน สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

CS สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา  
Office of the Council of State [www.krisdika.go.th](http://www.krisdika.go.th)

ที่มา: <http://www.krisdika.go.th>

## บทนำ

เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับ นอกจากการถือปฏิบัติตามแล้วนั้น กระบวนการขั้นตอนที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นว่ามีความคุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐหรือประชาชนหรือมีผลกระทบใดที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่ เพียงใด ทั้งนี้ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยการรับฟังข้อมูลหรือความคิดเห็นจากผู้ซึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่หรือได้รับผลกระทบที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนหน่วยงานที่ปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายมาประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้ได้ซึ่งสภาพปัญหาและอุปสรรคที่สะท้อนให้เห็นจากการบังคับใช้ อันนำไปสู่การยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนั้น ปัจจุบันได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย เพื่อให้กฎหมายสามารถใช้ได้อย่างทันสมัยและสอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 โดยมีประเด็นคำถามที่น่าสนใจ ดังนี้

## เนื้อหา

**ถาม: กฎหมายใดที่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย**

**ตอบ:** กฎหมายทุกฉบับ เว้นแต่กฎหมายดังต่อไปนี้

- 1) กฎหมายตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมิน ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 อาทิ กฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม หรือการจัดตั้งหรือการจัดองค์การของหน่วยงานของรัฐเฉพาะที่ไม่มีผลกระทบต่อประชาชน ประมวลกฎหมาย เป็นต้น
- 2) กฎหมายตามกฎกระทรวงกำหนดกฎหมายตามมาตรา 29 (6) พ.ศ. 2562 อาทิ กฎมณเฑียรบาลทุกฉบับ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และกฎหมายเกี่ยวกับกิจการในพระมหากษัตริย์ กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ เป็นต้น

**ถาม: ใครเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย**

**ตอบ:** เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์ การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 และแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังต่อไปนี้

- 1) หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายฉบับใด ให้เป็นผู้รับผิดชอบ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับนั้น กรณีที่มีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายฉบับใดหลายหน่วยให้ผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นกำหนดผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับนั้น
- 2) กรณีกฎหมายใดมีผู้รักษาการตามกฎหมายร่วมกันหลายคน ให้ปรึกษาหารือร่วมกันกำหนดผู้รับผิดชอบประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ในกรณีตกลงกันไม่ได้ให้เสนอนายกรัฐมนตรีวินิจฉัย
- 3) กรณีกฎหมายใดไม่มีผู้รักษาการตามกฎหมาย ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

ทั้งนี้ กำหนดให้มีผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรีการประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบประเมินผลสัมฤทธิ์ ไว้ในระบบกลางภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ สำหรับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 มีผลใช้บังคับ (ก่อนวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562) ให้มีระยะเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 มีผลใช้บังคับ กล่าวคือ ต้องประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบประเมินผลสัมฤทธิ์ไว้ในระบบกลางภายใน



วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563 อย่างไรก็ตามหากยังไม่อาจใช้ระบบกลางได้ ให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐไปพลางก่อน

### ถาม: การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายต้องดำเนินการอย่างไร

ตอบ: ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 และตามแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) ประเมินว่าการบังคับใช้กฎหมายได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นมากน้อยเพียงใด คำนวณกับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนหรือไม่ หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่เพียงใด

2) รับฟังความคิดเห็นของผู้ซึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่หรือได้รับผลกระทบที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งหน่วยงานที่ปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ โดยรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลาง และวิธีการอื่นที่หลากหลาย อาทิ การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานนั้น การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องประกาศวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการรับฟังความคิดเห็น และข้อมูลประกอบการรับฟังที่ต้องครอบคลุมในประเด็นสำคัญด้วย

3) จัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามแบบที่กำหนด โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ ครบถ้วน และต้องระบุข้อมูล สถิติ หรือข้อเท็จจริงที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ประกอบการให้เหตุผลในการประเมินไว้ด้วย และให้แจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบด้วย

หากกฎหมายใดไม่ได้ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบดำเนินการเพื่อให้มีการยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนั้นโดยทันที ทั้งนี้ การดำเนินการในเรื่องใดต้องกระทำผ่านระบบกลาง หากยังไม่อาจใช้ได้ให้กระทำผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานไปพลางก่อน

### ถาม: ประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเมื่อไหร่

ตอบ: เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 และกฎกระทรวงกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) การประเมินผลสัมฤทธิ์ให้กระทำอย่างน้อยทุก 5 ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ กรณีหากกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 ให้กระทำครั้งแรกไม่ช้ากว่าห้าปี นับแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 และประเมินผลสัมฤทธิ์ครั้งต่อ ๆ ไป ทุกรอบระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ 1 มกราคม ของปีที่ต้องทำ การประเมินผลสัมฤทธิ์ครั้งก่อน หรือ

2) การประเมินผลสัมฤทธิ์ทุกรอบระยะเวลาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือ

3) การประเมินผลสัมฤทธิ์เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือจากประชาชน และหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ เห็นว่าข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะนั้นมีเหตุผลอันสมควร

(2) ได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย

(3) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

4) การประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์

**ถาม: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีภารกิจที่จะต้องดำเนินการตามแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายหรือไม่ อย่างไร**

**ตอบ:** ในปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ประกาศแจ้งรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย การจัดทำคำอธิบายและคำแปลของกฎหมายและการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์ตลอดจนกำหนดเวลาแล้วเสร็จในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตามที่นายกรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีร่วมกับผู้รักษาการอื่นได้กำหนด<sup>4</sup> แก่กระทรวงศึกษาธิการเฉพาะในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบซึ่งกำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบประเมิน ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตามบัญชีข้อมูลดังต่อไปนี้

**1. กรณีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการและกรณีไม่มีผู้รักษาการตามกฎหมาย**

รายชื่อกฎหมาย	ผู้รักษาการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย และการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลกฎหมาย	กำหนดเวลาที่ต้องประเมินให้แล้วเสร็จ
คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 28/2559 เรื่อง ให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย	ไม่มี	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	พ.ศ. 2565

**2. กรณีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการร่วม**

รายชื่อกฎหมาย	ผู้รักษาการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย และการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลกฎหมาย	กำหนดเวลาที่ต้องประเมินให้แล้วเสร็จ
พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ.2562	นายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	พ.ศ. 2568

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศกำหนดรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย การจัดทำคำอธิบายและคำแปลของกฎหมาย และการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์สำหรับกฎหมายที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รักษาการ<sup>5</sup> ซึ่งกำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตามบัญชีข้อมูลดังต่อไปนี้

<sup>4</sup> หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร 0913/ว 2 ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563

<sup>5</sup> ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง รายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย การจัดทำคำอธิบายและคำแปลของกฎหมาย และการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์ สำหรับกฎหมายที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รักษาการและมีผลใช้บังคับก่อนวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 ลงวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2563

รายชื่อกฎหมาย	ผู้รักษาการ	หน่วยงานที่ รับผิดชอบ การประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกฎหมาย	ระยะเวลาเริ่ม ดำเนินการ	กำหนดเวลา ที่ต้องประเมิน ให้แล้วเสร็จ
พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ	สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	ภายในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567	ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ต้อง ทำการประเมิน ผลสัมฤทธิ์ของ กฎหมาย

เมื่อมีการประกาศกำหนดรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตลอดจนกำหนดเวลาแล้วเสร็จในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตามที่กำหนดข้างต้นแล้ว สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่กำหนดใน พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 และ อนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบได้รับการทบทวนความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน อันเป็นการพัฒนากฎหมายให้มีคุณภาพ สอดคล้องต่อการดำเนินการของหน่วยงานรัฐ ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสร้างความคุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชน

**คำอธิบาย**  
กฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย  
และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

**สิ่งที่หน่วยงานของรัฐ**  
ต้องดำเนินการตามกฎหมายนี้

**ก่อนการออกกฎหมาย**

- หน่วยงานของรัฐจัดทำกรรณโองการรับฟังความคิดเห็นของผู้อยู่เกี่ยวข้อง รวมถึงทำรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวด้วย
- หน่วยงานของรัฐจัดทำกรรณโองการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย
- หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบดังกล่าว และนำเข้าสู่ระบบกลางเพื่อให้ประธานรับทราบ

**ภายหลังเมื่อกฎหมายใช้บังคับ**

- หน่วยงานของรัฐดำเนินการทบทวนความเหมาะสมและประเมินผลเกี่ยวกับกฎหมายที่ล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือเป็นการต่อกรประกอบอาชีพหรือการค้าของชีวิตของประชาชน ในทุก 5 ปี นับแต่วันที่กฎหมายใช้บังคับ
- หน่วยงานของรัฐต้องเผยแพร่ข้อมูลต้นกกฎหมาย ค่าแปลของกฎหมาย คำอธิบายของกฎหมาย และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องไว้ในระบบกลางเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบ

THE STATE AGENCIES

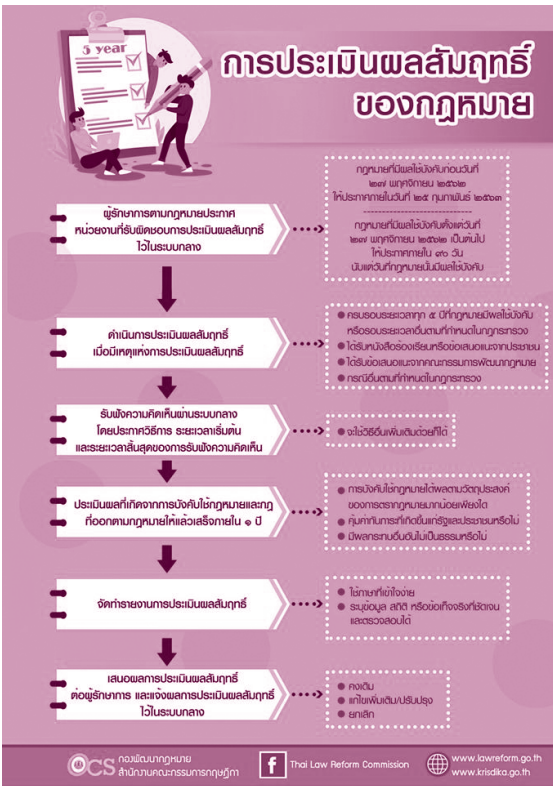
CS สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา  
Office of the Council of State

www.krisdika.go.th

ที่มา: <http://www.krisdika.go.th>

## บทสรุป

จากประเด็นถกเถียงเกี่ยวกับแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายข้างต้น นอกจากจะทำให้ทราบหลักเกณฑ์และวิธีการของการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานแล้ว ยังแสดงให้เห็นความสำคัญของกระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่มีส่วนสำคัญในระบบการปฏิรูปกฎหมายตามที่กำหนดในมาตรา 258 ค ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เนื่องด้วยการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย เป็นกระบวนการที่กฎหมายกำหนดให้มีการทบทวนความเหมาะสมและประเมินผลเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม ปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมายที่ได้ผลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมาย ไม่คุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนหรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน เพื่อให้กฎหมายที่มีผลใช้บังคับมีเพียงเท่าที่จำเป็น ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพการณ์ โดยการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งระบุผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตลอดจนกำหนดกรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นระบบ



ที่มา: <http://www.krisdika.go.th>

# การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การจัดประสบการณ์

ดร.ศศิธร สุขศิริ

ผู้อำนวยการ

โรงเรียนสมคิดวิทยา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเขต 1

## สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา

School Based Management Effecting to Efficiency of Learning Experience for Early Childhood of Somkid Wittaya School

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนสมคิดวิทยา 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา และ 3) เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา ประชากร คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน รวมทั้งสิ้น 14 คน โดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงพรรณนา ที่มีแบบแผนการวิจัยในลักษณะของตัวอย่างกลุ่มเดียว ศึกษาสภาวะการณ์ไม่มีการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนสมคิดวิทยา อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) ประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และ 3) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์เชิงบวก

**คำสำคัญ :** การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เด็กปฐมวัย

### Abstract

The purposes of this research were to study 1) the level of the School - Based Management of Somkid Wittaya School 2) the efficiency of learning experiences for early childhood of Somkid Wittaya School, and 3) the effect of School - Based Management to the learning experience for early childhood of Somkid Wittaya School. The population was 14 people of the Basic Education School Board and early childhood teachers of Somkid Wittaya School. The model of the study is descriptive research as the one-shot non-experimental case study. The instrument was the questionnaire. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation score. The result found that; 1) the level of the School-Based Management of Somkid Wittaya School were at highest level in all parts 2) the efficiency of learning experiences for early childhood of Somkid Wittaya School were at highest level in all parts, and 3) the effect of School-Based Management to the learning experience for early childhood of Somkid Wittaya School, there were positive correlations with statistically significant at .05 level.

**Keywords:** School Based Management, Early Childhood

## 1. บทนำ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง เป็นแนวคิดที่มุ่งให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและให้มีการบริหารในรูปคณะกรรมการสถานศึกษา มุ่งเน้น ให้กลุ่มที่ใกล้ชิดกับผู้เรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีโอกาสควบคุมสิ่งต่าง ๆ มากขึ้นโดยมีตัวแทนของคณะกรรมการได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยตรง และมีความเชื่อว่า การตัดสินใจที่ดีที่สุดเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด (Wohlstetter, 2000) แนวคิดในการบริหารงานในลักษณะนี้ จะเพิ่มศักยภาพในการตัดสินใจการบริหารการจัดการโรงเรียนในประเด็นต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยดำเนินการจัดในรูปกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เน้นเด็กเป็นสำคัญสนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ เปิดโอกาสให้กับผู้ปกครอง และชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ที่จะครอบคลุมประสบการณ์สำคัญ โดยคำนึงถึงพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวม อาจปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นตามสภาพที่เป็นจริง และความสนใจของเด็กไม่กำหนดตายตัวจนเกินไป แต่ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับหลักการและแนวทางในการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2546 : 42) นอกจากนี้การจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยเป็นภารกิจที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ เพราะการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย จะส่งผลให้เด็กได้มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาและเตรียมความพร้อมในชั้นเรียนต่อไป

โรงเรียนสมคิดวิทยา ได้จัดการศึกษาระดับปฐมวัยมาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้โครงสร้างการบริหารงานจากส่วนกลาง แต่ในทางปฏิบัติการดำเนินการตามนโยบายทางการศึกษาประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ยังคงมีปัญหาในด้านความล่าช้าและไม่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง และครูที่มีการปรับเปลี่ยนบ่อยจากการเปลี่ยนงานไปสู่งานที่มั่นคงกว่า ครูบางส่วนจึงขาดความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แม้มีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษา แต่ยังคงขาดความมั่นใจ ไม่กล้าคิด ไม่กล้าแสดงออก อำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่ยังคงอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาดังเดิม ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้เกิดผลอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญ

## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนสมคิดวิทยา
- 2.2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา
- 2.3 เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา

### 3. สมมติฐานของการวิจัย

- 3.1 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนสมคิดวิทยา อยู่ในระดับมาก
- 3.2 ประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา อยู่ในระดับมาก
- 3.3 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา

### 4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากร คือ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยของโรงเรียนสมคิดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 8 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 16 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้  
ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน อาชีพ ซึ่งสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตัวแปร ( $X_{tot}$ ) โดยผู้วิจัยใช้หลักการของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 6 ตัวแปรย่อย ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ ( $X_1$ ) 2) หลักการบริหารตนเอง ( $X_2$ ) 3) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ( $X_3$ ) 4) หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน ( $X_4$ ) 5) หลักการพัฒนาทั้งระบบ ( $X_5$ ) และ 6) หลักการความรับผิดชอบและตรวจสอบ ( $X_6$ ) สร้างเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Checklist) ลักษณะเป็นคำถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's five rating scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตัวแปร ( $Y_{tot}$ ) ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านร่างกาย ( $Y_1$ ) 2) การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ ( $Y_2$ ) 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสังคม ( $Y_3$ ) 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสติปัญญา ( $Y_4$ ) ลักษณะเป็นคำถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's five rating scale)

4.3 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย นำมากำหนดโครงสร้างในการสร้างแบบสอบถาม และขอบเขตของเนื้อหาสร้างแบบสอบถามตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาและเนื้อหา พิจารณาค่า Index of item objective congruence) ซึ่งค่า IOC) ของแบบสอบถามมีค่ามากกว่า 0.6 ทุกข้อ ผู้วิจัยใช้ข้อคำถามทุกข้อคำถาม

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับโรงเรียนนวมวิทย์วิทยา ซึ่งเป็นสถานศึกษาเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 ที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง แต่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 คนหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามวิธีของครอนบาค โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .782

4.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปขอความอนุเคราะห์คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตอบแบบสอบถาม และครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมดแล้วรวบรวมแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

## 5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนสมคิดวิทยา รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1  
**ตารางที่ 1** มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน  
 โรงเรียนสมคิดวิทยาโดยจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.หลักการกระจายอำนาจ (decentralization)	4.106	0.49	มากที่สุด
2.หลักการบริหารตนเอง (self - management)	4.738	0.487	มากที่สุด
3.หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (participation )	4.277	0.466	มากที่สุด
4.หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน (supportive leadership)	4.811	0.428	มากที่สุด
5.หลักการพัฒนาทั้งระบบ (Whole school approach)	4.842	0.339	มากที่สุด
6.หลักการความรับผิดชอบและตรวจสอบ (accountability)	4.811	0.453	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.597	0.443	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ พบว่า โดยภาพรวมทุกรายการอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.60$ , S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ หลักการพัฒนาทั้งระบบ ( $\bar{X} = 4.84$ , S.D. = 0.34) รองลงมาได้แก่ หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน ( $\bar{X} = 4.81$ , S.D. = 0.43) และ หลักการความรับผิดชอบและตรวจสอบ ( $\bar{X} = 4.81$ , S.D. = 0.45) หลักการบริหารตนเอง ( $\bar{X} = 4.73$ , S.D. = 0.48) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ( $\bar{X} = 4.28$ , S.D. = 0.47) และในลำดับสุดท้ายได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ ( $\bar{X} = 4.11$ , S.D. = 0.49)

ตอนที่ 2 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา รายละเอียดดังแสดงตารางที่ 2  
**ตารางที่ 2** มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน  
 โรงเรียนสมคิดวิทยา โดยจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านร่างกาย	4.827	0.378	มากที่สุด
2.การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ	4.144	0.404	มากที่สุด
3.มีการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสังคม	4.848	0.370	มากที่สุด
4.มีการจัดกิจกรรมพัฒนาสติปัญญา	4.890	0.342	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.677	0.373	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนสมคิดวิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.68$ , S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการจัดกิจกรรมพัฒนาสติปัญญา อยู่ในระดับสูงสุด ( $\bar{X} = 4.89$ , S.D. = 0.34) รองลงมาได้แก่ มีการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสังคม ( $\bar{X} = 4.85$ , S.D. = 0.37) มีการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านร่างกาย ( $\bar{X} = 4.83$ , S.D. = 0.38) และ การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ ( $\bar{X} = 4.14$ , S.D. = 0.40) ตามลำดับ



ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสมคิตวิทยา โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน แสดงดังตารางที่ 1

**ตารางที่ 3** ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสมคิตวิทยา

ความสัมพันธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	การจัดกิจกรรมพัฒนาร่างกาย (Y <sub>1</sub> )	การจัดกิจกรรมพัฒนาอารมณ์และจิตใจ (Y <sub>2</sub> )	การจัดกิจกรรมพัฒนาสังคม (Y <sub>3</sub> )	การจัดกิจกรรมพัฒนาสติปัญญา (Y <sub>4</sub> )	รวม (X <sub>tot</sub> )
หลักการกระจายอำนาจ (X <sub>1</sub> )	.385	.511	.503	.582	.521
หลักการบริหารตนเอง (X <sub>2</sub> )	.507	.597*	.565*	.603*	.596*
หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (X <sub>3</sub> )	.656*	.822*	.787*	.854*	.820*
หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน (X <sub>4</sub> )	.440	.551*	.531	.608*	.559
หลักการพัฒนาทั้งระบบ (X <sub>5</sub> )	.627*	.637*	.726*	.726*	.709*
หลักการความรับผิดชอบและตรวจสอบ (X <sub>6</sub> )	.685*	.745*	.698*	.781*	.763*
รวม (X <sub>tot</sub> )	.593*	.699*	.685*	.750*	.716*

\*\* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (P < .05)

จากตารางที่ 1 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ปฐมวัยของเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิตวิทยาโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมาก ( $r_{xy} = .716$ ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ปฐมวัยของเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ( $r = .820$ ) ด้านหลักการความรับผิดชอบและตรวจสอบ ( $r = .763$ ) ด้านหลักการพัฒนาทั้งระบบ ( $r = .709$ ) ด้านหลักการบริหารตนเอง ( $r = .596$ ) ด้านหลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน ( $r = .559$ ) และด้านหลักการกระจายอำนาจ ( $r = .521$ ) ตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผล ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ปฐมวัยของเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิตวิทยา ด้านหลักการกระจายอำนาจ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดประสบการณ์ปฐมวัยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ปฐมวัยของเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิตวิทยา ด้านหลักการบริหารตนเอง พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดประสบการณ์ปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยเรียงความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสติปัญญา ( $r = .603$ ) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ ( $r = .597$ ) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสังคม ( $r = .565$ ) และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านร่างกาย ( $r = .507$ ) ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ปฐมวัยของเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิตวิทยา ด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดประสบการณ์ปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยเรียงความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนา

ด้านสติปัญญา ( $r = .854$ ) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ ( $r = .822$ ) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสังคม ( $r = .787$ ) และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านร่างกาย ( $r = .656$ )

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ปฐมวัยของเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา ด้านหลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดประสบการณ์ปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยเรียงความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสติปัญญา ( $r = .609$ ) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ ( $r = .551$ ) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสังคม ( $r = .531$ ) และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านร่างกาย ( $r = .440$ )

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ปฐมวัยของเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา ด้านหลักการพัฒนาทั้งระบบพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดประสบการณ์ปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยเรียงความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสังคมและการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสติปัญญา ( $r = .726$ ) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ ( $r = .637$ ) และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านร่างกาย ( $r = .627$ )

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ปฐมวัยของเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา ด้านหลักการความรับผิดชอบและตรวจสอบพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดประสบการณ์ปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยเรียงความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสติปัญญา ( $r = .781$ ) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ ( $r = .745$ ) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสังคม ( $r = .698$ ) และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านร่างกาย ( $r = .685$ )

## 6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

### 6.1 สรุปผลการวิจัย

1) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนสมคิดวิทยาอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากโรงเรียนสมคิดวิทยา มีนโยบายที่ชัดเจน โดยมีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำเสนอผลการประชุมในที่ประชุมครูในโรงเรียนประจำปี และมีการปฏิบัติตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเมื่อพิจารณาแต่ละหลักการ พบว่า หลักการพัฒนาทั้งระบบมีระดับสูงสุด และหลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน เพราะกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษา มีระบบประกันคุณภาพภายใน ที่พร้อมรับการประเมินภายนอก มีการสนับสนุนให้ฝ่ายต่าง ๆ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดวิธีการประเมินผล การดำเนินวิชาการตามขั้นอย่างเป็นระบบ มีการให้คณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูมีส่วนร่วมกำกับติดตาม ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติสถานศึกษามีการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงานงบประมาณ และด้านบริหารงานทั่วไป โดยคณะกรรมการภายในและภายนอก ผู้บริหารมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนผู้บริหารปฏิบัติตนและบริหารงานได้มาตรฐานตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู การบริหารจัดการของสถานศึกษามุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาและผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ยอมรับของครู ผู้ปกครอง และชุมชน และผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบอำนวยการ กำกับติดตามเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา ทองรอด (2555) ที่ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของชญาณี ภัทรวารินทร์ ( 2556) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนเอกชนพบว่า

สภาพปัจจุบันโรงเรียนเอกชนดำเนินการตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักการบริหารตนเองหลักการมีส่วนร่วม หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน หลักการพัฒนาทั้งระบบ อยู่ในระดับมาก ทุกรายการ

2) ประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนสมคิดวิทยา อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากจากการบริหารจัดการ การวางแผนการจัดประสบการณ์ของ มีความเหมาะสม และ สอดคล้องกับยุคสมัย อีกทั้งมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการบูรณาการกิจกรรม ผ่านการเล่น การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษา รวมทั้งมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนใช้กล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ และการประสานสัมพันธ์ จัดกิจกรรมเกิดคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ เพื่อให้มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความกระตือรือร้น มีความสนใจ ที่จะเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่ต้องจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน วัฒนธรรม และ แนวการจัดประสบการณ์ควรเน้นเรื่องที่ได้เด็กสนใจและ ใกล้ตัวเด็ก นอกจากนี้การจัดกิจกรรมให้บรรลุตามแนวทางการจัดประสบการณ์ ควรเปิดโอกาสให้เด็กเลือก ทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็กซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเดี่ยวหรือกิจกรรมกลุ่มก็ได้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ในแต่ละห้องเรียนนั้นมีเด็กหลายคนซึ่งอาจจะมีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น ควรจัดกิจกรรมที่มีความยากง่าย เหมาะสมกับวัยของเด็ก ครูควรจัดกิจกรรมที่เปิดกว้าง เช่น การเล่นเกม วาดภาพ ฯลฯ ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็ก ได้ทำกิจกรรมตามความสามารถของตน และต้องมีเวลาเท่าที่เด็กต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา ทองรอด (2555) ที่ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน กับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัด เทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 1 ที่ผลการศึกษาพบว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สรุปข้อค้นพบจากการวิจัย และเสนอแนะให้เห็นว่าผลจากการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีเหตุผล เป็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ในการใช้งานหรือวิจัยครั้งต่อไป สรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ที่กำหนด เสนอแนะให้เห็นว่าผลจากการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

3) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียน สมคิดวิทยามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดประสบการณ์ปฐมวัย เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากจากการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นรูปแบบของการบริหารที่ให้ความสำคัญในการกระจายอำนาจการบริหาร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานตามโครงสร้างการบริหารงาน ที่ชัดเจน มีการเปิดโอกาสให้บุคลากร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ผู้บริหารปฏิบัติตนและบริหาร งานตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู และการบริหารงานมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัย ของกรมพล เพิ่มผล (2554) ที่ศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของครู ในโรงเรียนเทศบาลจังหวัดปทุมธานี พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาลอยู่ในระดับมาก และบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารของครูในโรงเรียนเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของเซง (Cheng, 1996) ที่พบว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการกระจายอำนาจการควบคุมจากส่วนกลางไปยังชุมชนและโรงเรียนตัวแทนคณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ ซึ่งมารวมตัวเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ได้มีโอกาส จัดการศึกษา ให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนส่งผลให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

## 6.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาสังกัดกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน หรือสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ
- 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน หรือสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ
- 3) ควรส่งเสริมวิจัยเชิงคุณภาพ ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาสังกัดกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน หรือสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ

## รายการอ้างอิง

- กรมพล. เพิ่มผล. (2554). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ชญานี ภัทรวารินทร์. (2556). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนเอกชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.
- วิภาดา ทองรอด. (2555). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สมักร์ ฐรรักดี, สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, และเสรี ชัดเข้ม. (2555). *รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2546). *คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- Wohlstetter, Priscilla and Sebring, Penny Bender. (2000). *School-Based Management in the United States. The Governance of Schooling : Comparative studied of develop management*. London : Routledge .
- Yin Cheong Cheng. (1996). *School Effectiveness and School-based Management : A Mechanism for Development*. Washington D.C.: the Falmer Press.

# โรงเรียน แห่งความฉลาดรู้

ดร.จอมทยาสนิก พงษ์เสฐียร  
สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

## บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ของบุคคลให้สามารถนำความรู้ ทักษะและสมรรถนะไปใช้ในการแก้ปัญหา การทำงาน และพัฒนาชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล เนื้อหาและวิธีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ต้องมีการปรับตัวให้เร็วเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะที่ทันสมัยสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงที่คาดการณ์ได้ยาก อาทิ ทักษะเทคโนโลยี ทักษะความเป็นพลเมืองโลก ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นต้น ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการขยายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ และสามารถเลือกเนื้อหาของการเรียนรู้ได้ตรงตามความต้องการและความถนัดของแต่ละบุคคล ตลอดจนสร้างสภาพนิเวศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดความชำนาญและเชี่ยวชาญในทักษะและสมรรถนะจนเกิดเป็นความฉลาดรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้

## คำสำคัญ 1) ความฉลาดรู้ 2) การศึกษา 4.0 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากข่าวการลงทะเบียนผู้มีรายได้ไม่น้อยเมื่อปลายปี พ.ศ. 2560 สร้างความตกใจไม่น้อยเมื่อพบว่า มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน 698 คน และปริญญาโท 5,810 คน มาลงทะเบียนผู้มีรายได้ไม่น้อย (คมชัดลึก, 2560) ทำให้คิดถึงสำนวนไทยที่ว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” ที่ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า มีความรู้มากแต่ไม่รู้จักใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ หรือ ถึงแม้จะมีความรู้อยู่กับตัวมากมาย แต่ก็ไม่สามารถเอาตัวให้รอดได้ในสถานการณ์นั้น สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากกว่าคือ โลกมีความซับซ้อนมากขึ้น เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและคาดการณ์ได้ยาก ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เราคงเคยได้ยินกันอยู่บ่อยครั้งว่า ในอนาคตอันใกล้นี้ เราอาจต้องทำงานที่ยังไม่เคยมีอยู่เลย ซึ่งอาจจะไม่ใช่แค่งานที่เราคาดการณ์ได้อย่างราบรื่นได้ แต่เป็นงานที่เปลี่ยนแปลงเร็ว ต้องใช้องค์ความรู้ ทักษะและสมรรถนะที่หลากหลาย ที่ปัจจุบันยังไม่สามารถตอบได้ว่าต้องใช้องค์ความรู้หรือทักษะอะไร หรือ ทักษะไหนจะล้าสมัยไปเสีย หากสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้อยู่ เราจะมีความรู้และเอาตัวรอดในสถานการณ์ที่ผันผวนคาดการณ์ได้ยากได้อย่างไร

คำตอบก็คือ เราจะต้องมีความฉลาดรู้ (Literacy) ที่ไม่ใช่เพียงการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น แต่มีความหมายขอบเขตกว้างกว่า ดังที่ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์ ราชบัณฑิต ได้อัญเชิญพระบรมราชาวาทีในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2524 ความตอนหนึ่งว่า

“...การเรียนความรู้ แม้มากมายเพียงใด บางทีก็ไม่ช่วยให้ฉลาดหรือเจริญได้เท่าไรนัก ถ้าหากเรียนรู้ไม่ถูกถ้วนไม่รู้จักจริง การศึกษาค้นคว้าความรู้จึงสำคัญตรงที่ว่า ต้องศึกษาเพื่อให้เกิด “ความฉลาดรู้” คือ รู้แล้วสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ โดยไม่เป็นพิษเป็นโทษ การศึกษาเพื่อความฉลาดรู้มีข้อปฏิบัติที่น่าจะยึดเป็นหลักอย่างน้อยสองประการ ประการแรก เมื่อจะศึกษาลึกลงไป เรื่องใดให้รู้จริง ควรจะได้ศึกษาให้ตลอดครบถ้วนทุกแง่ทุกมุม ไม่ใช่

เรียนรู้แต่เพียงบางส่วนบางตอน หรือเพิ่งเล็งเฉพาะบางแง่บางมุม อีกประการหนึ่ง ซึ่งจะต้องปฏิบัติประกอบพร้อมกันไป ด้วยเสมอ คือ ต้องพิจารณาศึกษาเรื่องนั้น ๆ ด้วยความคิดจิตใจที่ตั้งมั่นเป็นปกติ และเที่ยงตรง เป็นกลาง...”

ความฉลาดรู้เป็นคุณสมบัติของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการศึกษาเรียนรู้เนื้อหาสาระและฝึกปฏิบัติจนเข้าใจ ใช้เป็น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชีวิตได้ ประกอบด้วยความรู้ที่เป็นสาระทางวิชาการ ทฤษฎี หลักการ ประสบการณ์และวิธีการปฏิบัติ ทักษะประกอบด้วยทักษะทางปัญญาและทักษะปฏิบัติ และสมรรถนะ ซึ่งเป็น คุณลักษณะและความสามารถในการนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้งานหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการต่อยอด และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (ราชบัณฑิตยสภา, 2562 หน้า 66) ซึ่งการจะพัฒนาให้เกิด ความฉลาดรู้ได้เริ่มต้นมาจากการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นไปเพื่อความฉลาดรู้ การศึกษาจะต้องสร้างความฉลาดรู้ (ราชบัณฑิตยสภา, 2562)

ในขณะที่กระแสของงานด้านปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และหุ่นยนต์ (Robot) กำลังมาแรง รายงาน The Future of Skills: Employment in 2030 ได้ชี้ให้เห็นว่าทักษะ อาชีพ มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี (Interpersonal Skills) ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher-order Cognitive Skills) และทักษะเชิงระบบ (System Skills) มีแนวโน้มเป็นที่ต้องการมากเช่นเดียวกัน (Bakhshi, H., Downing, J., Osborne, M. and Schneider, P., 2017) แล้วการศึกษา จะต้องเป็นอย่างไรเพื่อที่จะสามารถพัฒนาคนให้มีความฉลาดรู้ที่สามารถใช้องค์ความรู้ ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น และหลากหลายต่อการทำงานและดำรงชีวิต ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ในการรับมือ ต่อความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) โดยแพลตฟอร์มการกำหนดอนาคตของเศรษฐกิจและสังคมใหม่ (Platform for Shaping the Future of the New Economy and Society) ที่ผู้นำจาก 150 บริษัทและกว่า 100 องค์กรประชาสังคมและองค์กรวิชาการ ระดับนานาชาติทั่วโลก ได้ร่วมกันสรรค์สร้างรูปแบบของการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 4 ขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการศึกษาแห่งอนาคต โดยได้นำเสนอกรอบแนวคิดการศึกษา 4.0 หรือ Education 4.0 Framework ในรายงานเรื่อง Schools of the Future: Defining New Models of Education for the Fourth Industrial Revolution ที่มุ่งเน้นคุณลักษณะที่สำคัญ 8 ประการในเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

กรอบแนวคิดการศึกษา 4.0 เป็นความพยายามที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความต้องการของอนาคต โดยจำแนกเป็น 2 ด้านสำคัญ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาการเรียนรู้ (Shifting Learning Content) ที่จะต้องสร้างและยกระดับขึ้นจากทักษะ พื้นฐาน อาชีพ การอ่านออก เขียนได้ คำนวนเป็น ประกอบด้วยชุดทักษะสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

1) ทักษะความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Skills) สามารถสร้างได้ผ่านระบบการศึกษาที่มุ่งเน้น ในการพัฒนาให้เด็กมีความตระหนักต่อประเด็นต่าง ๆ ของโลก มีความเข้าใจและสามารถเชื่อมโยง และรู้จักบทบาท หน้าที่ของตนเอง ซึ่งทักษะเหล่านี้พัฒนาขึ้นมาจากการมีส่วนร่วมในสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและ นอกห้องเรียน เทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ ๆ สามารถทำให้การศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองโลกมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้ห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) หรือ การประชุมทางไกล (Video Conference) เป็นเครื่องมือ ที่ช่วยเชื่อมโยงผู้เรียนเข้ากับห้องเรียนอื่น ๆ ได้ทั่วโลก ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความท้าทายของ โลกผ่านความคิดและประสบการณ์ที่ต่างกัน ความจริงเสมือน (Virtual and Augmented Reality) ที่ทำให้ผู้เรียน ได้มีประสบการณ์ในสภาพแวดล้อมใหม่ นำไปสู่ความเข้าใจและเชื่อมโยงเข้าสู่เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้มากขึ้น หรือแม้กระทั่ง สื่อสังคม (Social Media) ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดการตนเองและรับมือประเด็นต่าง ๆ ของโลกได้

2) ทักษะนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ (Innovation and Creativity Skills) นวัตกรรม ความยืดหยุ่นและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการเติบโตและการสร้างคุณค่าในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 นี้ ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะจำเป็นที่เพื่อสร้างสรรค์ความคิดใหม่ ๆ และสามารถเปลี่ยนแนวคิดเหล่านั้นให้กลายเป็นหนทางในการแก้ปัญหา ผลิตผลและระบบได้ ซึ่งทักษะที่จะนำไปสู่นวัตกรรมคือความสงสัยใคร่รู้ (Curiosity) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ความคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การแก้ปัญหา (Problem - Solving) และการวิเคราะห์ระบบ (Systems Analysis) ซึ่งเป็นทักษะที่มีความต้องการสูงมากในตลาดงาน ทั้งนี้ทักษะจำเป็นเหล่านี้สามารถพัฒนาได้ตั้งแต่เป็นเด็กเล็ก การเรียนรู้ผ่านการเล่น (Playful Learning) ช่วยปลดปล่อยความคิดมีอิสระ เกิดความสงสัย เรียนรู้ผ่านการลองผิดลองถูก อีกทั้งการส่งเสริมให้เรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration) กับคนที่มีความแตกต่างกันทั้งเพศ เชื้อชาติ ความสามารถและภาษา จะช่วยบ่มเพาะทักษะนวัตกรรมได้

3) ทักษะเทคโนโลยี (Technology Skills) นอกจากการออกแบบเทคโนโลยีและการเขียนโปรแกรมจะเป็นที่ต้องการอย่างมากในยุคนี้ ทักษะเทคโนโลยีที่สำคัญมากไม่แพ้กันคือความรับผิดชอบทางดิจิทัล (Digital Responsibility) จึงจะทำให้สามารถใช้เทคโนโลยีให้เป็นแรงขับเคลื่อนเชิงบวกได้ เนื้อหาของการเรียนรู้จะต้องช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับเทคโนโลยี เข้าใจหลักการสำหรับการจัดการความเสี่ยงและความปลอดภัยดิจิทัล และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับหน้าที่ของการเป็นนักพัฒนาและผู้บริโภคทางเทคโนโลยีที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งวิธีการสอนที่ใช้ประโยชน์จากวิทยาการคำนวณ (Computational Thinking) ที่รวมคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการรู้ดิจิทัล จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่คอมพิวเตอร์สามารถทำได้ เป็นการสนับสนุนการบูรณาการทักษะเทคโนโลยีเข้ากับหลักสูตรของโรงเรียนได้

4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) การที่เทคโนโลยีก้าวหน้ามากขึ้น สามารถทำงานอัตโนมัติแทนมนุษย์ได้ ทักษะความเป็นมนุษย์ อาทิ ความเป็นผู้นำ ความฉลาดทางอารมณ์ ยิ่งทวีความสำคัญและเป็นที่ต้องการ การพัฒนาทักษะนี้เริ่มต้นที่พัฒนาให้เด็กมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น เข้าใจและสามารถตัดสินใจจากมุมมองที่แตกต่างได้ ซึ่งการวิจัยพบว่าการพัฒนาทักษะนี้ตั้งแต่เล็กจะส่งผลต่อผลเชิงบวกต่อชีวิตในระยะยาว อาทิ เงินเดือนสูงกว่า สุขภาพดีกว่า โอกาสการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมน้อยกว่า สถานศึกษาและห้องเรียนต้องจัดให้มีความหลากหลาย และส่งเสริมให้ทำงานแบบร่วมมือและมีปฏิสัมพันธ์กับคนที่มิมุมมองหลากหลาย ในกรณีนี้ ครูสามารถใช้เทคโนโลยีสื่อสาร เช่น Video Conference ในการเชื่อมต่อห้องเรียนกับทั่วโลก และจัดกิจกรรมร่วมกันในการกระตุ้นให้เด็กได้สื่อสารทั้งในแบบของการพูด และการเขียน เพื่อให้สามารถตัดสินใจจากมุมมองที่แตกต่างกันในประเด็นต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาการเรียนรู้อาจเกิดได้จากความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างภาครัฐและเอกชนในการให้คำนิยามและวิธีการวัดประเมินทักษะเหล่านี้ แต่รายละเอียดของแต่ละชุดทักษะ และนำไปสู่หลักสูตรที่ปฏิบัติได้

2. การเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การเรียนรู้ (Shifting Learning Experience) จำเป็นต้องมีกลไกการเรียนรู้ที่สะท้อนอนาคตของการทำงานและใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากโอกาสที่เทคโนโลยีการเรียนรู้ใหม่มอบให้ ประกอบด้วยประสบการณ์การเรียนรู้ 4 รูปแบบ คือ

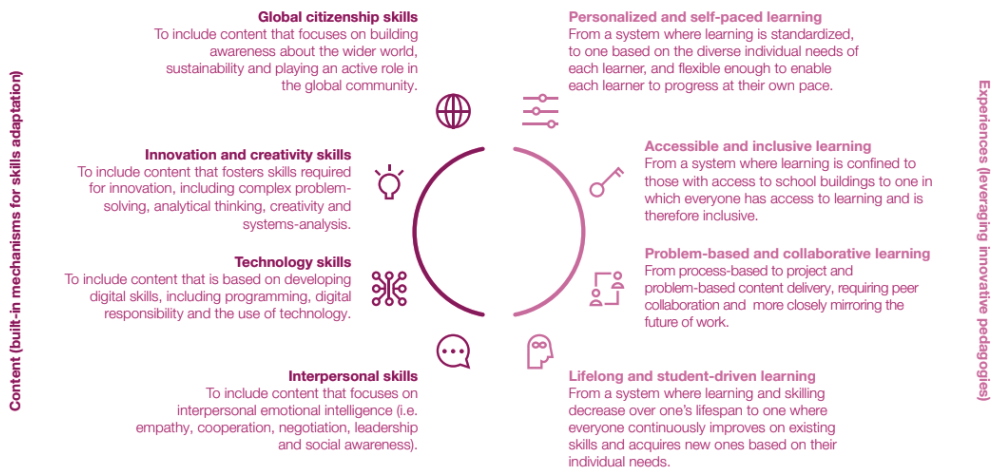
1) การเรียนรู้รายบุคคลและด้วยตนเอง (Personalised and Self - Paced Learning) เด็กในปัจจุบันเกิดและเติบโตขึ้นมาในโลกแห่งเทคโนโลยีที่ทำให้ทุกอย่าง “เฉพาะบุคคล” สามารถเข้าถึงรายการหรือคลิปที่อยากดูได้ทุกเมื่อตามความต้องการ (On - Demand) ปรับแต่งแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้งานและความสนใจของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง การศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนจากยิววิธีการเรียนรู้มาตรฐานเดียวกัน (Standardised Approach) เป็นรูปแบบของการจัดให้มีความยืดหยุ่นและเฉพาะเป็นรายบุคคลเพิ่มขึ้น ที่ไม่เพียงช่วยให้โรงเรียนสะท้อนความเป็นจริงของการทำงานและชีวิตนอกโรงเรียนมากขึ้น แต่ยังทำให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้นด้วย ซึ่งเทคโนโลยีสามารถช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น เช่น การเรียนรู้ผ่านดิจิทัลที่นักเรียนสามารถเลือกการเรียนรู้ตามความเร็วของตนเองและครูสามารถติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนได้

2) การเรียนรู้ที่เข้าถึงได้และการเรียนรู้แบบรวม (Accessible and Inclusive Learning) อย่างที่ทราบกันดีว่าเทคโนโลยีสามารถเพิ่มโอกาสของการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ได้ แต่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีความสามารถเกินกว่าการเพิ่มโอกาสในเชิงโครงสร้างเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการไม่ทิ้งคนกลุ่มใดไว้เลย เทคโนโลยี Text-to-Speech ช่วยให้ผู้มีปัญหาทางการมองเห็นสามารถปลดล็อกข้อจำกัดของการเรียนรู้ของตนเองได้ ห้องปฏิบัติการเสมือน (Virtual Labs) สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ของการปฏิบัติการบางอย่างที่ติดข้อจำกัดและไม่สามารถทำได้ในโรงเรียน เช่น การปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ที่เครื่องมือไม่เพียงพอ หรือมีอันตรายมาก เป็นต้น

3) การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Problem-Based and Collaborative Learning) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมไม่สามารถเลียนแบบได้ การจัดการเรียนรู้จึงยึดรูปแบบการสอนอย่างเดียว แต่ต้องทำให้ผู้เรียนพยายามหาวิธีการของตนเองในการจัดกับความท้าทายต่าง ๆ ได้ ซึ่งในปัญหาเดียวกันแต่ละคนอาจมีวิธีการที่แตกต่างกัน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเช่นนี้ ระบบการศึกษาจะต้องเปลี่ยนจากการเรียนรู้แบบกระบวนการเป็นฐานสู่การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ที่จะช่วยพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการแก้ปัญหาและมีการรับรู้สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้และสร้างความรู้สึที่เข้มแข็งของชุมชนในห้องเรียน

4) การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ขับเคลื่อน (Lifelong and Student-Driven Learning) สภาพเศรษฐกิจโลกได้มีการคาดการณ์ไว้ว่า ภายในปี ค.ศ. 2022 ทุกคนจะต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมโดยเฉลี่ยอีก 101 วัน จึงจะสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้น ระบบการศึกษาจะต้องยกเครื่องใหม่ ลดการเรียนรู้ที่ผูกติดกับอายุลงและเปลี่ยนแปลงไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต การจะก้าวไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้เริ่มต้นที่ความรักในการเรียนรู้ จำเป็นต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิด (Mindset) เป็นสำคัญ เด็กมีความสงสัยใคร่รู้โดยธรรมชาติ ดังนั้น การเปลี่ยนรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ไปสู่การเรียนรู้แบบปัญหาหรือโครงการเป็นฐาน จะช่วยนำไปสู่การค้นคว้าทดลองทำซ้ำ และวิธีการหาทางออกที่หลากหลาย มากกว่าการหาคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียวจากการวัดผลแบบเดิม ๆ ระบบจัดการการเรียนรู้ (Learning Management Systems: LMS) สามารถช่วยให้ครูติดตามเส้นทางการเรียนรู้ที่หลากหลายตามการเลือกของผู้เรียนได้

ทั้งนี้ การสร้างสภาพนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้ง 4 รูปแบบนี้ จะช่วยลดล็อกทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและนวัตกรรม (Interpersonal and Innovation Skills) ที่จำเป็นสำหรับอนาคตได้ในลักษณะเดียวกับการเป็นพลเมืองโลกที่สามารถช่วยสร้างการเรียนรู้ที่ครอบคลุมมากขึ้นได้ การเปลี่ยนผ่านไปสู่การศึกษา 4.0 จำเป็นต้องมีกลไกการเรียนรู้ที่สะท้อนอนาคตของการทำงานและใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากโอกาสที่เทคโนโลยีการเรียนรู้ใหม่มอบให้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา 4.0  
ที่มา: World Economic Forum (2020)



จากกรอบแนวคิดการศึกษา 4.0 จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น เนื้อหาการเรียนรู้นั้นจะเป็นกลไกสำคัญสำหรับการพัฒนาและปรับเปลี่ยนทักษะให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จะเป็นการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคคลให้มีความหมาย เพิ่มโอกาส และมีเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและความถนัดของตนมากขึ้น

การพัฒนาตนเองให้มีความฉลาดรู้ไม่เป็นผู้ที่ “ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” ไม่ใช่เรื่องของอนาคต แต่เป็นเรื่องที่จะต้องเริ่มตั้งแต่วินาทีเวลานี้ เพราะหากไม่เริ่มตอนนี้ ต่อให้มีเวลามากกว่า 101 วัน ก็ไม่มีวันทันต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาต้องเปลี่ยน เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ต้องเปลี่ยน เป้าหมายของการเรียนรู้ในวันนี้คงไม่ต้องการตำราเรียนที่เดินได้ แต่ต้องการผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความฉลาดรู้รับมือต่อการเปลี่ยนแปลงได้ในทุกช่วงของชีวิตมากกว่า ประเทศไทยโชคดีที่มีพระมหากษัตริย์ที่มีพระอัจฉริยภาพมาก มีสายพระเนตรอันยาวไกล และทรงเข้าใจการพัฒนา “คน” อย่างลึกซึ้ง อยู่ที่ระบบการศึกษาและคนในระบบการศึกษาทั้งหมดแล้วที่จะเข้าใจและนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพได้หรือไม่ ทำวันนี้ ขออ้างอิงคำแปลพระราชบันทึก (พระราชหัตถเลขา) ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการดำเนินการศึกษาของวชิราวุธวิทยาลัย ที่ส่งให้เสนาบดีและปลัดทูลฉลองกระทรวงธรรมการอ่าน ที่ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ราชบัณฑิต ได้นำมาบรรยายในการประชุมวิชาการราชบัณฑิตสัญจร (ราชบัณฑิตยสภา, 2562) ดังนี้

“...สำหรับโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ข้าไม่ใช่วางการปั้นนักเรียนชั้นมัธยม ให้เป็นเทวดาเหมือนกันหมดทุกคน ได้คะแนนคนละหลายพันคะแนน เท่ากับการสร้างเด็กหนุ่มเด็กชายชั้นชั้นแข็งและสะอาดทั้งร่างกายและจิตใจ เตรียมพร้อมที่จะรับภาระต่าง ๆ ซึ่งจะมีมาในอนาคต ข้าไม่ต้องการนักเรียนตัวอย่าง ที่สอบไล่ได้คะแนนชั้นเกียรตินิยมทุก ๆ ครั้ง ข้าไม่ต้องการตำราเรียนที่เดินได้...สิ่งที่ข้าต้องการในโรงเรียนมหาดเล็กหลวงคือ ให้การศึกษาเป็นเครื่องทำให้เด็กเป็นเยาวชนที่น่ารัก และเป็นพลเมืองดี ไม่ใช่ทำลายบุคลิกภาพเสียหมดโดยบรรทุกหลักสูตรและระบบการต่าง ๆ ลงไป ข้าต้องการให้การศึกษาเป็นสิ่งที่งดงาม จนทำให้เด็กที่ออกไปแล้วหวนกลับมาคิดถึงในวันข้างหน้าด้วยความภาคภูมิใจ...”

#### รายการอ้างอิง

- คมชัดลึก. (2560, 30 สิงหาคม). *ใครเล่นตลก ป.เอก 698 คนลงทะเบียนคนจน*. สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/edu-health/293949>
- สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสภา. (2562). *ทำไมจึงต้องสร้างความฉลาดรู้: ศึกษาจากปรากฏการณ์และทำนายอนาคต*. กรุงเทพฯ: เอปิช อินเทอร์เน็ต.rip.
- Bakhshi, H., Downing, J., Osborne, M. and Schneider, P. (2017). *The Future of Skills: Employment in 2030*. Retrieved from [https://media.nesta.org.uk/documents/the\\_future\\_of\\_skills\\_employment\\_in\\_2030\\_0.pdf](https://media.nesta.org.uk/documents/the_future_of_skills_employment_in_2030_0.pdf)
- World Economic Forum (WEF). (2020). *Schools of the Future: Defining New Models of Education for the Fourth Industrial Revolution*. Retrieved from <https://www.weforum.org/reports/schools-of-the-future-defining-new-models-of-education-for-the-fourth-industrial-revolution>

## New Challenges

**คุณ** ที่ถนัดสมองซีกซ้าย คือ คิดเป็นเหตุผล มีตรรกะ แต่มักขาดความคิดสร้างสรรค์ ทว่า **OEC Journal** ทะยานถึงฉบับที่ 3 ยังพร้อมเปิดกว้างถึง ท่านผู้อ่านทุกระดับที่ทีมงานกองบรรณาธิการยังหนักแน่น ด้วยอุดมการณ์เปิดกว้าง **“พื้นที่สาธารณะ”** ทางความคิดสำหรับการส่งผ่านสาระ องค์ความรู้ ในทุกระดับ การศึกษา

หวังช่วยต่อยอด **Design Thinking** เป็นความพยายามที่จะสรรสร้างนวัตกรรมด้วยมิติความคิดสร้างสรรค์ เปิดเลนเป็น **“ทางเลือก”** ช่วยให้คนที่ไม่ถนัดแถมยังคิด ฟุ้งกระจาย Divergent สามารถร่วมคิดและร่วมสร้าง นวัตกรรมได้บนเส้นทางเดียวกัน!

นับวันโลกเปลี่ยนไปไวกว่าความคิด **การเรียนรู้** เหมือนจะแยกออกจากกัน แม้จะไม่สิ้นเชิง แต่ก็เกือบจะสิ้นเชิง!

การเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายที่มิใช่เพราะ **อยากรู้** ในสิ่งที่ตัวเองมีความหลงใหล (Passion) แต่กลายเป็น วิ่งไล่ไขว่คว้าใบปริญญาบัตร ณ วันนี้อาจไม่ใช่ **“คำตอบ”** ของการเรียนรู้เพื่อรู้....เด็กส่วนใหญ่เรียนเพื่อไปสอบให้ได้ ใบยืนยันว่า **“สอบผ่าน”** และครูก็เร่งสอนเพื่อให้เด็ก **“ผ่านสอบ”** ด้วยเช่นกัน

สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้เด็กไทยมีทัศนคติยึดติดอยู่ใน กรอบเดิมซึ่งเรียนเพื่อสอบและทำงานเพื่อให้ได้ผลงาน แต่ไม่เข้าใจที่มาที่ไปอย่างลึกซึ้ง เมื่อวัดความสำเร็จ ในชีวิตกันแบบตัวต่อตัวกับเด็กชาติตะวันตกที่มี Mindset แตกต่างออกไป หลังสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่วัยทำงาน พบว่านี่นักคิดและเจ้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ จำนวนมาก

**ขณะที่เด็กไทยทำงานเป็นพนักงาน เป็นลูกจ้าง ไม่สามารถคิดสิ่งใหม่ออกมาเป็นนวัตกรรมได้**

กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบ **Education Eco - System** ที่เรารู้จักกันในนาม **“การศึกษายกกำลังสอง เพื่อความเป็นเลิศ”** ที่หวังสร้างฉาบทักษะการศึกษาใหม่ เป็นการหมุนระบบการศึกษาในส่วน Supply การจัดการศึกษา ต้องตอบสนอง Demand ความต้องการของโลกในปัจจุบันของประเทศ ขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้!

สมการบทใหม่ที่ต้องเร่งปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา จากเดิมที่เป็นกรอบและมีข้อจำกัด สร้างโรงเรียน ให้เป็นสถานที่ที่ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรื่องต่าง ๆ ได้แบบไร้ขีดจำกัด ครูและนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการหมุนของระบบการศึกษา Education Eco - System ที่ตอบสนองซึ่งกันและกันในยุค New Normal

### การศึกษายกกำลังสอง....

**คือความท้าทายใหม่!**

**CALL FOR PAPERS**

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา  
ขอเชิญส่งบทความเพื่อเผยแพร่ใน

# วารสารการศึกษาไทย

## OEC Journal

**เปิดรับรายงานการวิจัย  
ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์การศึกษาทุกแขนง**

รูปแบบและ  
วิธีการส่งบทความ



ติดตามข่าวสารได้ที่  
Facebook : OEC News สภาการศึกษา



ติดตามรายละเอียดได้ที่  
Facebook : OEC News สภาการศึกษา  
LINE : @oecnews  
โทร 02-668-7123 ต่อ 1116, 1122





สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300  
โทร. 0 2668 7123 ต่อ 1122 โทรสาร 0 2243 0083  
[www.onec.go.th](http://www.onec.go.th)  
Facebook : OEC News สภาการศึกษา

